

Gevoelens bij de komst van statushouders in de omgeving

Een onderzoek naar de negatieve gevoelens van sociale huurders bij de komst van statushouders in de omgeving en de maatregelen die woningcorporaties kunnen implementeren om onveiligheidsgevoelens en andere negatieve gevoelens te verminderen.

Auteur: **Robert van Eeghen**

Radboud Universiteit Nijmegen

Faculteit der Managementwetenschappen

Opleiding Bestuurskunde: **Besturen van Veiligheid**

Master thesis

Februari 2022

Begeleider (universiteit): **prof. dr. I. Helsloot**

Woord vooraf

Het schrijven van deze master thesis heeft langer geduurd dan oorspronkelijk het idee was. In oktober 2020 ben ik begonnen met mijn afstudeerstage bij een middelgrote woningcorporatie in het oosten van Nederland. Dit was een ontzettend leuke en leerzame stage. Als onderdeel van mijn afstudeerstage ben ik in december 2020 begonnen met mijn afstudeeronderzoek. Samen met mijn begeleiders zijn wij tot een leuk en interessant onderwerp gekomen dat mooi aansluit bij zowel mijn studie Besturen van Veiligheid als bij mijn stage bij de woningcorporatie. Door Covid heeft het voornaamste deel van mijn onderzoek zich helaas af moeten spelen in mijn eigen studeerkamer. Gelukkig heb ik veel leuke mensen kunnen spreken tijdens het afnemen van interviews en het maken van de enquête ter beantwoording op mijn onderzoeksvragen. Aangezien ik sinds december aan het werk ben gegaan bij EY Rotterdam als 'consultant Immigration' was het dan nu echt tijd om mijn master thesis af te ronden. Graag wil ik een aantal mensen bedanken, want alleen had ik het nooit gered.

Allereerst mijn thesisbegeleider Ira Helsloot die mij heeft geholpen bij het vinden van een ontzettend leuke stage en mij uiteraard van ontzettend behulpzame feedback heeft voorzien tijdens mijn master thesis.

Ten tweede mijn vader die mij op het idee heeft gebracht over het onderwerp en tevens ontzettend veel heeft geholpen wanneer ik vastliep. Mede dankzij hem is het gelukt deze master thesis goed op papier te krijgen.

Ten derde mijn stagebegeleiders bij de woningcorporatie. Zij hebben mij tevens ontzettend goed geholpen bij mijn master thesis en stonden tijdens mijn stage altijd voor mij klaar.

Ten derde alle geïnterviewde experts voor hun tijd en erg leuke interviews.

Daarnaast mijn lieve moeder, broertje, zusjes en vriendin waar ik altijd op kan rekenen.

Ten slotte mijn vrienden en huisgenoten voor de mentale support.

Abstract

Zowel autochtonen als allochtonen hebben het gevoel dat er spanning is tussen de twee bevolkingsgroepen. Deze paper geeft een overzicht van de negatieve gevoelens, met in het bijzonder onveiligheidsgevoelens, die sociale huurders ervaren bij de komst van statushouders in de omgeving. Vervolgens worden verbeteringen genoemd die woningcorporaties kunnen implementeren om de negatieve gevoelens te verminderen.

Gebaseerd op een deskresearch van wetenschappelijke literatuur, twee rondes van interviews met experts en een enquête onder sociale huurders concludeert deze paper dat er vier categorieën te onderscheiden zijn: sociaal-cultureel, veiligheid, rechtvaardigheid en communicatie.

De uitkomsten wijzen erop dat vooral contact tussen statushouders en sociale huurders erg belangrijk is om negatieve gevoelens te verminderen en er meerdere manieren zijn voor woningcorporaties om dit te bevorderen. Daarnaast is het belangrijk begrip en acceptatie voor statushouders te krijgen en zijn er verschillende middelen die woningcorporaties kunnen gebruiken om dit te bevorderen.

Dit onderzoek is relevant, omdat het bij kan dragen aan een vermindering van de ervaren spanning tussen autochtonen en allochtonen en daarnaast de integratie van statushouders kan bevorderen.

Contents

Woord vooraf	2
Abstract	3
1. Introductie	8
1.1 Aanleiding.....	8
1.2 Probleemstelling.....	10
1.3 Relevantie	12
1.3.1 Maatschappelijke relevantie	13
1.3.2 Wetenschappelijke relevantie	14
1.4 Leeswijzer	15
2. Theoretisch Kader.....	16
2.1 Migratie.....	16
2.1.1 De ‘ander’	17
2.1.2 Etnische competitietheorie	18
2.1.3 Sociaal-culturele impact.....	18
2.1.4 Veiligheid	20
2.1.4.1 Realistische dreiging	21
2.1.4.2 Fysieke dreiging.....	22
2.1.5 Rechtvaardigheid	23
2.1.5.1 Oneerlijkheid	23
2.1.5.2 Civic vs. Ethnic view	24
2.1.6 Communicatie.....	24
2.1.6.1 NIMBY-syndroom.....	24
2.1.6.2 Transparantie over de komst van statushouders.....	25
3. Methode	25
3.1 Operationalisatie	25
3.2 Onderzoeksstrategie en onderzoeksmethode.....	27
3.2.1 De interviews met experts	27
3.2.2 De enquête onder sociale huurders	28
3.2.3 Een tweede interviewronde met de experts	29
3.3. Betrouwbaarheid en validiteit.....	29
3.3.1 Toelichting.....	29
3.3.2 Betrouwbaarheid	30
3.3.3 Interne validiteit.....	30
3.3.4 Externe validiteit	31
4. Resultaten gevoelens.....	32
4.1 Algemene ervaring volgens experts	32

4.1.1	Weerstand volgens experts	32
4.1.2	Verschillende soorten statushouders	33
4.1.3	Het evenwicht tussen de draagkracht en draaglast van een wijk.....	33
4.2	Weerstand volgens sociale huurders	34
4.3	Sociaal cultureel volgens experts	35
4.3.1	Buurtidentiteit volgens experts	35
4.3.2	Symbolische dreiging volgens experts	35
4.3.3	Etnocentrische gevoelens volgens experts.....	36
4.4	Sociaal cultureel volgens sociale huurders	36
4.4.1	Buurtidentiteit volgens sociale huurders	36
4.4.2	Verbeteren van de binding in de buurt volgens sociale huurders	37
4.4.3	Symbolische dreiging volgens sociale huurders	37
4.4.4	Meer contact volgens sociale huurders.....	38
4.5	Veiligheid volgens experts.....	38
4.5.1	Realistische dreiging volgens experts	38
4.5.2	Fysieke dreiging volgens experts	39
4.6	Veiligheid volgens sociale huurders.....	40
4.6.1	Realistische dreiging volgens sociale huurders	40
4.6.2	Fysieke dreiging volgens sociale huurders	40
4.7	Rechtvaardigheid volgens experts.....	41
4.7.1	Onerlijkheid volgens experts.....	41
4.7.2	Civic vs. Ethnic view volgens experts.....	42
4.8	Rechtvaardigheid volgens sociale huurders.....	42
4.8.1	Onerlijkheid volgens sociale huurders.....	42
4.8.2	Meer begrip volgens sociale huurders.....	42
4.9	Communicatie volgens experts	43
4.9.1	NIMBY-syndroom volgens experts	43
4.9.2	Transparantie over de komst van statushouders volgens experts	43
4.10	Communicatie volgens sociale huurders.....	44
4.10.1	NIMBY-syndroom volgens sociale huurders	44
4.10.2	Transparantie over de komst van statushouders volgens sociale huurders	45
4.10.3	Hoe kan communicatie behulpzaam zijn volgens sociale huurders.....	45
5.	Theoretisch Kader 2.....	46
5.1	Sociaal kapitaal	46
5.1.1	Het belang van contact	46
5.1.2	Het onderscheid in sociale netwerken	47
5.2	Gemengde woonprojecten met statushouders.....	48

5.2.1	Definitie van gemengde woonprojecten.....	48
5.2.2	Positieve en negatieve effecten van gemengde woonprojecten.....	48
5.2.3	Meer draagvlak in de buurt.....	49
5.2.4	Knelpunten.....	50
5.3	Superpromoters.....	51
5.3.1	Definitie van superpromoters.....	51
5.3.2	Belangrijke elementen bij superpromoters.....	51
5.3.3	De gevaren.....	52
5.3.4	Superpromoters in de praktijk.....	52
6.	Resultaten 2.....	53
6.1	Sociaal cultureel volgens expert 2.....	53
6.1.1	Sociaal cultureel volgens experts 2 – binding in de buurt.....	53
6.1.1.1	Wijkbeheerders.....	54
6.1.1.2	Contact.....	54
6.1.1.3	Eerste kennismaking.....	55
6.1.1.4	Spreiding.....	55
6.1.1.5	Beter geïnformeerd worden.....	55
6.1.1.6	Het Buurtmaatjesproject.....	56
6.1.1.7	Vrijwilligerswerk.....	56
6.1.2	Sociaal cultureel volgens experts 2 – symbolische dreiging.....	57
6.1.2.1	Bewonersblad.....	57
6.1.2.2	Meer aandacht aan kennismaking.....	57
6.2	Veiligheid volgens experts 2.....	58
6.2.1	Elkaar kennen.....	58
6.2.2	Balans.....	58
6.2.3	De rol van de wijkbeheerder.....	58
6.3	Rechtvaardigheid volgens experts 2.....	59
6.3.1	Uitleg geven.....	59
6.3.2	Het woningtekort verminderen door woonprojecten.....	59
6.3.3	Andere manieren om meer begrip te kweken.....	60
6.4	Communicatie volgens experts 2.....	60
6.4.1	Kennismaking met de burens.....	60
6.4.2	Bijeenkomst en het bewonersblad van de woningcorporatie.....	60
6.5	Contact volgens experts.....	61
6.6	Gemengde woonprojecten volgens experts.....	61
6.7	Superpromoters volgens experts.....	62
7.	Conclusie.....	62

7.1	Problematiek rondom statushouders	63
7.2	Vier categorieën van gevoelens	63
7.3	Verminderen van negatieve gevoelens	64
7.4	Antwoorden op de hoofdvragen.....	65
8.	Discussie	65
8.1	Verwachtingen van het onderzoek	66
8.1.1	Weerstand	66
8.1.2	Eigen identiteit en symbolische dreiging.....	66
8.1.3	Onveiligheidsgevoel	67
8.1.4	Oneerlijkheid.....	67
8.1.5	NIMBY-syndroom	67
8.1.6	Belangrijke elementen	67
8.2	Beperkingen van het onderzoek	68
8.2.1	Interviews met sociale huurders en de beperkingen van een enquête	68
8.2.2	Generaliseerbaarheid van de resultaten	69
8.2.3	Focusgroepje	69
8.2.4	Een klein deel van het vluchtelingenprobleem	69
8.3	Implicaties van het onderzoek.....	70
8.4	Analyse: verschillen en overeenkomsten.....	71
8.4.1	Analyse: Weerstand.....	71
8.4.2	Analyse: Sociaal-culturele categorie	71
8.4.3	Analyse: Veiligheidscategorie	72
8.4.4	Analyse: Rechtvaardigheidscategorie	72
8.4.5	Analyse: Communicatiecategorie	72
8.4.6	Analyse: Contact	73
8.4.7	Analyse: Gemengde woonprojecten.....	73
8.4.8	Analyse: Superpromoters	73
8.5	Suggesties voor vervolgonderzoek.....	73
9.	Aanbevelingen	74
10.	Literatuurlijst	76
11.	Bijlagen	82
11.1	Bijlage 1: Interviewschema 1 ^o ronde	82
11.2	Bijlage 2: Enquête.....	87
11.3	Bijlage 3: Interviewschema 2 ^o ronde	94

1. Introductie

1.1 Aanleiding

Dagelijks nemen mensen wereldwijd de moeilijke beslissing hun huis te verlaten in de hoop elders een beter leven te kunnen leiden. In totaal zijn er volgens Amnesty International (2019) 68 miljoen mensen op de vlucht, waarvan 21 miljoen zelfs hun thuisland hebben moeten verlaten. In 2019 kwamen er in Nederland 26.720 asielzoekers en nareizigers aan. Gemeten vanaf oktober 2014 zijn er in totaal bijna 200.000 asielzoekers en nareizigers in Nederland aangekomen (Centraal Bureau voor de Statistiek, 2020). Zodra asielzoekers het land binnenkomen vragen zij asiel aan door de situatie in hun eigen land. Als een asielzoeker te vrezen heeft voor oorlog, vervolging of een onmenselijke behandeling besluit de Immigratie- en Naturalisatiedienst deze persoon een verblijfsvergunning te geven (Ministerie van Justitie en Veiligheid, 2020). Sinds 2009 zijn er meer dan 175.000 verblijfsvergunningen asiel voor bepaalde tijd verleend (Centraal Bureau voor de Statistiek, 2020). De asielzoeker krijgt bij goedkeuring een tijdelijke vergunning die vijf jaar geldig is en daarmee krijgt de asielzoeker verscheidene rechten en plichten. Wanneer een asielzoeker van de Immigratie- en Naturalisatiedienst (IND) een verblijfsvergunning krijgt, krijgt deze persoon de titel statushouder (ook wel vergunninghouder genoemd). De statushouder krijgt het recht op huisvesting en moet daarnaast een inburgeringsexamen afleggen. Zodra de vijf jaar verstreken zijn bekijkt de IND of bescherming nog steeds nodig is. De statushouder krijgt een verblijfsvergunning voor onbepaalde tijd en mag in Nederland blijven wonen wanneer bescherming nog steeds nodig is en de statushouder het inburgeringsexamen met succes heeft afgelegd. Bij het plegen van een ernstig misdrijf is het mogelijk dat de verblijfsvergunning weer wordt ingetrokken. Bij een negatieve beslissing moet de statushouder het land verlaten (Ministerie van Justitie en Veiligheid, 2020). Gemeenten hebben de plicht statushouders woonruimte te geven. De verdeling van de statushouders over de gemeenten wordt elk half jaar bepaald door de Rijksoverheid en is daarnaast afhankelijk van het aantal inwoners van de gemeente (Ministerie van Algemene Zaken, 2019). De statushouders worden in sociale huurwoningen geplaatst waar zij de ruimte krijgen hun leven weer op te bouwen.

Helaas gaat het niet altijd even goed tussen niet-westerse migranten en Nederlanders. Zij zouden namelijk op gespannen voet naast elkaar leven (AD.nl, 2017). Uit onderzoek van het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) blijkt dat maar liefst twee op de drie volwassenen van mening is dat er sprake is van frictie tussen de twee bevolkingsgroepen. De autochtonen zijn het somberst gestemd over de integratie. Bij hen vindt maar liefst drie van de vier dat er sprake is van spanningen tussen de bevolkingsgroepen. Bij de allochtonen is dit ongeveer de helft. Deze gevoelens worden voornamelijk bepaald door de beeldvorming, zoals de vluchtelingen crisis en bloedige aanslagen en zijn veelal niet gebaseerd op eigen ervaringen. Slechts 27 procent merkt zelf echt wat van de spanning tussen de twee

bevolkingsgroepen (AD.nl, 2017). Zij, meestal de mensen met een niet-westerse achtergrond, krijgen te maken met discriminatie op straat of via sociale media, maar zelfs ook op de werkvloer. De cijfers laten volgens het CBS vooral duidelijk een contrast zien tussen enerzijds de gevoelens over spanningen en anderzijds de eigen ervaring (AD.nl, 2017).

Een voorbeeld over een Syrisch gezin in Heerlen laat goed zien dat het naast elkaar wonen tussen autochtone inwoners en statushouders niet altijd even goed gaat. In de maand december van het jaar 2020 gaat op sociale media een video rond van een ‘slepende burenruzie’ tussen een Syrisch vluchtelingengezin en buurtbewoners in een wijk in Heerlen (Nu.nl, 2020b). Er wordt onder meer tegen de voordeur van het Syrische gezin gebeukt en een brandbom naar het huis gegooid. Daarom is het Syrische gezin tijdelijk ondergedoken in België. Na het zien van de beelden zijn er tientallen jongeren naar de wijk getrokken en hebben daar vernielingen aangericht bij de burens van het gezin. Daarom is de burgemeester van Heerlen samen met de woningcorporatie op zoek naar nieuwe onderkomens voor zowel het Syrische gezin als de burens van het gezin. Waar mensen in eerste instantie dachten dat er sprake was van racisme, blijkt uit een later nieuwsbericht (Nu.nl, 2020a) dat het conflict niets te maken heeft met de achtergrond van de gezinnen, maar dat de burens het simpelweg niet met elkaar kunnen vinden.

Nederland is aan het veranderen. Migratie (samen met een geboorteoverschot) zorgt ervoor dat het aantal inwoners in Nederland stijgt. Voor veel mensen kan dit als bedreigend worden ervaren (AD.nl, 2017). Onderzoeken van Berry, Garcia-Blanco & Moore (2016) en Kreis (2017) laten zien dat zowel in de reguliere media als op sociale media erg negatieve geluiden te horen zijn, die gekenmerkt kunnen worden als xenofobisch, racistisch en polariserend. Ook Bansak, Hainmueller, & Hangartner (2016) zagen dat de houding ten opzichte van vluchtelingen in Europa niet altijd even positief is. In hun onderzoek hebben burgers uit vijftien verschillende landen de vraag voorgeschiedeld gekregen welke vluchtelingen zij zouden accepteren. De burgers gaven aan alleen bereidwillig te zijn vluchtelingen te accepteren als zij een hoge kans op arbeid hebben of zeer kwetsbaar zijn. Laagopgeleiden zouden over het algemeen de meest negatieve houding hebben ten opzichte van vluchtelingen. Uit diverse onderzoeken gebleken dat bewoners van wijken waar veel allochtonen wonen en een lagere sociaaleconomische status meer kampen met onveiligheidsgevoelens dan bewoners van ‘witte wijken’ met een gemiddelde of hoge sociaaleconomische status (Afdeling Openbare Orde & Veiligheid Dordt, 2012). In zijn studie heeft Kloosterman (2018) ontdekt dat 22% van de Nederlanders de vluchtelingen zien als een risico of zelfs een bedreiging voor de veiligheid in Nederland. Daarnaast meent 27% van de Nederlanders dat vluchtelingen op het vlak van de Nederlandse normen en waarden een bedreiging vormen. Volgens demograaf Jan Latten van het CBS is het belangrijk dat de mening van zo veel mensen niet gebagatelliseerd wordt. Het integratievraagstuk is klaarblijkelijk iets wat speelt in de maatschappij. Een mening hoeft niet alleen een mening te zijn, maar het kan ook als een waarheid gezien worden. Wanneer er veel mensen zijn die van mening zijn dat er spanningen zijn, dan is er blijkbaar iets nog niet opgelost (AD.nl, 2017).

De komst van asielzoekers brengt veel discussies teweeg; helaas veelal negatief. Discussies gaan over de aantallen asielzoekers, asielzoekers uit zogenaamde veilige landen, overlast door asielzoekers, economische vluchtelingen en uiteindelijk de voorrangspositie van statushouders op de sociale woningmarkt en (het gebrek aan) inburgering en integratie. Door alle discussie is het daarom zo dat de statushouder en zijn of haar eventuele familie of gezin al met veel vooroordelen te maken heeft voordat zij überhaupt ergens gaan wonen. Ook in de huidige woningcrisis wordt de statushouder al snel aangewezen als één van de hoofdschuldigen aan de woningcrisis, de stijgende huizenprijzen en de lange wachtlijsten voor sociale woningbouw.

In dit onderzoek wordt gericht op gevoelens van (on)veiligheid die de komst van statushouders naar sociale woningen en er is bewust over nagedacht dat dit min of meer het eindstation is voor asielzoekers die verworpen zijn tot statushouders. De voorafgaande problematiek en problematiek omtrent inburgering en integratie is daarbij (goeddeels) buiten beschouwing gelaten, maar mag zeker niet onbenoemd blijven. Verder lijkt er in de publieke opinie geen onderscheid gemaakt te worden tussen asielzoekers en statushouders, hetgeen voornamelijk voortkomt uit onwetendheid omtrent de terminologie.

In eerste instantie is het de taak van woningcorporaties zich bezig te houden met het bouwen en beheren van huurwoningen voor mensen die lagere inkomens hebben. Hierbij is het belangrijk dat de woningen betaalbaar zijn voor de huurders, bijvoorbeeld bij sociale huurwoningen. Sinds 1997 is een nieuwe kerntaak van de woningcorporaties om bij te dragen aan *leefbaarheid* in wijken en buurten. Zoals hierboven is genoemd doen conflicten en onveiligheidsgevoelens afbreuk aan de leefbaarheid in een wijk. Leefbaarheid is voornamelijk een kwestie van veiligheid en sociale aspecten geworden (Leidemeijer & van Kamp 2004). Aangezien het een kerntaak van de woningcorporaties is om bij te dragen aan de leefbaarheid, is het voor woningcorporaties interessant op zoek te gaan naar oplossingen voor het verminderen van onveiligheidsgevoelens en spanningen tussen autochtone en allochtone bevolkingsgroepen.

1.2 Probleemstelling

Zoals eerder genoemd blijkt uit onderzoek dat bewoners van wijken waar veel allochtonen wonen en een lagere sociaaleconomische status hebben meer kampen met onveiligheidsgevoelens dan bewoners van ‘witte wijken’ met een gemiddelde of hoge sociaaleconomische status. Daarom wordt in dit onderzoek gekeken of de komst van statushouders naar sociale woonwijken tot een verminderd veiligheidsgevoel in de omgeving leidt. Dat wordt gedaan door de onveiligheidsgevoelens in sociale huurwoningen van een middelgrote woningcorporatie in het oosten van Nederland te onderzoeken. In dit onderzoek wordt om anonieme redenen de woningcorporatie aangeduid als ‘de woningcorporatie’.

Na het onderzoeken van de onveiligheidsgevoelens dienen er oplossingen te worden bedacht voor het verminderen van de onveiligheidsgevoelens.

De probleemstelling in dit onderzoek is als volgt:

Doelstelling: Op zoek gaan naar oplossingen voor het verminderen van onveiligheidsgevoelens en spanningen tussen autochtone en allochtone bevolkingsgroepen.

Centrale vraag:

Leidt de komst van statushouders naar woningen van de woningcorporatie tot een verminderd veiligheidsgevoel in de omgeving en wat kan de woningcorporatie daar in dat geval aan doen?

Deze centrale vraag wordt ondersteund door zes deelvragen die beantwoord moeten worden teneinde de hoofdvraag te kunnen beantwoorden.

- Wat voor negatieve gevoelens ervaren sociale huurders als gevolg van de komst van statushouders in de omgeving volgens de wetenschappelijke literatuur?
- Tegen welke problemen lopen sociale huurders aan als gevolg van de komst van statushouders in de omgeving volgens experts?
- Wat voor negatieve gevoelens ervaren sociale huurders van de woningcorporatie als gevolg van de komst van statushouders in de omgeving volgens de sociale huurders zelf?
- Hoe zijn negatieve gevoelens, met in het bijzonder onveiligheidsgevoelens, van sociale huurders als gevolg van de komst van statushouders in de omgeving te verminderen volgens de wetenschappelijke literatuur?
- Hoe zijn negatieve gevoelens, met in het bijzonder onveiligheidsgevoelens, van sociale huurders als gevolg van de komst van statushouders in de omgeving te verminderen volgens experts?
- Wat zijn voor de woningcorporatie praktische oplossingsrichtingen om negatieve gevoelens, met in het bijzonder onveiligheidsgevoelens, van sociale huurders als gevolg van de komst van statushouders in de omgeving te verminderen?

De hoofdvraag bestaat uit twee delen. Voor het eerste deel van de hoofdvraag moet in kaart worden gebracht of er sprake is van een bepaald probleem: is er sprake van een verminderd veiligheidsgevoel? Deelvragen 1, 2 en 3 hebben betrekking op het eerste deel van de hoofdvraag. Voor het tweede deel van de hoofdvraag dient gezocht te worden naar een oplossing voor het eerdergenoemde probleem. Ter beantwoording van het tweede deel van de hoofdvraag zijn daarom deelvragen 4, 5 en 6 opgesteld.

De eerste deelvraag is een theoretische deelvraag die beantwoord wordt aan de hand van een literatuuronderzoek. In deze deelvraag wordt niet alleen naar het onveiligheidsgevoel gekeken, maar wordt ook gekeken naar andere negatieve gevoelens van sociale huurders die een rol kunnen spelen als gevolg van de huisvesting van statushouders in de omgeving. Deze gevoelens kunnen namelijk ook van invloed zijn op elkaar.

In de tweede deelvraag wordt door middel van interviews met experts gekeken welke negatieve gevoelens sociale huurders ervaren als gevolg van de huisvesting van statushouders in de omgeving. Vervolgens worden de experts gevraagd welke problemen hieruit voortkomen. Experts kunnen spreken vanuit hun eigen ervaring doordat zij in de praktijk te maken krijgen met de huisvesting van statushouders en de problemen die hierbij komen kijken.

De derde deelvraag wordt beantwoord door sociale huurders te bevragen door middel van een enquête. De sociale huurders van de woningcorporatie staan centraal in dit onderzoek en daarom is het belangrijk van hen zelf te horen wat hun gevoelens zijn.

De vierde deelvraag wordt beantwoord door in de wetenschappelijke literatuur te kijken wat voor oplossingen voor onveiligheidsgevoelens en andere negatieve gevoelens worden genoemd en welke daarvan van toepassing zijn op sociale huurders die te maken krijgen met de komst van statushouders in de omgeving.

De vijfde deelvraag wordt beantwoord door middel van tweede interviews met experts. Deze tweede interviews kunnen bijzondere resultaten opleveren. In deze interviews worden de resultaten van het eerst deel van het onderzoek (antwoorden op deelvragen 1, 2 en 3) en de resultaten die voortkomen uit het literatuuronderzoek (deelvraag 4) aan de experts gepresenteerd.

De zesde deelvraag is een toepassing van het antwoord op deelvraag vijf op de woningcorporatie. Deze vraag wordt beantwoord door met behulp van de interviews met de experts die werkzaam zijn bij de woningcorporatie te bepalen welke oplossingen geschikt zijn om daadwerkelijk door te voeren in het beleid van de woningcorporatie.

1.3 Relevantie

De relevantie van dit onderzoek is te verdelen in de maatschappelijke relevantie en de wetenschappelijke relevantie. Bij de maatschappelijke relevantie is het de vraag wat dit onderzoek kan toevoegen aan het openbaar bestuur. Bij de wetenschappelijke relevantie is het de vraag wat dit onderzoek kan toevoegen aan de wetenschappelijke literatuur.

1.3.1 Maatschappelijke relevantie

Uit onderzoek blijkt dat de komst van de vluchtelingen leidt tot zorgen bij de Nederlandse bevolking. Als deze zorgen niet serieus genomen worden, kunnen de bewoners zich afwenden van de statushouders en daarmee de integratie verstoren. Daarbij komt ook dat Nederland rekening moet houden met toekomstige aanpassingen in het Europees asielbeleid en met mogelijk strenger asielbeleid in de ons omringende landen. Dit kan er namelijk voor zorgen dat Nederland in de toekomst meer asielaanvragen krijgt. Zodra er meer mensen asiel aanvragen, en als gevolg daarvan meer mensen een vergunning krijgen, zouden Nederlanders meer te maken krijgen met statushouders in de omgeving.

Onveiligheidsgevoelens en andere negatieve gevoelens kunnen verschillende maatschappelijke gevolgen hebben. Het heeft invloed op het gedrag van mensen. Een gevolg van onveiligheidsgevoelens kan namelijk zijn dat bewoners bepaalde plekken vermijden of zich zelfs steeds meer terugtrekken. Onveiligheidsgevoelens en de daarop mogelijke gedragsreacties kunnen een negatieve invloed hebben op de levenskwaliteit van mensen (Vanden Boer, Pauwels & Callens, 2005). Uiteindelijk kunnen gevoelens van onveiligheid zorgen voor gevoelens van wantrouwen en argwaan onder buurtbewoners (Sampson, 1997). Dit heeft dan weer als gevolg dat het lastiger wordt om formele en informele samenwerkingsverbanden tussen bewoners te bewerkstelligen om problemen in de buurt aan te kunnen pakken.

Een ander probleem ligt in sociale uitsluiting. Zoals Crawford (2012) in zijn onderzoek schreef is er een overtuiging dat bepaalde mensen en groepen de schuld moeten krijgen van onveiligheid, onveiligheidsgevoelens en schijnbaar stijgende criminaliteitscijfers. Deze opvattingen wijzen naar immigratie en migratie. Er wordt gewezen naar groepen en individuen die verschillend zijn en daarvan wordt aangenomen dat zij aanzienlijke risico's en gevaren creëren. Als gevolg hiervan kunnen immigranten te maken krijgen met sociale uitsluiting. In extreme gevallen is er zelfs sprake van hate crimes tegen immigranten, omdat mensen denken dat zij de oorzaak zijn voor bijvoorbeeld hogere criminaliteitscijfers.

In werkelijkheid zorgen asielmigranten niet voor een onveiligere situatie. Uit onderzoek van de WRR is gebleken dat asielmigranten niet vaker worden verdacht van misdrijven dan autochtonen met vergelijkbare demografische en sociaaleconomische kenmerken. Echter, omdat personen met bepaalde kenmerken (jong, alleenstaand, man) oververtegenwoordigd zijn onder asielmigranten, scoren zij hoger in politiestatistieken. Het lijkt er daarom op dat specifieke etnisch-culturele factoren bij de verklaring van de geregistreerde criminaliteit een ondergeschikte rol spelen. Daarnaast is het relevant te benoemen dat asielmigranten vooral worden verdacht van vermogensdelicten als diefstal en minder van zwaardere delicten zoals drugs- en wapendelicten (Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid, 2015). Het zou voornamelijk gaan om kleine vechtpartijen waar de vluchtelingen alleen zelf last van hebben. Het feitelijke niveau van criminaliteit en overlast, ook wel de *objectieve veiligheid*, is laag. Het lijkt daarom vooral te gaan om de waarneming en beleving van mensen, ook wel de *subjectieve veiligheid*.

Door te onderzoeken welke gevoelens sociale huurders van de woningcorporatie ervaren kunnen bepaalde vooroordelen weggenomen worden. Door op zoek te gaan naar passende oplossingen voor het onveiligheidsgevoel kunnen wooncorporaties beter beleid maken wat ervoor zorgt dat de relatie tussen statushouders en autochtonen verbetert en zo ook leefbaarheid in de omgeving. Daarnaast kunnen de mogelijke gedragsreacties van onveiligheidsgevoelens en andere negatieve gevoelens, zoals gevoelens van wantrouwen en argwaan worden verminderd. Het wordt dan gemakkelijker om formele en informele samenwerkingsverbanden te bewerkstelligen. Tevens kan sociale uitsluiting worden voorkomen zodat statushouders een betere kans hebben op succesvolle integratie. Uiteindelijk kunnen door oplossingen voor onveiligheidsgevoelens en andere negatieve gevoelens mogelijk zelfs hate crimes tegen immigranten worden voorkomen.

1.3.2 Wetenschappelijke relevantie

Er is veel onderzoek gedaan naar onveiligheidsgevoelens van mensen. Zo wordt er ook door het CBS jaarlijks gemeten hoeveel mensen zich onveilig voelen. Er wordt dan echter niet gekeken naar het effect van de komst van statushouders op het veiligheidsgevoel in de buurt, maar het veiligheidsgevoel in het algemeen. Het onveiligheidsgevoel dat mensen ervaren in eigen huis is wel gemeten, maar ook hier kan niks gezegd worden over het effect van de komst van statushouders.

Er is daarnaast onderzocht of de aanwezigheid van een asielzoekerscentrum (AZC) aantoonbaar effect heeft gehad op de omvang van de criminaliteit in de buurt of op de kans dat iemand slachtoffer wordt van een strafbaar feit. Uit geen van de analyses is gebleken dat deze objectieve veiligheid beïnvloed wordt door de aanwezigheid van een asielzoekerscentrum. Het onderzoek is echter gestart doordat mensen bij de komst van een AZC bang waren voor meer criminaliteit in de wijk. Er is vervolgens ook gekeken naar de motivatie achter deze angst en de veronderstellingen die mensen hebben.

Tevens bestaan er onderzoeken naar de perceptie en houding vanuit de ontvangstbevolking naar statushouders, zoals een onderzoek dat in Tilburg is uitgevoerd (Brouwer, 2017). Echter, is dit nog niet voor steden in het oosten van Nederland onderzocht. Daarnaast is het relevant dat in dit onderzoek ook wordt gekeken naar de oplossingen voor negatieve gevoelens, met in het bijzonder onveiligheidsgevoelens, als gevolg van de komst van statushouders en in het bijzonder wat woningcorporaties voor rol kunnen spelen in het probleem. Dit wordt onder andere gedaan door de experts te laten reflecteren op de resultaten uit de eerste interviewronde en de resultaten van de enquête.

Huidig wetenschappelijk onderzoek is voornamelijk gericht op vluchtelingen en asielzoekers in een AZC. Het gaat hierbij om de zorgen die burgers hebben bij de komst van deze vluchtelingen en asielzoekers. Voor wat betreft statushouders is de beschikbare wetenschappelijke literatuur beperkt, zo constateerden ook De Gruijter & Razenberg (2017) in hun onderzoek naar Eritrese statushouders. Zoals eerder beschreven zijn statushouders vluchtelingen/asielzoekers die een verblijfsvergunning hebben

gekregen. Voordat zij een verblijfsvergunning krijgen moeten zij eerst aan een aantal voorwaarden voldoen. Er is weinig onderzoek gedaan naar de gevoelens van huurders met betrekking tot het wonen naast/in de omgeving van statushouders. Het verschil tussen het wonen naast/in de omgeving van statushouders ten opzichte van het wonen in de buurt van bijvoorbeeld een AZC is relevant, omdat er een verschil is in aantallen, de mate van adaptie en het verschil in de mate van spreiding tussen asielzoekers en statushouders.

De resultaten die voortkomen uit dit onderzoek dragen bij aan de wetenschappelijke kennis over hoe beter ingespeeld kan worden op de vermindering van zorgen bij de bewoners omtrent de huisvesting van statushouders. Dit onderzoek vult de wetenschappelijke kennis aan over de houding jegens statushouders en helpt de acceptatie en tolerantie van nieuwkomers in de samenleving te verhogen. Ten slotte verschilt dit onderzoek van andere onderzoeken in de zin dat er specifiek wordt gekeken naar de rol van de Nederlandse bewoners (in dit onderzoek de sociale huurders van de woningcorporatie) in de integratie van de migrant in plaats van de rol van de migrant hierin. De integratie van vluchtelingen is überhaupt nog niet duidelijk in beeld gebracht. De meeste studies richten zich namelijk op de arbeidsmigratie van gevestigde groepen die hier al langere tijd wonen.

1.4 Leeswijzer

In hoofdstuk 1 zijn de aanleiding, de probleemstelling en de relevantie van het onderzoek besproken.

Vervolgens wordt in hoofdstuk 2 ingegaan op de belangrijkste aspecten met betrekking tot negatieve gevoelens van sociale huurders naar aanleiding van de komst statushouders in de omgeving volgens de wetenschappelijke literatuur. Hierin komen vier categorieën aan bod, die de rode draad worden voor de rest van het onderzoek.

Vervolgens wordt in hoofdstuk 3 de opzet van het onderzoek besproken, waarbij de operationalisatie, de onderzoeksstrategie en onderzoeksmethode, en de betrouwbaarheid en validiteit worden besproken.

Vervolgens wordt in hoofdstuk 4 ingegaan op de resultaten van de eerste interviews met de experts en de enquête die is verspreid onder sociale huurders van de woningcorporatie.

Vervolgens wordt in hoofdstuk 5 in de wetenschappelijke literatuur gekeken naar onderzochte maatregelen die ervoor zorgen dat de genoemde negatieve gevoelens in dit onderzoek worden verminderd.

Vervolgens wordt in hoofdstuk 6 ingegaan op de resultaten van de tweede interviewronde met experts waarin zij gevraagd worden te reflecteren op de resultaten van de enquête die naar de sociale huurders van de woningcorporatie is gestuurd en de resultaten van hoofdstuk 5. Daarnaast worden zij gevraagd zelf na te denken over oplossingen voor onveiligheidsgevoelens en andere negatieve gevoelens als gevolg van de komst van statushouders in de omgeving.

Vervolgens wordt in hoofdstuk 7, de conclusie, ingegaan op de hoofdvraag van het onderzoek, namelijk of de komst van statushouders naar woningen van de woningcorporatie tot een verminderd veiligheidsgevoel in de omgeving leidt en wat de woningcorporatie daar in dat geval aan kan doen.

Ten slotte wordt in hoofdstuk 8, de discussie, nader gekeken naar de conclusies van het onderzoek, worden de resultaten vergeleken met de verwachtingen, en worden de beperkingen en implicaties van het onderzoek besproken.

2. Theoretisch Kader

2.1 Migratie

De opinies en gevoelens in de maatschappij over de komst van vluchtelingen lopen sterk uiteen. Er zijn verschillende protestacties geweest tegen de opvang van vluchtelingen. Aan de andere kant zijn er ook veel burgers die juist hulp willen bieden aan vluchtelingen, bijvoorbeeld in de vorm van burgerinitiatieven. De grote stroom aan berichtgeving en opinies over vluchtelingen in de (sociale) media laten goed zien dat het een erg belangrijke kwestie is voor veel burgers, waar sommigen ook echt mee kunnen worstelen. Het mag duidelijk zijn dat er veel zorgen zijn over de komst en opvang van (veel) vluchtelingen en over de verschillen die er zijn in cultuur (Den Ridder, Mensink, Dekker en Schrijver, 2016).

Er kan een onderscheid gemaakt worden tussen vluchtelingen en migranten die om economische redenen migreren. De vluchtelingen zijn hun land ontvlucht vanwege oorlog, zoals in Syrië, of voor een terechte angst voor vervolging vanwege hun ras, godsdienst of politieke overtuiging. Vluchtende Afghanen zijn een goed recent voorbeeld van vluchtelingen. De ‘economische’ migranten daarentegen hebben hun thuisland verlaten omdat daar armoede heerst of omdat daar geen goede banen te vinden zijn. Volgens het Sociaal en Cultureel Planbureau hebben burgers eerder negatieve gevoelens bij economische migranten dan bij vluchtelingen. De meeste Nederlandse burgers hebben de overtuiging dat er onder de asielaanvragen vooral mensen zitten die economische motieven hadden om te vluchten (Den Ridder et al., 2016). Vluchtelingen worden echter pas statushouders op het moment dat zij een vergunning hebben gekregen van de IND. Deze vergunning krijgen zij alleen als door de IND is erkend dat zij zijn gevlucht voor oorlog, of als zij een gegronde vrees hebben voor vervolging. Economische migranten komen hier niet voor in aanmerking en zij vallen in dit onderzoek dus niet onder de statushouders.

2.1.1 De ‘ander’

De geschiedenis van Europa in de Middeleeuwen en de Verlichting en daarna laat zien dat er altijd al een soort zoektocht is geweest naar ‘zondebokken’ en ‘volksduivels’, een ‘demonisering van de ander’ en de uitsluiting van de vreemdeling (Crawford, 2012). Vergeleken met vroeger zijn er nu veel meer minderheidsgroepen die als zondebok kunnen worden aangewezen en daarnaast is er sprake van veel meer migratie en immigratie. De massamedia is ontstaan, die in een bepaald opzicht afhankelijk is van het vinden en creëren van volksduivels. Daarnaast brengt de massamedia berichten naar buiten die gevoelens van dreiging en spanning overbrengen. De basisconcepten van volksduivels zijn veranderd naar gevaren en risico’s. Naast de massamedia zijn ook politieke overheden voor een deel afhankelijk van ‘de afwijkende ander’ en een mobilisatie van gevoelens (Crawford, 2012). Veiligheid en veiligheidsgevoelens zijn ontzettend bepalend geworden voor het behoud van politieke macht. (Het garanderen van) veiligheid kan worden gebruikt om gevoelens en uiteindelijk zelfs stemmen te mobiliseren. Overheden trachten daarnaast intolerantie, etnische haat, discriminatie, racisme en gerelateerd (haat)geweld onder controle te krijgen en onder controle te houden (Crawford, 2012) en in Europa wordt zelfs beleid gemaakt om deze kwesties te bestrijden.

Mensen hebben de neiging bepaalde mensen of groepen aan te wijzen die de oorzaak zijn voor onveiligheid, onzekerheidsgevoelens en steeds hoger wordende criminaliteitscijfers. Immigratie en migratie worden dikwijls aangewezen als oorzaken. Hierbij zijn groepen of individuen betrokken die ‘anders’ zijn dan ‘wij’ en zij zouden risico’s en gevaren met zich meebrengen. Er kan sprake zijn van *defensieve exclusiviteit*: er is een collectieve identiteit ontstaan door een perceptie van bedreigingen van buitenaf. Dit leidt ertoe dat de eigen gemeenschap moet worden verdedigd, maar zorgt ook voor intolerantie of zelfs georganiseerd geweld (Crawford, 2012). Angst en vrees versterken de zoektocht naar een ‘passende’/’handige’ vijand. Deze vijand wordt gebruikt als verklaring voor sociale problemen die gevoelens van angst en onveiligheid teweegbrengen, vooral gevoelens van instabiliteit en sociale onrust. In de afgelopen twintig jaar worden de nieuwe immigranten gezien als oorzaak voor haat, maar ook voor gevoelens van onveiligheid en angst.

Immigranten worden zowel in de media als in politieke partijen en criminologische discussies omschreven als groepen die erg betrokken zijn bij criminaliteit, in het bijzonder drugshandel. Zij worden door sommigen zelfs gezien als bedreiging voor de vrede van de maatschappij (Crawford, 2012). Immigratie wordt zelfs gelinkt aan gevoelens van *xenofobie* dat gevoelens van angst, agressie of haat betreft. Er is een link tussen de bezorgdheid over immigratie en angst voor sociale onrust en instabiliteit (Crawford, 2012). Immigratie wordt dikwijls geassocieerd met *invasie* en immigranten worden vaak afgeschilderd als *indringers* (Agozino, 2000). De angst voor het potentieel van immigranten (en in het bijzonder asielzoekers) om de veiligheid en orde in gevaar te brengen heeft ertoe geleid dat er nieuwe rechtse politieke partijen en extremistische groeperingen zijn ontstaan en ook is er meer aandacht voor

discussies over immigratie gekomen in massamedia (Crawford, 2012). Er is een contrast tussen goed opgeleide, economisch belangrijke immigranten en werkloze, jonge, mannelijke immigranten die leven van sociale veiligheid en sociale woningbouw. Zodra mensen dit contrast zien wordt het beeld over immigranten als gevaar voor de veiligheid verergerd. Mensen zien immigranten als bijdragend aan instabiliteit en geweld of als uitbuiters van gastlanden en gastsamenlevingen. Immigratie wordt ten slotte gezien als een sociaal, economisch, politiek en crimineel probleem (Crawford, 2012).

Opgemerkt moet worden dat in dit onderzoek wordt gekeken naar de gevoelens van sociale huurders die te maken krijgen met de vestiging van statushouders in hun omgeving. Statushouders zijn relatief gezien veel meer ingeburgerd dan immigranten/asielzoekers die net het land zijn binnengekomen. Er moet daarom goed gekeken worden naar gevoelens die daadwerkelijk van toepassing zijn op het wonen in de buurt van statushouders en niet immigranten die nog niet zijn ingeburgerd.

Door de vestiging van statushouders nemen zorgen over sociale cohesie en segregatie toe (Daley, 2007). Deze zorgen zijn zowel in de politiek als onder de lokale bevolking aanwezig. In de wetenschappelijke literatuur komt naar voren dat gevoelens van burgers zonder migratieachtergrond wanneer er statushouders in de omgeving komen wonen onder te verdelen zijn in een aantal categorieën. In de rest van dit hoofdstuk komen vier categorieën van gevoelens aan bod. Achtereenvolgend worden de volgende vier categorieën uitgelegd: de *sociaal-culturele categorie*, de *veiligheids categorie*, de *rechtvaardigheids categorie* en de *communicatie categorie*.

2.1.2 Etnische competitietheorie

De eerste twee categorieën vinden hun oorsprong in de *etnische competitietheorie* en daarom wordt deze theorie als eerst toegelicht. De etnische competitietheorie stelt dat de komst van immigranten een dreiging kan vormen voor individuen op cultureel en economisch gebied. Deze dreiging kan als gevolg hebben dat er negatieve houdingen zijn ten aanzien van anderen (Coenders & Scheepers, 1998; Tolsma, Lubbers & Coenders, 2008). Concurrentie tussen meerderheidsgroepen en minderheidsgroepen over schaarste goederen zijn aanleiding voor de dreiging. Werk, inkomen en sociale voorzieningen zijn hier voorbeelden van (Savelkoul, Gesthuizen en Scheepers, 2011). Er zijn twee soorten dreiging te onderscheiden in de theorie: *culturele dreiging* en *materiële dreiging*. De eerste soort dreiging wordt besproken in alinea 2.1.3 en de tweede soort wordt besproken in alinea 2.1.4.

2.1.3 Sociaal-culturele impact

Doordat er groeiende zorgen zijn op sociaal-cultureel niveau is er een groeiende hoeveelheid Nederlanders die immigranten liever zien assimileren dan integreren (Entzinger, 2014; Soboleweska,

Galandini & Lessard-Phillips, 2017). In de sociaal-culturele categorie gaat het om de *identiteit van een buurt* en het daarmee ook het gevreesde effect van de komst van statushouders op onder andere de sociale samenhang van de buurt. Daarnaast speelt de *sociale identiteit theorie* een rol. Deze theorie stelt dat het behoren tot een bepaalde groep het fundament is voor individuele eigenwaarde (Ben-Nun Bloom, Arikan, Lahav, 2015). Volgens Tajfel (1982) ontleent een persoon zijn of haar identiteit aan de groepen waar hij of zij zich aan verbindt. Een belangrijk onderscheid in de sociale identiteit is de *in-group* vs. de *out-groups*. Er kan een *sociaal conflict* ontstaan waarbij verschillende groepen ‘strijden’ om schaarse goederen. Tevens kan er *sociale competitie* ontstaan waarbij bevolkingsgroepen proberen een betere positie in de samenleving te bemachtigen (Tajfel, 1982). Mensen geven de voorkeur aan hun eigen groep: de in-group, dit heet *ingroup favouratism*. Individuen dichten de eigen etnische groep waar zij toe behoren (de in-group) positievere eigenschappen toe dan andere etnische groepen (de out-groups). Mensen voelen zich gerechtigd vervelende uitkomsten aan mensen van andere groepen toe te wijzen. Indien mensen hun eigen nationale identiteit en de bijbehorende normen en waarden belangrijk vinden, dan ervaren zij eerder conflict of competitie en willen zij eerder dat migranten assimileren in plaats van integreren (Hindriks, Verkuyten & Coenders, 2014).

Bewoners kunnen bang zijn dat de komst van andere identiteiten, in dit geval nieuwe bewoners in de buurt, de eigen identiteit van de buurt doet verliezen. Hierdoor kunnen zij mogelijk zelfs in opstand komen wanneer deze andere identiteiten dreigen te komen. Volgens Reijndorp (2004) zouden de bewoners op den duur zelfs het gevoel kunnen krijgen dat zij van hun eigen buurt vervreemd raken. Een buurt die wordt gekenmerkt door een sterke identiteit (dat kan zowel een positieve of negatieve stempel zijn) kan gaan botsen met de arriverende groep die een andere, toegekende identiteit hebben. De meeste mensen zetten zich af tegen diversiteit en prefereren een homogene leefomgeving (Putnam, 2000). Mensen hebben een hoger niveau van tolerantie voor migranten wanneer zij zichzelf laag nationaal identificeren, maar zelfs de mensen die zich laag nationaal identificeren plaatsen zichzelf in een hogere positie dan migrantengroepen (Hindriks et al., 2014).

Corenblum en Stephan (2001) zijn gekomen met de *integrated threat theory*. De integrated threat theory houdt in dat individuen zich bedreigd kunnen voelen door nieuwkomers in hun samenleving. Deze theorie vertoont dus gelijkenissen met de etnische competitietheorie, zij gaan namelijk beiden uit van een ‘ander’ die afwijkt van de eigen groep. Vooroordelen en discriminerend handelen van mensen kan worden verklaard door het feit dat individuen zich bedreigd kunnen voelen (Corenblum & Stephan, 2001). Waar in de etnische competitietheorie wordt gesproken van culturele dreiging, spreekt de integrated threat theory van symbolische dreiging. Dit komt eigenlijk op hetzelfde neer, en aangezien de term symbolische dreiging in de wetenschappelijke literatuur vaker naar voren komt wordt deze term in dit onderzoek ook gebruikt.

Symbolische dreiging houdt in dat verschillen tussen groepen in culturele normen en waarden, religie, taal en identiteit gerelateerde vraagstukken aanleiding geven tot conflicten tussen deze groepen (Savelkoul et al., 2011). Bij deze ervaren dreiging speelt het verbonden gevoel van mensen met de eigen

cultuur, normen en waarden een belangrijke rol, alsook de mate van nationale identificatie van deze mensen (Sobolewska et al., 2017). De ervaren verschillen tussen de in-group en de out-group zoals hierboven beschreven zijn dan van belang (Corenblum & Stephan, 2001). Volgens Watson & Riffe (2013) is de ervaren dreiging groter indien er een sterk nationaliteitsgevoel is bij het individu.

Volgens Scheepers, Gijsberts & Coenders (2002) kan een negatieve houding ten aanzien van migranten, de out-group, voortkomen uit de dreiging die zij vormen voor het behoud van de cultuur, individuele normen en waarden en sociale samenhang van het gastland. In bijvoorbeeld het onderzoek van Savelkoul, Scheepers, Tolsma en Hagendoorn (2010) komt dit goed naar voren. In dit onderzoek komt naar voren dat de grootte van de out-group (de moslimgemeenschap) een gevoel van dreiging teweegbrengt onder de Nederlanders met betrekking tot de Nederlandse normen en waarden, zoals de gelijke rechten voor vrouwen. Mensen zijn niet alleen bang om hun sterke positie te verliezen, maar kunnen ook bang zijn hun eigen authenticiteit te verliezen (Savelkoul et al., 2010). Daarnaast zou symbolische dreiging voor veel mensen veel zwaarder wegen dan ervaren materiële dreiging (Eysink Smeets & Boot, 2017).

Een begrip wat overeenkomt met de sociale identiteit theorie is *etnocentrisme*. Bij beide begrippen is er sprake van een *wij-zij afbakening*, een zogeheten '*othering*'. Etnocentrisme kan gedefinieerd worden als het gevoel dat de eigen cultuur en manier van leven beter zijn dan de cultuur en manier van leven van een (Sumner, 1907). Etnocentrisme stopt echter niet bij een onderscheid in wij en zij, maar men ziet zichzelf ook daadwerkelijk als *beter* dan de ander (Ongenaert, 2014). Het kan voortkomen uit verscheidene motieven en kan daarnaast een sterke drijfveer zijn voor weerstand tegen de huisvesting/het wonen in de buurt van statushouders. Ondanks empirisch bewijs tegen vooroordelen over asielzoekers en statushouders blijven bezwaren steeds terugkomen. Er kan daarom geconcludeerd worden dat etnocentrisme een grote rol speelt bij het ontstaan van weerstand.

2.1.4 Veiligheid

Migranten kunnen door sommige mensen worden geassocieerd met onveiligheid (Snippe, Mennes & Bieleman, 2013). Naast de symbolische dreiging kunnen mensen ook economische en politieke zorgen hebben en zich zorgen maken over hun fysieke welzijn. In de etnische competitietheorie wordt dit omschreven als materiële dreiging, maar in de integrated threat theory wordt dit omschreven als *realistische dreiging*. In dit onderzoek wordt net als het geval bij symbolische dreiging gekozen voor de term van de integrated threat theory: *realistische dreiging*.

2.1.4.1 Realistische dreiging

Er lopen spanningen op wanneer er schaarste ontstaat. Wanneer er een nieuwe groep is die aanspraak maakt op de schaarse goederen kunnen de spanningen oplopen (Savelkoul et al., 2010). Volgens Stephan & Stephan (2000) kan realistische dreiging worden gedefinieerd als economische, politieke en fysieke zorgen bij de in-group die ertoe kunnen leiden dat mensen van mening zijn dat zij meer recht hebben op ondersteuning en bescherming, maar ook op schaarse middelen zoals banen en woningen. Gevoelens van realistische dreiging zouden zelfs een ontzettend grote rol spelen bij het ontstaan van weerstand tegen de komst van statushouders (Scheepers et al., 2002; Gijsberts & Dagevos, 2004; Coenders, Lubbers & Scheepers, 2005).

De sociale identiteit en realistische dreiging zijn complementair en vullen elkaar aan. De sociale identiteitstheorie verklaart echter de weerstand tegen immigranten door de ander als ‘*culturele concurrent*’ te beschrijven en bij de realistische dreiging wordt gekeken naar de *materiële motieven* die weerstand opwekken.

Realistische dreiging is te onderscheiden in sociaaleconomische factoren op *microniveau* en factoren op *macroniveau*. Op microniveau moet men denken aan vaardigheden, diploma's en werkervaringen. Deze factoren spelen een rol bij de concurrentie tussen individuen en immigranten met betrekking tot dezelfde baan. Op macroniveau moet men denken aan bijvoorbeeld de arbeidsmarkt en woningmarkt in zijn geheel. De weerstand is het hevigst wanneer delen van de arbeidsmarkt van autochtonen overlappen met de arbeidsmarkt van (Kivisto & Olzak, 1994). De bezwaren van de ervaren realistische dreiging verschillen van persoon tot persoon. Iedereen concurreert namelijk (of denkt te concurreren) op zijn eigen manier met inkomende groepen uit de buurt. Er is dus sprake van een *individual threat* (Lubbers, Coenders & Scheepers, 2006).

Dreiging voor hun financiële zekerheid wordt vooral ervaren door mensen met een lager inkomen. Zij hebben namelijk vaak al moeite om rond te komen en kunnen extra concurrentie daarom niet goed gebruiken (Watson et al., 2013). Volgens sommige mensen zou de meerderheid het recht moeten hebben op het welzijn en de economische macht en zou dit bedreigd worden door de out-group. Hoe sterker de mensen zich identificeren met de meerderheid, hoe groter de ervaren dreiging. Het raakt hen namelijk persoonlijk. De sterke positie van de meerderheid wordt bedreigd doordat minderheden steeds meer te zeggen krijgen (Corenblum et al., 2001). Wanneer er sprake is van sociale deprivatie in een gebied dan zorgt de huisvesting van statushouders voor een verhoogde ervaren realistische dreiging (Wren, 2007). Volgens Watson et al. (2013) zou de mate van ervaren realistische dreiging zelfs geuit kunnen worden in de vorm van assimilatiebeleid en anti-immigratiewetgeving.

2.1.4.2 Fysieke dreiging

Als onderdeel van realistische dreiging is de *fysieke dreiging* erg belangrijk in dit onderzoek. Gevoelens van onveiligheid kan meerdere lagen bevatten (Oppelaar & Wittebrood, 2006). De veiligheidsbeleving is een veelgebruikt construct voor een veelvoud aan emoties, opvattingen en opinies. Zo kan men bang zijn slachtoffer te worden of bezorgd zijn over de wijze waarop criminaliteit zich ontwikkeld. Gevoelens van onveiligheid kunnen onderscheiden worden in drie niveaus: individueel, situationeel en sociaal-cultureel (maatschappelijk) (Oppelaar et al., 2006). In dit onderzoek ligt de focus op individuele gevoelens van onveiligheid die men ervaart in zijn of haar eigen woonomgeving. Buurtbewoners kunnen mogelijk bang zijn voor geweld of vandalisme door statushouders. Dit gevoel is erger wanneer statushouders met psychische trauma's kampen bijvoorbeeld door wat zij in de oorlog hebben meegemaakt. De statushouders zouden hierdoor mogelijk op een gewelddadige manier kunnen handelen. Andersom is het voor statushouders soms, door traumatische ervaringen, ook lastig om anderen te vertrouwen en mogelijk zijn zij zelfs bang voor mensen die zij nog niet kennen. Dit maakt het lastiger om (positief) contact met elkaar te hebben, waardoor de Nederlanders en statushouders altijd vreemden van elkaar zullen blijven.

Sommige mensen hebben de overtuiging dat 'mensen van buitenaf' meer criminaliteit met zich meebrengen (Eysink Smeets et al., 2017). Zij denken dat de politie hun handen vol heeft met de aanpak van deze extra criminaliteit, waardoor de aanpak van andere onveiligheid in het gedrang komt. Het aantal incidenten in een wijk zou maar een klein aandeel hebben in het gevoel van (fysieke) veiligheid in de buurt (Blokland, 2009). Zelfs als een buurt volledig vrij is van criminaliteit kunnen bewoners nog steeds onveiligheidsgevoelens hebben wanneer zij bijvoorbeeld in de avond over straat moeten.

2.1.4.2.1 Het onderscheid tussen objectieve sociale veiligheid en subjectieve sociale veiligheid

Veiligheid is meer een *gevoel* dan een meetbaar fenomeen. Zoals in de inleiding al is beschreven wordt de *objectieve* sociale veiligheid, dus de daadwerkelijke onveiligheid (bijvoorbeeld gemeten in aantal geregistreerde incidenten) niet bedreigd door immigranten.

De *subjectieve* sociale veiligheid daarentegen kan wel een rol spelen bij de komst van statushouders. Dit houdt in dat mensen de angst kunnen hebben, dus het *gevoel* hebben, dat zij kans maken slachtoffer te worden van anderen (Bruinsma & Bernasco, 2004), in dit onderzoek door statushouders. Om erachter te komen of mensen fysieke dreiging ervaren kan gevraagd worden naar de mate waarin burgers fysiek geweld en vandalisme ervaren door buurtbewoners (Fernbrant, Essén, Östergre & Cantor-Graae, 2011).

2.1.4.2.2 *Het onderscheid tussen indirecte beïnvloeding en directe beïnvloeding*

Subjectieve sociale veiligheid kan op een indirecte en op een directe manier beïnvloed worden. Bij een *indirecte beïnvloeding* moet men denken aan de sociale cohesie in een wijk. Een sterk gevoel van sociale samenhang waarbij ook sprake is van controle zou zorgen voor een positief effect op het veiligheidsgevoel (Putnam, 2000). Een andere indirecte beïnvloeding komt voort uit de diversiteit in een wijk (Letki, 2008). Hoe meer diversiteit in de wijk, hoe nadeliger de sociale cohesie. Etnische heterogeniteit wordt zelfs gezien als katalysator voor afnemende sociale cohesie (Putnam, 2007). Immigratie speelt in Nederlandse buurten een belangrijke rol in afnemende sociale cohesie. Het gevolg is dat de gevoelens van onveiligheid toenemen (Rovers, 1997).

Bij *directe beïnvloeding* moet men denken aan bijvoorbeeld (grote) groepen mensen die hangen op straat of mensen die zich op een andere manier gedragen dan de lokale bewoners gewend zijn. Zo is er het stigma in Nederland dat immigranten alleen bestaan uit alleenstaande mannen. Hierdoor voelen vrouwen zich minder veilig wanneer zij in de avond (grote) groepen asielzoekers moeten passeren. Zedendelicten in het nieuws vergroten deze gevoelens van onveiligheid nog verder. Ten slotte wordt er al snel een link gelegd met seksueel geweld. Immigrantengroepen bestaan voor het grootste deel uit moslims. Deze moslims zouden zelfs westerse vrouwen verkrachten, omdat hun geloof dit zou toestaan. Dit kan verklaard worden doordat de man een grotere dominantie heeft over de vrouw in landen waar immigranten oorspronkelijk vandaan kwamen (Römken, 2015). Tevens zouden immigrantengroepen criminaliteit met zich meebrengen.

2.1.5 Rechtvaardigheid

Naast gevoelens van onveiligheid kunnen mensen gevoelens van oneerlijkheid ervaren. Volgens sommige mensen zouden buitenlanders en vluchtelingen worden voorgetrokken, waarbij zij hulp krijgen en de autochtone Nederlanders zelfs naar de voedselbank moeten gaan om aan te eten te komen. Daarnaast zou er op hun zorg worden bezuinigd. Mensen krijgen het idee dat de ‘echte’ Nederlander door de overheid wordt vergeten. Zo vinden autochtone buurtbewoners bijvoorbeeld dat de Syrische statushouders voorrang krijgen op woningen en zouden zij makkelijker aanspraak kunnen maken op sociale voorzieningen. Dit leidt tot achterdochtigheid jegens de Syrische statushouders. Niet-westerse migrantengroepen krijgen volgens hen te veel ruimte van de overheid in hun ‘gevaarlijke’ niet-westerse idealen.

2.1.5.1 Oneerlijkheid

Mensen willen geloven in een *rechtvaardige wereld* waar men krijgt wat het verdient. Dit beeld wordt bedreigd door oneerlijkheid (Lerner, 2013). Men kan negatieve gevoelens en uitingen richting

migrantengroepen legitimeren door middel van de zogeheten ‘*Scope of Justice*’. Mensen kunnen hiermee bepalen leden van de out-group dezelfde rechten of regels hebben als de in-group (Lerner, 2013). Door middel van bepaalde rechten en plichten bepalen individuen wie wel of geen onderdeel is van de in-group (Lima-Nunes, Pereira & Correia, 2013). Door de scope of justice aan te passen hebben mensen voor zichzelf een geldige reden waarmee zij vooroordelen of discriminatie zouden mogen uiten. Leden van de meerderheid willen het liefst hun sterke positie in de samenleving behouden evenals de normen en waarden die daarbij horen. Bepaalde regelingen voor de in-group gelden dan niet voor de out-groups, in dit onderzoek de migrantengroepen. Er bestaat een sterke band tussen de leden van de in-group en als bijgevolg wordt de afstand met de out-group juist vergroot (Tajfel, 1982).

2.1.5.2 Civic vs. Ethnic view

Bij mensen kan een onderscheid worden gemaakt tussen een *civic view* en een *ethnic view*. In een civic view zijn er ‘democratisch onderhandelbare criteria’ die bepalen of iemand bij de groep hoort of niet. Indien men voldoet aan de criteria krijgen zij ‘groepslidmaatschap’ en men staat open voor nieuwkomers. In een ethnic view worden groepen afgebakend door afkomst en culturele homogeniteit, waarbij mensen die geen lid zijn van de autochtone meerderheidsgroep worden buitengesloten. Immigranten worden meer rechten gegund bij een civic view dan bij een ethnic view (Hindriks et al., 2014).

Wanneer oneerlijkheden worden ervaren in de directe omgeving, dan roept dat eerder negatieve, denigrerende reacties op van het individu (Lerner, 2013). Wanneer onrechtvaardigheid wordt ervaren bij de ontvangstbevolking en de statushouders dicht bij de ontvangstbevolking worden geplaatst, zou dit kunnen zorgen voor een negatievere houding naar statushouders waarbij zelfs weerstand kan optreden. Dit is ook het geval als lijkt dat de nieuwe statushouders lastig zijn om op te nemen of als de groep statushouders (te) groot is. Doordat oneerlijkheden worden ervaren in de directe omgeving, is het meer zichtbaar voor ontvangstbevolking, waardoor zij eerder negatieve gevoelens krijgen. Wanneer hulp aan statushouders geen succes lijkt te zijn/worden dan gaan mensen eerder denigrerend reageren (Lerner, 2013).

2.1.6 Communicatie

2.1.6.1 NIMBY-syndroom

In een democratische samenleving wordt burgerparticipatie vaak als onmisbaar geacht (Michels & de Graaf, 2010). Toch is het voor gemeenten erg lastig in welke mate een burger inspraak moet hebben in een project waartegen van tevoren al weerstand verwacht kan worden. Er kan sprake zijn van het

NIMBY-syndroom (Dear, 1992). NIMBY is een afkorting voor ‘Not In My BackYard’. Mensen hebben niet iets tégen statushouders, en vinden het prima als zij in Nederland komen wonen, maar zij hoeven er liever niet naast of in de buurt te wonen.

2.1.6.2 Transparantie over de komst van statushouders

Als reactie op het ‘NIMBY-gedrag’ is de ‘NIMBY-wetgeving’ in het leven geroepen: de bevoegdheid van rijk en provincie om omstreden projecten op te kunnen leggen aan gemeenten zonder gedwarsboemd te worden door langdurige procedures. Het kan hierdoor voorkomen dat burgers geen inspraak krijgen, terwijl zij dat liever wel hebben. Burgers vinden transparantie belangrijk. Het is daarom de vraag of mensen vinden dat er goed is gecommuniceerd over de plaatsing van statushouders.

3. Methode

In dit hoofdstuk wordt de opzet van het onderzoek besproken. Allereerst worden de vier verschillende categorieën van gevoelens geoperationaliseerd. Dit wordt gedaan door de categorieën te verdelen in sub-componenten en deze vervolgens meetbaar te maken in indicatoren. Na de opzet van het onderzoek wordt de onderzoeksmethode besproken. Hierin komen de strategie en de analysemethode van het onderzoek aan bod. Ten slotte worden de betrouwbaarheid en validiteit besproken.

3.1 Operationalisatie

In dit onderzoek wordt gekeken naar de gevoelens van sociale huurders bij de komst van statushouders in de omgeving. In het voorgaande hoofdstuk is naar voren gekomen dat er vier categorieën van gevoelens te onderscheiden zijn. De vier categorieën zijn sociaal-cultureel, veiligheid, rechtvaardigheid en communicatie. In de operationalisatie zijn deze categorieën de componenten. Elke categorie is onder te verdelen in aspecten die ieder een belangrijke rol spelen in de categorie. Deze aspecten vormen de sub-componenten. De sub-componenten worden gebruikt om de vier categorieën van gevoelens meetbaar te maken. Vervolgens wordt de sub-componenten in de indicatoren verder verduidelijkt. De sub-componenten vormen de richtlijnen voor de interviews. In dit onderzoek wordt gekeken welke sub-componenten overeenkomen met de praktijk. In de volgende alinea wordt uitgelegd op welke manier dit wordt gedaan.

Component	Sub-component	Indicator
Sociaal-cultureel	Identiteit van de buurt	
	Symbolische dreiging	Verschillen tussen groepen in cultuur, religie, taal en identiteit gerelateerde vraagstukken
	Etnocentrisme	
Veiligheid	Realistische dreiging op microniveau	Vaardigheden
		Diploma's
		Werkervaringen
	Realistische dreiging op macroniveau	Arbeidsmarkt
		Woningmarkt
	Fysieke dreiging – objectief	Daadwerkelijk geweld, vandalisme en/of ander (crimineel) handelen
	Fysieke dreiging – subjectief	Gevoel slachtoffer te kunnen worden van fysiek geweld, vandalisme en/of ander (crimineel) handelen
Rechtvaardigheid	Oneerlijkheid	Voorrang op woningen
		Makkelijker aanspraak maken op sociale voorzieningen
		Bezuiniging op eigen zorg
	Civic view	Open groepen door democratisch onderhandelbare criteria
	Ethnic view	Gesloten groepen afgebakend door afkomst en culturele homogeniteit
Communicatie	Transparantie	Communicatie over de plaatsing van statushouders door gemeenten
	Inspraak	Zeggenschap over de plaatsing van statushouders

3.2 Onderzoeksstrategie en onderzoeksmethode

Om erachter te komen welke gevoelens sociale huurders ervaren door de komst van statushouders in de omgeving is eerst een *deskresearch* verricht om erachter te komen welke gevoelens worden beschreven in de wetenschappelijke literatuur.

Vervolgens wordt gekeken welke gevoelens in de praktijk naar voren komen. Dit wordt gedaan door middel van *fieldresearch*: interviews met experts en enquêtes die worden verspreid onder sociale huurders.

Vervolgens komt het tweede deel van dit onderzoek aan bod. Er wordt een tweede deskresearch verricht om oplossingen te vinden die onveiligheidsgevoelens en andere negatieve gevoelens van sociale huurders als gevolg van de komst van statushouders in de omgeving kunnen verminderen.

Tevens wordt er een tweede interviewronde gedaan met de experts van de eerste interviewronde. In deze tweede interviewronde worden de resultaten van de eerste interviewronde en de resultaten van de enquête voorgelegd aan de experts waarna zij de kans krijgen oplossingen te bedenken voor onveiligheidsgevoelens en andere negatieve gevoelens bij sociale huurders als gevolg van de komst van statushouders in de omgeving.

3.2.1 De interviews met experts

In totaal zijn er met zeven experts interviews gehouden. In de interviews is gevraagd van welke gevoelens sprake is bij sociale huurders door de komst van statushouders in de omgeving. Dit is gedaan aan de hand van de vier categorieën die zijn gevonden in de wetenschappelijke literatuur. De zeven experts zijn allemaal betrokken bij sociale huurders en hebben daarnaast te maken gehad met de huisvesting van statushouders.

Expert 1 is kwaliteitsmedewerker Leefbaarheid bij de woningcorporatie en was daarvoor manager Leefbaarheid.

Expert 2 is sociaal wijkbeheerder bij de woningcorporatie en was daarvoor teamleider bij VluchtelingenWerk Oost Nederland (VWON). Als sociaal wijkbeheerder is hij het eerste aanspreekpunt voor sociale huurders van de woningcorporatie voor als zij vragen of problemen hebben.

Expert 3 is teamleider bij VWNO en was daarvoor Project Employee, eveneens bij VWON. Deze expert heeft werkzaamheden die zijn gericht op statushouders; hij/zij zorgt er onder andere voor dat statushouders een eigen vergunning krijgen en een woning toegewezen krijgen door de woningcorporatie.

Expert 4 is casusregisseur/participatiecoach bij VWNO en was daarvoor coördinator statushouders en vluchtelingen bij WELLZO in Leeuwarden. Deze expert houdt zich bezig met de integratie van statushouders door hen uit te nodigen voor gesprekken om nulmetingen, tussenmetingen

en eindmetingen te doen om te kunnen onderzoeken wat men bijvoorbeeld heeft gedaan in het land van herkomst, wat men graag zou willen doen in Nederland en hoe deze expert als participatiecoach daarbij kan helpen.

Expert 5 is wijkadviseur bij de woningcorporatie, was daarvoor sociaal wijkbeheerder bij de woningcorporatie en is tevens teamleider geweest bij VWON. Deze expert is verantwoordelijk voor de leefbaarheid in de wijken van de woningcorporatie en is betrokken bij overlastcasussen waar statushouders bij betrokken zijn. Tevens kijkt deze expert of bepaalde wijken een ‘match’ zijn voor bepaalde (gezinnen van) statushouders.

Expert 6 is manager Wonen bij een andere woningcorporatie in het oosten van Nederland. Tevens is deze expert voorzitter bij de Werkgroep Bijzondere Bemiddeling (WVB) en de Werkgroep Begeleiden Herkansingen. Als manager Wonen houdt deze expert zich bezig met overlast, rechtszaken, deurwaarderszaken en alles wat ertussen zit. Deze expert zorgt daarnaast voor de huisvesting van statushouders.

Expert 7 is klantregisseur bij de afdeling Zorg & Inkomen bij de een gemeente in het oosten van Nederland. Deze expert is vanaf het begin betrokken bij statushouders; de huisvesting, aanvraag van de uitkering, kredietverlening om de woning in te richten, het inburgeringstraject en alle problemen die hieromheen spelen oplossen.

Door meerdere experts te interviewen kan informatie en kennis vanuit verschillende invalshoeken met elkaar gecombineerd worden.

3.2.2 De enquête onder sociale huurders

Er is een enquête verspreid onder sociale huurders van de woningcorporatie. De enquête is gemaakt met behulp van ‘Google Formulieren’. Google Formulieren is software voor het maken en analyseren van enquêtes. In de enquête is gevraagd naar de gevoelens die de komst van statushouders in de omgeving bij hen oproepen. Dit is gedaan aan de hand van de vier categorieën die zijn gevonden in de wetenschappelijke literatuur. Daarnaast is de sociale huurders gevraagd wat zij als geschikte oplossingen zien om de negatieve gevoelens te verminderen.

Met behulp van expert 1, kwaliteitsmedewerker Leefbaarheid bij de woningcorporatie, en persoon 1, communicatieadviseur bij de woningcorporatie, is in het systeem van de woningcorporatie gekeken welke sociale huurders in de buurt van statushouders wonen. In het systeem van de woningcorporatie worden statushouders en hun woningen geel gemarkeerd. Om de sociale huurders voor de enquête te selecteren is gekeken welke sociale huurders wonen naast de geel gemarkeerde adressen. Door middel van e-mailadressen zijn naar deze sociale huurders de enquête verstuurd en verzameld. Zij hebben in hun e-mail een link van Google Formulieren gestuurd gekregen. Zodra zij deze link openden konden zij de enquête op Google Formulieren invullen en de antwoorden werden

vervolgens opgeslagen. Ten slotte zijn de opgeslagen antwoorden overzichtelijk weergegeven, onder andere in cirkeldiagrammen.

De enquête is ingevuld door 114 sociale huurders. Ongeveer even veel mannen (50,9%) en vrouwen (49,1%) hebben de enquête ingevuld en de gemiddelde leeftijd van de respondenten is 55 jaar.

Zowel de literatuurstudie, interviews en enquêtes zijn kwalitatief van aard. Zij zijn namelijk beschrijvend van aard en richten zich op interpretaties, ervaringen en betekenis. Gevoelens van sociale huurders worden tot in detail bestudeerd.

3.2.3 Een tweede interviewronde met de experts

De gevoelens die zijn gevonden in het eerste deel van het onderzoek kunnen negatief van aard zijn en tevens gevolgen hebben voor statushouders en de leefbaarheid in de omgeving. Voor het tweede deel van het onderzoek wordt onderzocht hoe de gevonden negatieve gevoelens bij sociale als gevolg van de komst van statushouders in de omgeving verminderd kunnen worden. Hiervoor wordt wederom allereerst een deskresearch verricht waarbij in de wetenschappelijke literatuur wordt gekeken hoe de gevonden negatieve gevoelens verminderd kunnen worden.

Vervolgens worden de experts die zijn geïnterviewd in het eerste deel van het onderzoek voor een tweede keer geïnterviewd om erachter te komen wat zij zien als mogelijke oplossingen ter vermindering van de negatieve gevoelens als gevolg van de komst van statushouders in de omgeving. Hierbij wordt hen de oplossingen uit de wetenschappelijke literatuur voorgelegd en wordt hen gevraagd zelf te komen met oplossingen. Doordat de experts in de eerste interviewronde hebben nagedacht over de negatieve gevoelens bij sociale huurders als gevolg van de komst van statushouders in de omgeving, kunnen zij beter reflecteren op deze gevoelens en de oplossingen die mogelijk zijn voor het verminderen ervan.

3.3. Betrouwbaarheid en validiteit

3.3.1 Toelichting

In deze paragraaf wordt ingegaan op de *betrouwbaarheid* en de *validiteit* van dit onderzoek. Wetenschappelijk onderzoek dient te voldoen aan kwaliteitswaarborgen door het onderzoek betrouwbaar en valide te maken. De betrouwbaarheid van het onderzoek heeft te maken met de consistentie van de resultaten. Het is de vraag in hoeverre het onderzoek herhaalbaar is met dezelfde resultaten. Vervolgens wordt de validiteit van het onderzoek besproken. De validiteit is te onderscheiden in *interne validiteit* en *externe validiteit*. De interne validiteit gaat over de kwaliteit van de onderzoeksopzet. In hoeverre is het onderzoek geschikt om de gestelde vragen te beantwoorden? De externe validiteit gaat over de vraag in hoeverre inzichten gegeneraliseerd kunnen worden.

3.3.2 Betrouwbaarheid

Om de betrouwbaarheid in het onderzoek te waarborgen worden resultaten uit het wetenschappelijke literatuuronderzoek getoetst door middel van interviews en een enquête. Er zijn zeven experts geïnterviewd. Allen zijn twee keer geïnterviewd. Bij alle experts zijn vragen gesteld door middel van een interviewschema (bijlage 1 en bijlage 3). Zij hebben daarom elk dezelfde introductie, interviewvragen en afsluiting gekregen. Tevens worden de experts elk in een soortgelijke omgeving geïnterviewd. Dit komt de *Intrabeoordelaarsbetrouwbaarheid* ten goede.

De enquête is verstuurd naar 1000 e-mailadressen. Hiervan hebben 114 respondenten de enquête ingevuld en teruggestuurd. De interviewschema's van de eerste en de tweede interviewronde en de vragenlijst voor de enquête worden opgenomen in de bijlagen. Dit betekent dat het onderzoek goed *herhaalbaar* is. In verband met privacy wordt de enquête anoniem ingevuld en worden specifieke antwoorden van de respondenten niet opgenomen in de bijlagen. In de vragenlijst wordt de *interne consistentie* gecontroleerd door voor elke categorie (sociaal-cultureel, veiligheid, rechtvaardigheid en communicatie) meerdere vragen te stellen.

Willekeurige fouten worden voorkomen door de respondenten zorgvuldig te selecteren. Experts worden geselecteerd door na te gaan of zij een rol spelen in de plaatsing van statushouders in de omgeving, een inzicht hebben in de relatie tussen statushouders en sociale huurders of een rol spelen in de leefbaarheid van een buurt. Voor de enquête geldt dat alleen sociale huurders die in de omgeving van statushouders wonen de enquête toegestuurd krijgen. Zowel voor de experts als voor de respondenten van de enquête geldt dat zij voorafgaand aan de vragen van basisinformatie worden voorzien.

3.3.3 Interne validiteit

In de wetenschappelijke literatuur is gezocht naar negatieve gevoelens die worden opgeroepen bij sociale huurders als gevolg van de komst van statushouders in de omgeving. Hierbij is naar wetenschappelijke artikelen gezocht via 'Google Formulieren' en de Universiteitsbibliotheek van de Radboud Universiteit (RUQUEST). Op basis van de wetenschappelijke artikelen zijn de gevonden gevoelens onderverdeeld in categorieën. Deze categorieën zijn voorgelegd in de interviews en de enquête om erachter te komen of er in de praktijk daadwerkelijk sprake van is. Op deze manier worden de daadwerkelijke gevoelens gemeten.

Om er zeker van te zijn dat er geen sprake is van andere gevoelens die niet zijn genoemd in het interview is een algemene vraag gesteld na de vragen over de categorieën. In deze laatste vraag krijgen de experts de gelegenheid na te denken over andere gevoelens die niet passen in de genoemde categorieën. Tevens krijgen de respondenten van de enquête die algemene vraag. Op deze manier meten de meetinstrumenten (de interviews en enquête) daadwerkelijk wat zij moeten meten.

Daarnaast worden de respondenten van de interviews en enquête anoniem gehouden. Dit wordt ook aangegeven in de interviews en enquête zelf. Hierdoor worden sociaal wenselijke antwoorden voorkomen. Respondenten durven eerder eerlijke antwoorden te geven wanneer zij weten dat zij anoniem blijven. Hierdoor wordt er een goed beeld van de realiteit gegeven, wat de interne validiteit ten goede komt. De namen van de experts worden niet opgenomen in het onderzoek, maar wel waar hun expertise ligt. Zo kan de relevantie van hun inbreng getoond worden.

De interne validiteit wordt verhoogd door het gebruik van triangulatie. In dit onderzoek is sprake van *methodische triangulatie*. Hierbij worden verschillende dataverzamelingmethoden gebruikt om een bepaald probleem te onderzoeken. In dit onderzoek wordt kwalitatief en kwantitatief onderzoek gecombineerd. Er wordt gebruik gemaakt van twee (expert)interviewrondes (kwalitatief) en een enquête (kwantitatief) onder de sociale huurders van de woningcorporatie. Hierdoor kan gesproken worden van triangulatie in de vorm van *mixed methods*. Dit bevordert de validiteit en betrouwbaarheid van de resultaten.

3.3.4 Externe validiteit

Het is de vraag in hoeverre de conclusies in dit onderzoek te generaliseren zijn. In dit onderzoek worden sociale huurders van de woningcorporatie die naast of in de omgeving van statushouders wonen middels een enquêtevragen gesteld. Doordat statushouders zo veel mogelijk verspreid gehuisvest dienen te worden krijgen bijna alle sociale huurders wel te maken met statushouders. Niet per se als burens, maar wel als bewoners in dezelfde wijk.

De sociale huurders van de woningcorporatie zijn het onderzoeksobject van dit onderzoek. De resultaten van dit onderzoek kunnen daarom alleen gegeneraliseerd worden naar de sociale huurders van de woningcorporatie, in het bijzonder de sociale huurders die naast of in de omgeving van statushouders wonen. Echter, is de woningcorporatie van dit onderzoek een middelgrote woningcorporatie. Zij verhuren namelijk ongeveer 14.000 woningen. Zij zijn de op een na grootste woningcorporatie van de regio.

Er zijn experts geïnterviewd van de woningcorporatie, maar ook een expert van een andere woningcorporatie in het oosten van Nederland, experts werkzaam bij VluchtelingenWerk en een expert van de gemeente in het oosten van Nederland. Woningcorporaties bieden in beginsel dezelfde diensten aan, moeten in veel gevallen samenwerken met VluchtelingenWerk en krijgen dezelfde taken opgelegd vanuit de gemeente. Daarnaast worden statushouders, zoals eerder genoemd, zo veel mogelijk op een zo verspreid mogelijke manier gehuisvest door de hele regio. De resultaten van dit onderzoek kunnen daarom gegeneraliseerd worden naar alle sociale huurwoningen in het oosten van Nederland.

Een kanttekening is echter dat wijken erg kunnen verschillen van elkaar. Zo kan de ene wijk toleranter zijn, in dit geval naar statushouders toe, dan een andere wijk en is de samenstelling ook

verschillend. Ongetwijfeld verschillen steden en dorpen ook van elkaar wat betreft *tolerantie* en *samenstelling*. Daarom is het lastig te zeggen of de resultaten gegeneraliseerd kunnen worden naar sociale huurders van sociale huurwoningen in andere regio's, steden en dorpen.

4. Resultaten gevoelens

In dit hoofdstuk wordt allereerst de ervaring met statushouders en de weerstand tegen hun komst besproken. Vervolgens wordt per categorie besproken in hoeverre volgens experts en de sociale huurders van de woningcorporatie in de praktijk sprake is van de vier categorieën sociaal-cultureel, veiligheid, rechtvaardigheid en communicatie. In de interviews en enquête is gevraagd of sociale huurders nog andere gevoelens ervaren die niet behoren tot de vier categorieën. De zeven geïnterviewde experts geven aan dat er geen gevoelens zijn die niet behoren tot de vier categorieën. De sociale huurders zelf hebben bij deze vraag wel antwoorden gegeven, maar er zijn geen gevoelens genoemd die behoren tot een andere categorie.

4.1 Algemene ervaring volgens experts

Uit de interviews komt naar voren dat de huisvesting van statushouders over het algemeen erg goed verloopt. Weerstand vanuit de sociale huurders zou op een hand zijn te tellen. Dit komt onder andere doordat statushouders zo veel mogelijk verspreid worden geplaatst. Tevens zouden statushouders erg voorzichtig zijn en over het algemeen juist veel rekening houden met de burens.

4.1.1 Weerstand volgens experts

In sommige gevallen kan het voorkomen dat mensen niet willen dat statushouders in de wijk komen wonen (Expert 1, persoonlijke communicatie, 21-04-2021). Wat betreft de ontvangst van statushouders zijn er twee kampen te zien: aan de ene kant behulpzame mensen die goede contacten onderhouden met statushouders en aan de andere kant mensen die niet blij zijn met de komst van statushouders (Expert 3, persoonlijke communicatie, 28-04-2021). In veel gevallen moeten mensen gewoon even wennen aan bijvoorbeeld de nieuwe etensgeuren in de straat of in het gebouw (Expert 4, persoonlijke communicatie, 28-04-2021).

Als sociale huurders niet blij zijn dan laten zij dat vaak niet zichtbaar merken. De mensen die liever niet hebben dat er statushouders komen gaan in sommige gevallen protesteren of discrimineren. Dit doen zij onder andere door brieven te schrijven naar de burgemeester of door te bellen naar de gemeente. In extreme gevallen is er zelfs sprake van treitering van statushouders door sociale huurders

(Expert 3, persoonlijke communicatie, 28-04-2021; Expert 7, persoonlijke communicatie, 06-05-2021). Dit soort situaties spelen zich vooral af in lagere wijken. Ten slotte wordt in sommige gevallen weerstand gecreëerd door de statushouder zelf waarbij zij zich bijvoorbeeld niet aan de regels houden of geluidsoverlast veroorzaken (Expert 2, persoonlijke communicatie, 28-04-2021).

4.1.2 Verschillende soorten statushouders

Het zou erg lastig zijn om voor statushouders woningen te realiseren op een goede plaats onder de juiste omstandigheden (Expert 6, persoonlijke communicatie, 06-05-2021). De doelgroep statushouders is namelijk enorm divers. Er komt van over de hele wereld verschillende soorten statushouders binnen die erg kunnen verschillen van elkaar. Zo zijn volgens expert 3, 4 en 6 een groot deel van de vluchtelingen uit bijvoorbeeld Afrika sneller ontevreden en hebben zij vaker een groot eisenpakket, terwijl vluchtelingen uit Syrië vaker snappen dat het een kwestie van geven en nemen is en zijn dan ook eerder bereid om zelf initiatief te nemen en zelf dingen te veranderen. Eritreeërs zijn vaak getraumatiseerd door hun oorspronkelijke regime waar zij zijn onderdrukt, geïntimideerd en bedreigd door de overheid. Door hun trauma's kunnen sommige Eritreeërs veel problemen geven met als gevolg dat zij bovenmatig meer aanraking hebben met politie. Tevens zijn zij oververtegenwoordigd in klachten. Daar moet in Nederland dan ook op een andere manier mee worden omgegaan. Kortom, door de verschillen tussen 'soort' statushouder kunnen zij niet over een kam worden geschoren.

Expert 6: “Er wordt per soort statushouder anders naar gekeken en anders op gereageerd vanuit de buurt”.

Sociale huurders reageren totaal verschillend op de komst van statushouders. Dat is ook erg afhankelijk van waar zij terechtkomen. Het hangt namelijk van de wijk af (Expert 7, persoonlijke communicatie, 06-05-2021).

4.1.3 Het evenwicht tussen de draagkracht en draaglast van een wijk

Mensen worden ingedeeld op basis van inkomen. Aangezien statushouders minder geld hebben komen zij in financieel zwakkere wijken terecht. In deze zwakkere wijken is sprake van gemiddeld lager opleidingsniveau en meer sociale problematiek. Probleem hierbij is dat de verhouding tussen de *draagkracht* en de *draaglast* van een wijk niet in evenwicht is (Expert 6, persoonlijke communicatie, 06-05-2021).

De draagkracht kan gedefinieerd worden als het vermogen om problemen aan te pakken. Hierbij spelen de persoonlijke competenties van de bewoners van een wijk en de mogelijkheden die de

omgeving bieden een grote rol. De draaglast kan gedefinieerd worden als de problemen die zich in de leefsituaties van bewoners voordoen (Expert 6, persoonlijke communicatie, 06-05-2021).

De wijken die veel draagkracht hebben, hebben weinig draaglast. En andersom hebben de wijken met weinig draagkracht veel draaglast. Dat komt doordat woningen van wijken met veel draagkracht duurder zijn. De woningcorporatiewijken huisvesten de statushouders en zijn daarom de wijken met een grote draaglast. Mensen die in een wijk met goedkopere huurwoningen wonen worden meer geconfronteerd met de huisvesting van statushouders en mensen vanuit bijzondere doelgroepen dan mensen die in een duurdere wijk wonen. De spreiding van statushouders is dus in werkelijkheid minder mooi dan het lijkt. Op maar de helft van de stad staan namelijk daadwerkelijk huurwoningen. De rest zijn alleen koopwoningen. Binnen de wijken met huurwoningen valt een groot deel onder de duurdere huurwoningen waar statushouders ook niet in geplaatst worden. Dit probleem geldt voor elke stad (Expert 6, persoonlijke communicatie, 06-05-2021).

4.2 Weerstand volgens sociale huurders

Uit de enquête is gebleken dat 76,3% van de respondenten aangeeft naast of in de buurt van statushouders te wonen. De respondenten waar de enquête naartoe is gestuurd zijn echter geselecteerd op basis van het feit dat zij naast of in de buurt van statushouders wonen. Daarom kan aangenomen worden dat de overige 23,7% van de respondenten het (nog) niet door hebben gehad dat zij naast of in de buurt van statushouders wonen. De ervaringen met statushouders zijn erg verdeeld. Maar liefst 50,9% van de respondenten geeft aan hier neutraal in te staan. Zij hebben zowel geen negatieve als positieve ervaring met statushouders. Van de respondenten geeft 25,4% aan positieve ervaringen te hebben (waarvan 18,4% erg positief) en 23,6% geeft aan negatieve ervaringen te hebben (waarvan 14% erg negatief).

Op de vraag of de respondent in zijn of haar omgeving weerstand merkt naar statushouders toe geeft 29,8% van de respondenten aan geen weerstand te merken. Daar tegenover staat echter dat 40,3% aangeeft wel weerstand te merken naar statushouders toe (waarvan 17,5% veel weerstand en 22,8% weinig weerstand). De overige 29,8% geeft aan niet te weten of er in zijn of haar omgeving weerstand is naar statushouders toe. Ongeveer 2 op de 5 mensen geeft aan weerstand te merken, wat betekent dat niet iedere huurder tevreden is met de huisvesting van statushouders in de omgeving.

De resultaten uit de enquête tonen een iets ander beeld over de weerstand naar statushouders dan de resultaten uit de interviews. Waar de experts aangeven niet veel weerstand te merken, geven sociale huurders (40,3%) aan wel weerstand te merken. Het is niet te zeggen hoeveel weerstand naar statushouders er daadwerkelijk is, maar wel dat er sprake is van het *gevoel* dat er weerstand is onder sociale huurders.

4.3 Sociaal cultureel volgens experts

4.3.1 Buurtidentiteit volgens experts

Uit de interviews is gebleken dat er, net zoals de experts aangaven, gesproken kan worden van een buurtidentiteit. Deze gezamenlijke identiteit is echter alleen op ‘buurniveau’ te zien. Binnen wijken (dit is grootschaliger dan buurten) staan namelijk veel verschillende soorten woningen en daarom ook verschillende soorten bewoners. Op buurniveau zijn de woningen meer gelijk aan elkaar en daarom zijn ook de bewoners meer gelijk (Expert 4, persoonlijke communicatie, 28-04-2021; Expert 6, persoonlijke communicatie, 06-05-2021). Er zou echter minder sprake zijn van een buurtidentiteit dan vroeger het geval was (Expert 1, persoonlijke communicatie, 21-04-2021). Mensen zijn meer op zichzelf gericht. Dat zou echter niet veroorzaakt zijn door de komst van statushouders. Dat komt eerder door mutaties, bijvoorbeeld doordat bepaalde bevolkingsgroepen verhuizen en ouder worden.

Sociale huurders zitten vaak dicht op elkaar en weten veel over elkaar of zijn familie van elkaar, dus er is sociale controle (Expert 2, persoonlijke communicatie, 28-04-2021). Wanneer er nieuwe bewoners komen te wonen in de buurt dan roept dat bepaalde vragen op bij sociale huurders. De komst van statushouders kan bepaalde emoties oproepen. Hier is niet iedereen even blij mee (Expert 3, persoonlijke communicatie, 28-04-2021; Expert 4, persoonlijke communicatie, 28-04-2021). Er heersen bepaalde vooroordelen op statushouders: “zij hebben altijd grote gezinnen”, “zijn luidruchtiger”, “willen niet werken”, “willen de taal niet spreken” en “de communicatie verloopt moeilijker”. Voor sommigen kan het gevoel bestaan dat door de komst van statushouders de eigen identiteit van de buurt verloren gaat. Dat geldt echter ook voor ‘bijzondere doelgroepen’, zoals mensen in de maatschappelijke opvang, studenten of ex-gedetineerden.

Expert 6: “Als je niet past in het huisje, boompje, beestje idee met dezelfde auto, dan ben je anders. Dan zijn wij het ermee eens dat jij hier niet komt”.

Een gevoel van identiteitsverlies als gevolg van de komst van statushouders zou veroorzaakt worden door een bepaald *sentiment* dat er speelt (Expert 6, persoonlijke communicatie, 06-05-2021). Dat de identiteit daadwerkelijk verloren zou gaan berust nergens op.

4.3.2 Symbolische dreiging volgens experts

Symbolische dreiging houdt de dreiging van het wereldbeeld van de ingroup in. Men voelt een bedreiging voor bijvoorbeeld de waarden, normen, overtuigingen en attitudes. Uit de interviews komt naar voren dat wel gesproken kan worden van symbolische dreiging. Sociale huurders kunnen het gevoel

krijgen dat hun culturele normen en waarden bedreigd worden door de komst van andere culturele normen en waarden. Hier zou vooral sprake van zijn bij immigranten met een moslim achtergrond (Expert 3, persoonlijke communicatie, 28-04-2021), want de cultuur verschilt erg met die van de meeste Nederlanders. Ook kan de religie botsen en daarnaast zou vooral de taal een barrière zijn wat ervoor zorgt dat sociale huurders eerder gevoelens van symbolische dreiging kunnen ervaren.

Gevoelens van symbolische dreiging zou vooral voorkomen bij mensen die bij elkaar komen te wonen in een klein gebied (Expert 6, persoonlijke communicatie, 06-05-2021). Er wordt veel aandacht besteedt aan spreiding van statushouders. Echter, is dat maar in beperkte mate mogelijk. Ongeveer 6-7% van de woningen wordt toebedeeld aan statushouders. Dit lijkt weinig, maar je hebt vijf huurcategorieën. Statushouders komen alleen in de onderste twee categorieën. In de laagste categorie ongeveer 30-35% en de bovenste categorie 0%. Als men kijkt naar de hele stad, is er daarom niet sprake van een heel goede spreiding. Doordat mensen met verschillende culturele normen en waarden, religie en taal dicht bij elkaar gezet worden, is de kans groter dat er symbolische dreiging heerst waar conflicten uit kunnen ontstaan.

Volgens Expert 1 (persoonlijke communicatie, 21-04-2021) valt het qua conflicten wel mee en wordt het verpest door een kleinere groep waar vervolgens heel erg de nadruk op wordt gelegd. Er is dus sprake van generalisatie. Wijkbeheerders proberen conflicten al voor te zijn door in gesprek te gaan met sociale huurders en statushouders (Expert 2, persoonlijke communicatie, 28-04-2021).

4.3.3 Etnocentrische gevoelens volgens experts

Etnocentrische gevoelens houden in dat men de eigen cultuur en manier van leven superieur vindt aan de cultuur en manier van leven van een ander. Uit de interviews is gebleken dat de experts denken dat zij etnocentrisme zien in hun praktijk. Dat merken de experts aan bepaalde uitspraken die worden gedaan vanuit sommige sociale huurders. Soms zouden mensen zichzelf beter vinden dan anderen. Dit durven zij in sommige gevallen ook te uiten aan de wijkbeheerder. Dat sociale huurders zichzelf beter vinden wordt niet expliciet gezegd, maar op een andere, indirecte manier (Expert 7, persoonlijke communicatie, 06-05-2021). Het beeld van statushouders kan afwijken van het eigen ideaalbeeld. Moslims zijn dikwijls traditioneel en conservatief en de Nederlandse cultuur modern. Moslims worden daarom soms gezien als minder (Expert 3, persoonlijke communicatie, 28-04-2021).

4.4 Sociaal cultureel volgens sociale huurders

4.4.1 Buurtidentiteit volgens sociale huurders

Uit de enquête is gebleken dat 22,8% van de respondenten vindt dat bewoners van hun buurt zich niet verbonden voelen met de buurt. Aan de andere kant geeft maar liefs 40,3% aan dat bewoners van hun

buurt zich wel verbonden voelen met de buurt. De overige 36,8% geeft aan neutraal te staan tegenover deze vraag. Op de vraag of de binding met de buurt door de komst van statushouders in de afgelopen jaren is veranderd geeft 64% aan dat de binding niet is veranderd. Dat betekent dat 36% vindt dat de binding wel is veranderd. Hiervan geeft 6,1% aan dat de binding meer is geworden, echter geeft 29,9% aan dat de binding minder is geworden. De meerderheid van de respondenten geeft net zoals de experts aan dat er gesproken kunnen worden van een buurt identiteit. Iets minder dan een op de drie sociale huurders geeft aan dat de binding minder is geworden, wat net zoals de experts zeiden aangeeft dat voor sommige sociale huurders het gevoel kan bestaan dat door de komst van statushouders de eigen identiteit van de buurt verloren gaat. In de enquête is gevraagd hoe de sociale huurders denken dat de binding in de buurt behouden of verbeterd kan worden door de woningcorporatie in een situatie waarbij de binding minder wordt. Hier zijn vier vooraf bedachte suggesties en een open suggestie gegeven.

4.4.2 Verbeteren van de binding in de buurt volgens sociale huurders

In reactie op de vooraf gegeven suggesties geeft 40,4% van de respondenten aan dat het beter begeleiden van statushouders zou helpen de binding in de buurt te behouden of te verbeteren. 30,7% geeft aan dat (meer) aandacht geven aan kennismaking en contact met de statushouders zou helpen. 26,3% geeft aan dat iemand langs laten komen die sociale huurders vertelt over de komst van statushouders en meer informatie geeft zou helpen. 21,9% geeft aan dat (meer) buurtactiviteiten organiseren waar ook de statushouders voor worden uitgenodigd zou helpen. Bij de open suggestie hebben de meeste respondenten aangegeven het een goed idee te vinden als statushouders beter geïnformeerd worden over (ongeschreven) regels die in Nederland gelden zoals hoe afval gescheiden dient te worden. De wijk schoonhouden is een van de belangrijkste punten waar statushouders zich beter kunnen gedragen volgens de respondenten. Daarnaast geven respondenten aan het gevoel te hebben dat (te) veel statushouders bij elkaar worden gezet in wijken, waardoor het aandeel statushouders in de wijk (te) groot wordt.

4.4.3 Symbolische dreiging volgens sociale huurders

Culturele normen en waarden zijn gewoonten en (gedrags-)regels van mensen uit een bepaalde cultuur of samenleving, zoals eetgewoonten en religieuze gewoonten. In de enquête is gevraagd of de komst van statushouders de culturele normen en waarden in hun buurt heeft veranderd. De helft (50%) van de sociale huurders geeft aan dat de culturele normen en waarden niet zijn veranderd door de komst van statushouders en dat zij hier ook niet bang voor zijn. 9,6% van de sociale huurders geeft ook aan dat de culturele normen en waarden niet zijn veranderd, maar zij zijn hier wel bang voor. 27,1% geeft aan dat de culturele normen en waarden wel zijn veranderd, waarvan 9,6% aangeeft hier niet bang voor te zijn,

maar 17,5% aangeeft hier wel bang voor te zijn. Ten slotte geeft 13,2% aan dat de culturele normen en waarden zijn veranderd, maar dat dit niet komt door de komst van statushouders. Dit komt volgens hen doordat er ook mensen met een Nederlandse achtergrond uit verschillende klassen komen, zoals studenten en mensen uit een volksbuurt.

Op de stelling: ‘verschillen tussen culturele normen en waarden, religie, taal en identiteit zorgen voor problemen’ antwoordt 42,1% het ermee eens te zijn (waarvan 18,4% helemaal mee eens). 25,5% geeft aan het niet met de stelling eens te zijn (waarvan 8,8% helemaal niet mee eens). De overige 32,5% geeft aan neutraal te staan in deze stelling. Aangezien 17,5% van de sociale huurders aangeeft verandering te zien in de culturele normen en waarden en hier bang voor te zijn, 9,6% aangeeft geen verandering te zien maar hier wel bang voor te zijn en 42,1% aangeeft het eens te zijn met de stelling dat culturele verschillen zorgen voor problemen, kan er gesproken worden van gevoelens van symbolische dreiging. Dit komt overeen met de resultaten uit de interviews.

4.4.4 Meer contact volgens sociale huurders

Ten slotte zijn sociale huurders gevraagd hoe de woningcorporatie bewoners met verschillende culturele normen en waarden met elkaar in contact kan laten komen. Hierbij waren meerdere antwoorden mogelijk. Van de respondenten gaf 45,6% aan dat er (meer) aandacht gegeven moet worden aan kennismaking met statushouders. 35,1% gaf aan het een goed idee te vinden om iemand voorlichting te laten geven over de cultuur van statushouders en tevens inzicht te laten geven in de verschillen met de eigen cultuur. 23,7% vindt dat er leuke buurtbijeenkomsten georganiseerd moeten worden waarbij bijvoorbeeld sociale huurders en statushouders voor elkaar gaan koken. Bij de open suggestie gaven de meeste mensen aan het belangrijk te vinden dat statushouders goed voorgelicht worden over de Nederlandse culturele normen en waarden en zich hier ook echt aan aanpassen. Hier valt ook, zoals eerder genoemd, het correct scheiden van afval onder.

4.5 Veiligheid volgens experts

4.5.1 Realistische dreiging volgens experts

Veiligheid bestaat uit een gevoel van realistische dreiging, en als belangrijk onderdeel daarvan: fysieke dreiging. Realistische dreiging heeft in dit onderzoek betrekking op economische, politieke en fysieke zorgen bij de ingroup. Er lijkt geen onderscheid gemaakt te hoeven worden in het microniveau en macroniveau van realistische dreiging. Dit hangt namelijk erg met elkaar samen. Uit de interviews is gebleken dat er duidelijk wel sprake is van realistische dreiging. Het komt voor dat mensen klachten uiten over het feit dat statushouders een uitkering krijgen.

Expert 3: “Dat statushouders graag in de uitkering zitten is een supergroot vooroordeel, want statushouders hebben goede banen gehad en worden juist depressief van het feit dat zij niet kunnen bijdragen. Voor de mannen is het ook erg lastig, aangezien zij altijd voor hun gezin hebben gezorgd en dat is voor hen ook een ding wat een man hoort te doen. Het is dus echt een vooroordeel dat zij niet willen werken en dat zij lekker van een uitkering willen genieten.”

Klachten van sociale huurders over statushouders die van uitkeringen zouden genieten komen echter niet zo veel voor. De meeste statushouders werken namelijk gewoon. Statushouders worden echter minder snel aangenomen voor een baan doordat er een groot stigma op vluchtelingen zit. Dat maakt het lastiger hen aan het werk te krijgen, terwijl zij dat wel willen (Expert 3, persoonlijke communicatie, 28-04-2021).

Door de schaarste van woningen worden er veel klachten geuit over het toewijzen van woningen aan statushouders. Sociale huurders en hun kinderen willen ergens wonen, maar zij kunnen dit niet omdat de huizen gereserveerd zijn voor statushouders (Expert 1, persoonlijke communicatie, 21-04-2021). Deze gevoelens uiten zij ook echt. Mensen vinden het moeilijk te accepteren dat statushouders de eerste de beste woning krijgen en zij geven de schuld aan statushouders als oorzaak waarom mensen geen woning krijgen. Mensen weten echter niet dat het maar om een klein percentage gaat (Expert 4, persoonlijke communicatie, 28-04-2021). De genoemde gevoelens leven alleen in wijken waar statushouders geplaatst worden en worden gevoed door de media die meewerkt aan beeldvorming en sentimentele gevoelens.

4.5.2 Fysieke dreiging volgens experts

Fysieke dreiging houdt in dat mensen bang kunnen zijn voor gevaar dat wordt veroorzaakt door fysieke bedreigingen, in dit geval door geweld, vandalisme of ander (crimineel) handelen door statushouders. Er is een onderscheid te maken in objectieve sociale onveiligheid en subjectieve sociale onveiligheid.

Uit de interviews is gebleken dat er niet sprake zou zijn van meer objectieve sociale onveiligheid wat wordt veroorzaakt door ‘allochtone’ bewoners dan objectieve sociale onveiligheid wat wordt veroorzaakt door ‘autochtone’ bewoners in Nederland. Het wordt in de pers echter wel anders gebracht. Als er iets gebeurt wat te maken heeft met statushouders dan wordt dat, vooral in de media, opgeblazen (Expert 1, persoonlijke communicatie, 21-04-2021).

De subjectieve sociale onveiligheid daarentegen is wel alom aanwezig. Dat kan te maken hebben met het feit dat statushouders een andere cultuur en andere taal hebben (Expert 1, persoonlijke communicatie, 21-04-2021). Bij bijeenkomsten kan groepsdynamiek ontstaan, waar sociale huurders bepaalde vooroordelen uiten. Hierdoor kunnen mensen het idee krijgen dat statushouders een gevaar

kunnen vormen voor de sociale huurders en hun kinderen (Expert 6, persoonlijke communicatie, 06-05-2021). Dit is pure beeldvorming. Volgens Expert 1 (persoonlijke communicatie, 21-04-2021) en Expert 6 (persoonlijke communicatie, 06-05-2021) is de werkelijke criminaliteit veel minder dan mensen denken dat het is en zou het idee dat statushouders een fysieke dreiging zijn wordt gevoed door de (sociale) media.

Expert 6: “Vroeger hoorde je bepaalde verhalen niet zo snel. Nu verkracht een statushouder iemand en je hoort het zeven dagen lang in allerlei talkshows.”

Angsten zijn er dus zeker, maar het wordt gevoed. Niet alleen door de media, maar ook door verhalen van anderen (zoals berichten op sociale media) die niet recht doen aan de werkelijke dreiging.

4.6 Veiligheid volgens sociale huurders

4.6.1 Realistische dreiging volgens sociale huurders

In de enquête is gevraagd of de komst van statushouders invloed heeft op hun gevoel van veiligheid. Van de respondenten heeft 60,5% aangegeven dat hun gevoel van veiligheid niet wordt beïnvloed. Dit betekent dat de overige 39,5% heeft aangegeven dat hun gevoel van veiligheid wel wordt beïnvloed. Hiervan geeft 1,8% aan dat hun gevoel van veiligheid heel positief wordt beïnvloed. 4,4% geeft dat hun gevoel een beetje positief wordt beïnvloed. Een kwart van de respondenten (23,7%) geeft aan dat hun gevoel van veiligheid een beetje negatief wordt beïnvloed en de overige 9,6% geeft aan dat hun gevoel van veiligheid heel negatief wordt beïnvloed door de komst van statushouders. In totaal geeft dus ongeveer een derde van de respondenten aan dat hun veiligheid negatief wordt beïnvloed door de komst van statushouders.

4.6.2 Fysieke dreiging volgens sociale huurders

Vervolgens is de respondenten gevraagd in hoeverre zij het eens zijn met de stelling ‘door de komst van statushouders ben ik bang(er) slachtoffer te worden van fysiek geweld, vandalisme of ander (crimineel) handelen’. Ongeveer een kwart (24,6%) gaf aan hier neutraal in te staan. Precies de helft van de respondenten gaf aan het niet met de stelling eens te zijn, waarvan 26,3% niet mee eens en 23,7% helemaal niet mee eens. Ongeveer een kwart van de respondenten geeft aan het wel eens te zijn met de stelling, waarvan 14% mee eens en 11,4% helemaal mee eens. De antwoorden op de eerste vraag (de komst van statushouders heeft invloed op mijn gevoel van veiligheid) en de tweede vraag (door de komst van statushouders ben ik bang(er) slachtoffer te worden van fysiek geweld, vandalisme of ander

(crimineel) handelen) komen met elkaar overeen. Ook komen deze antwoorden overeen met hetgeen de experts hebben gezegd in de interviews. Er zijn dus sociale huurders die bang(er) zijn door de komst van statushouders.

Vervolgens is de respondenten die hebben geantwoord wel bang(er) te zijn gevraagd hoe het volgens hen komt dat zij bang(er) zijn. De antwoorden hierop zijn onder te verdelen in drie categorieën.

- De eerste categorie bestaat uit redenen die betrekking hebben op het daadwerkelijk vervelende of bedreigende situaties te hebben ervaren, zoals vrouwenvriendelijkheid door mannelijke statushouders. Ongeveer een kwart van de respondenten heeft een antwoord gegeven die behoort tot deze categorie.
- De tweede categorie bestaat uit redenen die betrekking hebben op negatieve berichtgeving in de media. Sociale huurders lezen over bijvoorbeeld geweldsdelicten door statushouders en zijn hierdoor bang(er) ook slachtoffer te worden. Ongeveer een kwart van de respondenten heeft een antwoord gegeven die behoort tot deze categorie.
- De derde categorie bestaat uit redenen die betrekking hebben op verschillen in culturele normen en waarden. Sociale huurders hebben het gevoel dat statushouders zich niet willen aanpassen aan de Nederlandse culturele normen en waarden. Er zou daardoor sprake zijn van een culturele kloof. Dit komt overeen met de symbolische dreiging die eerder in dit hoofdstuk is behandeld. Ongeveer de helft van de respondenten heeft een antwoord gegeven die behoort tot deze categorie.

4.7 Rechtvaardigheid volgens experts

4.7.1 Oneerlijkheid volgens experts

Sociale huurders kunnen gevoelens van oneerlijkheid ervaren. Zij denken dan dat statushouders worden voorgetrokken door de overheid. Uit de interviews komt naar voren dat er bij sociale huurders inderdaad sprake is van het gevoel dat statushouders worden voorgetrokken. Dit uitte zij dan vooral bij de wijkbeheerders. Volgens alle geïnterviewde experts gaat het vooral om gevoelens van oneerlijkheid met betrekking tot het verkrijgen van een huurwoning.

Gemeenten krijgen elk jaar een taakstelling om statushouders op te vangen. De verdeling van deze taakstelling over gemeenten is afhankelijk van het inwoneraantal van een gemeente, waarbij grotere gemeenten meer statushouders moeten huisvesten dan kleinere gemeenten. Woningcorporaties krijgen vervolgens de taak woningen te reserveren voor statushouders. Sociale huurders die in veel gevallen al jaren wachten op een woning zien een deel van de woningen naar statushouders gaan. Sociale huurders kunnen het hiermee oneens zijn en van mening zijn dat zij meer recht hebben op de woningen.

Deze gevoelens van oneerlijkheid hangen erg samen met de gevoelens van realistische dreiging. Sociale huurders ervaren dus gevoelens van angst geen woning te kunnen krijgen door de komst van statushouders en gevoelens van oneerlijkheid wanneer huurwoningen worden gebruikt voor de huisvesting van statushouders. Er komen amper meldingen binnen die te maken hebben met gevoelens van oneerlijkheid met betrekking tot uitkeringen.

4.7.2 Civic vs. Ethnic view volgens experts

In hoofdstuk 2.1.5 is een onderscheid gemaakt tussen een civic view en een ethnic view bij sociale huurders. De meeste geïnterviewde experts geven aan dat sociale huurders in de stad gemiddeld een civic view hebben. Sociale huurders staan dus over het algemeen open voor de komst van statushouders. Er zijn sociale huurders die klagen en protesteren, maar het merendeel is juist behulpzaam (Expert 7, persoonlijke communicatie, 06-05-2021; Expert 3, persoonlijke communicatie, 28-04-2021). Er is echter wel een contrast te zien tussen de stad als geheel en de verschillende wijken in de stad.

Expert 6: “De stad zelf is heel open, dus civic, maar de wijken zijn heel gesloten, dus ethnic.”

4.8 Rechtvaardigheid volgens sociale huurders

4.8.1 Oneerlijkheid volgens sociale huurders

In de enquête is gevraagd in hoeverre de respondenten het eens zijn met de volgende stelling: ‘ik vind het logisch dat statushouders sociale huurwoningen toegewezen krijgen’. Ongeveer een derde van de respondenten (31,6%) heeft aangegeven hier neutraal in te staan. Van de respondenten heeft 30,7% aangegeven het wel met de stelling eens te zijn, waarvan 17,5% mee eens en 13,2% helemaal mee eens. De overige 37,7% heeft aangegeven het niet met de stelling eens te zijn, waarvan 18,4% niet mee eens en 19,3% helemaal niet mee eens. Er zijn dus meer sociale huurders die het niet logisch vinden dat statushouders sociale huurwoningen toegewezen krijgen dan sociale huurders die het wel logisch vinden. Dit komt overeen met de antwoorden van de experts. Zij gaven ook aan dat er klachten zijn van sociale huurders die het oneerlijk vinden dat statushouders een sociale huurwoning toegewezen krijgen.

4.8.2 Meer begrip volgens sociale huurders

Vervolgens zijn de sociale huurders gevraagd mee te denken. Er is gevraagd hoe de woningcorporatie ervoor kan zorgen dat sociale huurders er toch meer begrip voor kunnen krijgen als sociale huurders het niet logisch vinden dat statushouders sociale huurwoningen toegewezen krijgen. Ongeveer de helft

(54,4%) zegt het een goed idee te vinden sociale huurders uit te leggen waarom statushouders met voorrang sociale huurwoningen toegewezen krijgen. Dit kan bijvoorbeeld in het nieuwsblad van de woningcorporatie.

Respondenten konden bij deze vraag ook zelf een antwoord typen. Hierin hebben veruit de meeste sociale huurders aangegeven dat statushouders geen voorrang gegeven moet worden. Zij vinden dat iedereen gelijkwaardig behandeld moeten worden of het eigen volk voorrang moet krijgen omdat zij al langer op de wachtlijst staan. Doordat wooncorporaties een bepaalde jaarlijkse doelstelling in het aantal gehuisveste statushouders opgelegd krijgen is het niet mogelijk hieraan te voldoen. De overige sociale huurders vinden dat er meer sociale huurwoningen gebouwd moeten worden om meer mensen een woning te kunnen bieden.

4.9 Communicatie volgens experts

4.9.1 NIMBY-syndroom volgens experts

Het NIMBY-syndroom houdt in dat mensen niet iets tegen statushouders hebben en het prima vinden als zij in Nederland komen wonen, maar zij hebben het liever niet dat statushouders naast of in de buurt van hen komen te wonen. Uit de interviews komt duidelijk naar voren dat er wel sprake is van het NIMBY-syndroom bij sociale huurders. Vooral in de buurt van koopwoningen speelt dit probleem. Wanneer mensen wat willen ondernemen in een wijk waar veel koopwoningen staan dan gaan mensen in opstand, want dat willen zij dan weer niet (Expert 1, persoonlijke communicatie, 21-04-2021).

Expert 7: “Zij mogen geholpen worden maar niet naast mij”. Dit hoor je de laatste tijden ook wel echt. Steeds meer.”

4.9.2 Transparantie over de komst van statushouders volgens experts

Uit de interviews is duidelijk naar voren gekomen dat er vanuit de woningcorporatie op geen enkele manier wordt gecommuniceerd over de komst van statushouders. Indien er een woning vrijkomt dan kunnen er meerdere dingen mee gedaan worden. Een daarvan is maatwerk; dit is het geven van een woning aan iemand uit de zorg of aan een statushouder (Expert 1, persoonlijke communicatie, 21-04-2021). Er wordt dan rekening mee gehouden waar iemand wordt geplaatst. Er wordt gekeken naar het ‘plaatje’ van de wijk. Het wordt echter nooit vooraf gemeld (Expert 2, persoonlijke communicatie, 28-04-2021).

Daarnaast is uit de interviews duidelijk geworden dat het communiceren over de komst van statushouders niet verstandig zou zijn. De statushouders komen er namelijk toch wel. Het vooraf

communiceren zou alleen maar onnodige problemen met zich mee kunnen brengen (Expert 5, persoonlijke communicatie, 29-04-2021). Sociale huurders willen volgens experts daarnaast graag zeggenschap hebben over de plaatsing van statushouders. Deze zeggenschap geven aan sociale huurders zou echter niet verstandig zijn (Expert 5, persoonlijke communicatie, 29-04-2021; Expert 1, persoonlijke communicatie, 21-04-2021). Dit zou er namelijk voor zorgen dat statushouders door sociale huurders geweerd kunnen worden uit een groot aantal woningen, waardoor het aantal beschikbare woningen voor statushouders een stuk lager liggen.

4.10 Communicatie volgens sociale huurders

4.10.1 NIMBY-syndroom volgens sociale huurders

In de enquête is gevraagd in hoeverre de respondenten het eens zijn met de volgende stelling: 'statushouders die zijn gevlucht voor oorlog of vervolging in hun land moeten opgevangen worden in Nederland'. Ongeveer een derde van de respondenten (34,2%) heeft aangegeven hier neutraal in te staan. Iets meer dan de helft van de respondenten heeft aangegeven het met deze stelling eens te zijn, waarvan 32,5% mee eens en 18,4% helemaal mee eens. Een klein deel van de respondenten (14,9%) heeft aangegeven het niet eens te zijn met de stelling, waarvan 8,8% niet mee eens en 6,1% helemaal niet mee eens. Sociale huurders vinden het dus wel belangrijk dat gevluchte statushouders opgevangen worden.

Vervolgens is gevraagd in hoeverre sociale huurders het eens zijn met de stelling 'ik vind het prima als statushouders naast mij of in de omgeving komen wonen'. Door deze antwoorden op deze vraag te vergelijken met de antwoorden van de vraag ervoor wordt geprobeerd erachter te komen of er inderdaad sprake is van het NIMBY-syndroom zoals de experts stellen. Van de respondenten heeft ongeveer een derde (38,6%) aangegeven hier neutraal in te staan. 40,3% van de respondenten heeft aangegeven het met de stelling eens te zijn, waarvan 24,6% mee eens en 16,7% helemaal mee eens. Dit is opvallend lager dan de 32,5% en 18,4% van de stelling ervoor. 20,1% van de respondenten heeft aangegeven het niet eens te zijn met de stelling, waarvan 14% niet mee eens en 6,1% helemaal niet mee eens. Ook hier valt op dat het aandeel 'niet mee eens' een stuk hoger ligt dan bij de vraag ervoor. Dit suggereert dat er sociale huurders zijn die vinden dat gevluchte statushouders opgevangen moeten worden, maar het niet prima vinden als deze statushouders naast of in de buurt van hen opgevangen worden.

De resultaten nader bekeken leert dat 60 van de 114 respondenten (52,6%) bij de twee vragen hetzelfde heeft geantwoord. Om erachter te komen bij hoeveel respondenten sprake is van een NIMBY-syndroom wordt gekeken welke respondenten bij de eerste vraag 'mee eens' of 'helemaal mee eens' en bij de tweede vraag 'neutraal', 'niet mee eens' of 'helemaal niet mee eens' hebben geantwoord. Deze respondenten vinden namelijk wel dat gevluchte vluchtelingen moeten worden opgevangen maar wonen er liever niet naast of hebben hier niet echt een mening over (neutraal). Indien respondenten bij de eerste

vraag ‘mee eens’ of ‘helemaal mee eens’ en bij de tweede vraag ‘neutraal’ hebben geantwoord, worden deze resultaten in mindere mate gerekend tot het NIMBY-syndroom, omdat ‘neutraal’ niet uitsluitend suggereert dat deze sociale huurders het liever niet hebben dat er statushouders naast of in de buurt van hen worden gehuisvest. Bij vier van de 114 respondenten (3,5%) is sprake van het NIMBY-syndroom. Bij veertien van de 114 respondenten (12,3%) is sprake van het NIMBY-syndroom in mindere mate (neutraal). Geconcludeerd kan worden dat er, net zoals door de experts werd gesteld, wel sprake is van het NIMBY-syndroom bij een deel van de sociale huurders.

Ten slotte is gevraagd aan de respondenten die bij de stelling ‘ik vind het prima als statushouders naast mij of in de omgeving komen wonen’ ‘niet mee eens’ of ‘helemaal niet mee eens’ in hoeverre zij het eens zijn met de volgende stelling: ‘statushouders mogen in een andere buurt gehuisvest worden’. Zo wordt gekeken hoeveel respondenten het überhaupt een probleem vinden als statushouders gehuisvest worden. Van deze respondenten heeft 56,8% aangegeven neutraal in de stelling te staan. 24,3% van de respondenten heeft aangegeven het met de stelling eens te zijn, waarvan 21,6% mee eens en 2,7% helemaal mee eens. 18,9% (zeven van de 37) van de respondenten heeft aangegeven het niet met de stelling eens te zijn, waarvan 5,4% niet mee eens en 13,5% helemaal niet mee eens. Dit betekent dat bijna een vijfde van de respondenten die het niet prima vinden als statushouders naast of in de omgeving komen wonen het überhaupt niet willen dat er statushouders komen wonen. Opmerkelijk is echter dat er bij deze vraag zeven (van de in totaal 114) respondenten zijn die (veel) bezwaar hebben indien er statushouders in Nederland worden gehuisvest en bij de stelling ‘statushouders die zijn gevlucht voor oorlog of vervolging in hun land moeten opgevangen worden in Nederland’ kozen in totaal 17 van de in totaal 114 respondenten voor ‘niet mee eens’ of ‘helemaal niet mee eens’. Dit zijn er dus opvallend minder. Mogelijk komt dit doordat respondenten het bij nader inzien toch niet zo erg vinden als er gevluchte statushouders in Nederland worden gevestigd.

4.10.2 Transparantie over de komst van statushouders volgens sociale huurders

Uit de interviews is naar voren gekomen dat er vanuit de woningcorporatie niet wordt gecommuniceerd over de komst van statushouders. Het communiceren over de komst van statushouders zou volgens alle experts niet verstandig zijn. In de enquête is gevraagd of communicatie over de komst van statushouders bij hen in de directe omgeving voor hen van hulp zou zijn. 47,4% van de respondenten heeft als antwoord ‘ja’ gegeven en 52,6% van de respondenten heeft als antwoord ‘nee’ gegeven.

4.10.3 Hoe kan communicatie behulpzaam zijn volgens sociale huurders

Vervolgens is de respondenten die ‘ja’ hebben geantwoord op de vraag uit hoofdstuk 4.10.2 gevraagd op welke manier communicatie over de komst van statushouders in de directe omgeving hen zou helpen.

Hierbij mochten meerdere antwoorden gekozen worden. De enige vooraf bedachte antwoordoptie ‘de statushouders komen bij u aan de deur om zich voor te stellen, eventueel met begeleiding van een wijkbeheerder’ is door 67,9% van de respondenten gekozen.

De sociale huurders konden daarnaast zelf een antwoord typen. Zij hebben aangegeven graag een open bijeenkomst te zien wat kan fungeren als introductieavondje. Daarnaast zouden zij het een goed idee vinden als de woningcorporatie informatie zou delen in het bewonersblad van de woningcorporatie. Aangezien sociale huurders deze in de post krijgen en niet digitaal worden hiermee meer sociale huurders zoals ouderen mee bereikt. Ten slotte vinden sociale huurders het belangrijk dat er goed wordt gecommuniceerd en er goede begeleiding is naar de statushouders. Het zou daarom gunstig kunnen zijn bij het voorstellen tussen sociale huurders en statushouders aan de sociale huurders te laten zien hoe statushouders begeleid worden.

5. Theoretisch Kader 2

Gevoelens van onveiligheid bestaan uit meer dan alleen fysieke onveiligheid. Onveiligheid kan namelijk ook bestaan uit symbolische onveiligheid en realistische onveiligheid. Bij de komst van statushouders spelen niet alleen gevoelens van onveiligheid een rol. Er spelen namelijk ook andere gevoelens een rol: het gevoel een buurtidentiteit te hebben, gevoelens van oneerlijkheid en het gevoel dat er niet wordt gecommuniceerd.

In dit hoofdstuk wordt gekeken hoe deze gevoelens integraal beïnvloed kunnen worden. Hiervoor wordt net zoals in hoofdstuk 2 allereerst gekeken in de wetenschappelijke literatuur naar onderzochte maatregelen die ervoor zorgen dat er meer positieve gevoelens komen in de plaats van de genoemde negatieve gevoelens in dit onderzoek.

5.1 Sociaal kapitaal

5.1.1 Het belang van contact

Uit de enquête is gebleken dat veel sociale huurders belang hechten aan kennismaking en contact met statushouders die naast of in de buurt van hen komen wonen. Zo vinden zij het een goed idee dat statushouders bij hen aan de deur komen om zich voor te stellen, eventueel met begeleiding van een wijkbeheerder. Tevens vinden zij het belangrijk dat er (meer) buurtactiviteiten worden georganiseerd waarvoor statushouders ook worden uitgenodigd. Contact speelt duidelijk een belangrijke rol om negatieve gevoelens over de komst van statushouders te verminderen en zo ook de integratie van

statushouders te bevorderen. Daarom is in de wetenschappelijke literatuur allereerst gekeken naar het belang voor statushouders van het hebben van contact met anderen na geplaatst te zijn in een woning.

Wanneer vluchtelingen in een nieuw land komen te wonen, moeten zij hier opnieuw een netwerk bouwen. Dit begint allemaal bij het leggen van contact met mensen in de omgeving. Een belangrijk begrip bij contact is *sociaal kapitaal*. Dit is het investeren in sociale relaties met een gewenste beloning (Lin, Cook & Burn, 2017). De opbouw van een sociaal netwerk kan kansen bieden, bijvoorbeeld betere kansen op de arbeidsmarkt. Sociaal kapitaal heeft te maken met de vorm en frequentie van contacten die een individu heeft. Dit kan variëren dagelijkse interactie tot geen contact en van hechte tot oppervlakkige relaties (Putnam, 2007). De bijdrage aan meer veiligheid, meer zorgzaamheid en een betere gezondheid maakt sociaal kapitaal erg belangrijk (Putnam, 2000).

Volgens de *contact hypothese* van Allport (1945) kunnen bestaande vooroordelen tussen groepen weggenomen worden door onderlinge contacten tussen groepen. Interactie met leden van een groep die als 'minder' wordt gezien resulteert in een grotere sympathie voor die leden en generaliseert naar een positievere houding ten opzichte van de groep (Desforges, Lord, Ramsey, Mason, Van Leeuwen, West & Lepper, 1991). Wanneer onderling contact ontbreekt zou dit zelfs van invloed kunnen zijn op xenofobische en racistische beelden binnen een gemeenschap. Tevens is er zelfs een direct verband tussen de mate van contact tussen groepen en de manier van tolerantie tussen groepen (Pettigrew & Tropp, 2006).

5.1.2 Het onderscheid in sociale netwerken

In sociale netwerken kan een onderscheid gemaakt worden in drie soorten connectiviteit: bonding, bridging en linking. In de volgende alinea's worden deze begrippen gedefinieerd.

In een *bonding* sociaal netwerk delen mensen veel kenmerken (Putnam, 2000). In dit soort netwerken is er makkelijk veel vertrouwen tussen de mensen en zij kunnen daarnaast veel informatie met elkaar delen. Mensen ervaren hier een gevoel van veiligheid. In een *bridging* sociaal netwerk delen mensen weinig kenmerken.

Om een *bridging* relatie op te bouwen is meer tijd en energie vereist. Zodra een bridging relatie is opgebouwd kan deze heel waardevol zijn. Het aantal mensen dat toegang heeft tot de informatie uit een bridging netwerk is minder dan het aantal mensen in een bonding netwerk (Granovetter, 1973). Sociale contacten tussen autochtonen en allochtonen zijn onderdeel van een bridging sociaal netwerk.

Een *linking* sociaal netwerk houdt de relatie met de staat in. De bonding, bridging en linking sociale netwerken zijn nodig voor individuen om werk of opleiding te kunnen krijgen (Ager & Strang, 2008).

Om de positieve effecten van sociaal kapitaal te krijgen is het daarom belangrijk dat statushouders in contact komen met andere mensen in hun omgeving. Dit kan zoals eerder genoemd

door statushouders, al dan niet onder begeleiding van een wijkbeheerder, een eerste kennismaking te laten doen bij de burens of statushouders te betrekken bij buurtactiviteiten.

5.2 Gemengde woonprojecten met statushouders

5.2.1 Definitie van gemengde woonprojecten

Er is steeds meer belangstelling voor gemengd wonen. Gemengde woonprojecten zijn projecten waarbij ‘reguliere’ sociale huurders of studenten samenwonen met bijvoorbeeld jongeren met een licht verstandelijke beperking, mensen die voorheen dakloos waren, psychische kwetsbare mensen of statushouders. Woonprojecten kunnen van elkaar verschillen in bijvoorbeeld grootte, inrichting en doelstelling. Tevens kan ervoor gekozen worden een professionele beheerder in te zetten voor het algemeen beheer of een professional van een maatschappelijke organisatie voor het sociale beheer. In sommige woonprojecten wordt aanvullende begeleiding van statushouders georganiseerd vanuit maatschappelijke organisaties en/of gemeentelijke instanties. Zij kunnen statushouders ondersteunen in hun integratie- en participatieproces (Tinnemans, Fermin & Davelaar, 2014). Gemengde woonprojecten hebben voornamelijk als doel sociale contacten te bevorderen tussen verschillende typen bewoners die worden gemengd (Davelaar, Gruppen & Knevel, 2018).

5.2.2 Positieve en negatieve effecten van gemengde woonprojecten

Er is onderzoek verricht naar de positieve en negatieve effecten van gemengde woonprojecten. Hierbij is gekeken naar de effecten van gemengde woonprojecten op het samenleven van verschillende groepen. Daarnaast is gekeken naar de effecten gemengde woonprojecten op de participatie van statushouders.

5.2.2.1 Positieve effecten van gemengde woonprojecten

De Positieve effecten zijn onder andere het gegeven dat er regelmatig onderling contact is tussen Nederlandse jongeren en statushouders (Tinnemans et al, 2014). Gemengd wonen is een goede manier om sociale contacten te vergemakkelijken, door ‘gestippeld’ te huisvesten. Statushouders hebben daardoor meer sociaal kapitaal. De contacten kunnen leiden tot bijstelling van de beeldvorming over de ‘andere groep’ (Davelaar et al., 2018), zowel bij sociale huurders als bij statushouders. Contact is er vooral in de beginfase. In deze fase worden de nieuwe woningen betrokken. De intensiteit neemt echter geleidelijk af. Volgens Tinnemans et al. (2014) kan het enthousiasme van de beginfase met passende ondersteuning beter worden vastgehouden.

Daarnaast ontstaan er spontane gezamenlijke activiteiten die zorgen voor contacten over groepsgrenzen heen. Deze activiteiten vinden plaats op basis van gemeenschappelijke interesses waarbij bewoners bijvoorbeeld samen televisiekijken of gaan sporten.

Ten slotte doen bewoners samen georganiseerde activiteiten, helpen bewoners elkaar bij het inrichten van de eigen woning en ondersteunen zij elkaar op verschillende terreinen, zoals huiswerk maken of het leren van taal. Deze interacties hebben tot gevolg dat statushouders zich welkom voelen en zich zelfs gewaardeerd voelen (Tinnemans et al., 2014).

5.2.2.2 Negatieve effecten van gemengde woonprojecten

De Negatieve effecten zijn onder andere geluidsoverlast, het naar elkaar toetrekken van bewoners die dezelfde achtergrond (en herkomst) hebben en irritaties of conflicten waarbij geruzied wordt over het schoonmaken en schoonhouden van gemeenschappelijke ruimtes (Tinnemans et al., 2014). Daarnaast doet niet iedereen even actief mee aan de gemeenschap, terwijl dat wel nodig is, aangezien een gemeenschap niet vanzelf ontstaat. Daarnaast ontstaat er ongemak en onbegrip door verschillen in belevingswereld van de bewoners. Bewoners zijn dan gebaat bij goed advies voor de onderlinge omgang.

5.2.2.3 Bevorderen van positieve effecten van gemengde woonprojecten

Statushouders zijn vooral tevreden met een woonproject indien deze in een woonwijk wordt geplaatst. Daarnaast is het deel uitmaken van een samenhangende sociale omgeving en daaraan kunnen deelnemen erg belangrijk. Dit beïnvloedt namelijk het subjectieve welzijn van de statushouders. Een woonproject creëert door de mix van doelgroepen en andere statushouders de mogelijkheid om het sociale klimaat van statushouders te ondersteunen (Dorsman, 2021).

5.2.3 Meer draagvlak in de buurt

Veel gemengde woonprojecten hebben veel energie gestoken in het creëren van draagvlak in de buurt, dorp of stad, waarbij weerstand is omgebogen naar draagvlak. Uit het onderzoek van Tinnemans et al. (2014) komen mogelijk werkzame elementen naar voren een bijdrage kunnen leveren aan de creatie of versterking van draagvlak voor de huisvesting van statushouders in de buurt, in het dorp of in de stad. Deze elementen zijn: *tijdig de buurt informeren over het initiatief* (dit kan door bijvoorbeeld uitnodigingen te versturen voor de opening), het *organiseren van activiteiten voor buurtbewoners* (denk bijvoorbeeld aan een eetcafé) en het *beschikbaar stellen van een vast aanspreekpunt voor de buurtbewoners* (Tinnemans et al., 2014). Door activiteiten te organiseren waar buurtbewoners aan

kunnen deelnemen, wordt er meerwaarde aan bewoners van de wijk geboden. Daarnaast wordt draagvlak gecreëerd, vergroot en/of versterkt door de *bewoners van het woonproject ook vrijwilligerswerk te laten doen in en voor de buurt* (Tinnemans et al., 2014).

5.2.4 Knelpunten

Er zijn een aantal knelpunten voor gemengde woonprojecten die dienen te worden voorkomen: de selectie, samenstelling, te weinig aandacht voor begeleiding, te weinig aandacht voor het opzetten van sociaal (zelf)beheer, taalverschillen, problemen rondom handhaving van huisregels, het ontbreken van gemeenschappelijke ruimten in het woonproject en cultuurverschillen (Tinnemans et al., 2014).

Er zijn een aantal elementen van belang die de integratie en participatie van statushouders in het woonproject, maar ook in de rest van de samenleving helpen bevorderen.

- Allereerst dient er een *passende mix* van statushouders en 'reguliere' huurders te zijn.
- Ten tweede dient er een *zorgvuldige selectie* van de bewoners te zijn waarbij de statushouders goed uitgelegd wordt wat een woonproject precies inhoudt.
- Ten derde is een *passende ruimtelijke opzet* belangrijk. Dit moet zowel in het complex en op een locatie waarbij bewoners contacten kunnen hebben met de rest van buurt.
- Ten vierde dienen de *inrichting en locatie van het wooncomplex* goed te zijn. Hierbij dienen beschikbare ruimtes aanwezig te zijn waarbij men elkaar kan ontmoeten. In deze gezamenlijke ruimtes kunnen dan ook gezamenlijk activiteiten ondernomen worden.
- Ten slotte is het van belang om goed te kijken *welke vorm van beheer het beste van toepassing is*. Hierbij dient niet vergeten te worden dat aandacht en tijd benodigd zijn om algemeen en sociaal beheer goed voor te bereiden en vorm te geven. Sociaal beheer kan vormgegeven worden door verschillende bewoners, zoals gangmakers en leden van een activiteiten commissie.

Naast deze elementen zijn er nog een aantal aandachtspunten van belang (Tinnemans et al., 2014):

- Er dienen duidelijke huis- en leefregels afgesproken te worden (dit komt te goede aan de leefbaarheid van woonprojecten).
- Informatievoorziening en introductie van nieuwe bewoners zijn erg belangrijk. Zo weten de nieuwe bewoners wat zij kunnen verwachten.
- Maatschappelijke organisaties en/of instanties kunnen ingeschakeld worden die aanvullende persoonlijke begeleiding kunnen bieden. Dit kan ten goede komen aan de integratie en participatie van statushouders.

5.3 Superpromoters

5.3.1 Definitie van superpromoters

Door Vogelaar (2009) is het begrip ‘superpromoter’ geïntroduceerd, waarna het een internationaal erkend begrip is geworden. Het begrip is zelfs door wereldwijde organisaties omarmd. Dit begrip wordt gedefinieerd als ‘een enthousiasteling die zijn enthousiasme deelt en andere hiermee beïnvloedt’ (Vogelaar, 2009). Het kunnen enthousiaste klanten of medewerkers zijn die anderen aansteken met hun enthousiasme. De superpromoters kunnen bewust of onbewust anderen een bepaalde boodschap voor het voetlicht brengen. Door Vogelaar is het alleen gedefinieerd en toegepast op de verkoop van commerciële producten.

Daarnaast is in het onderzoek van Helsloot & Scholtens (2014) gekeken naar een ‘superpromoter voor de overheid’, waarbij de vraag centraal stond of het mogelijk is om mensen een boodschap van de overheid naar verwachting succesvol onder de aandacht te laten brengen. Een superpromoter van overheidsbeleid is in het onderzoek van Helsloot et al. (2014) gedefinieerd als “een individu dat vanuit zijn intrinsieke motivatie een standpunt van de overheid verspreidt binnen zijn sociale netwerk waar deze persoon naar verwachting overtuigingskracht heeft”.

In dit onderzoek wordt het begrip toegepast op statushouders, waarbij een superpromoter gedefinieerd wordt als ‘een individu die vanuit zijn intrinsieke motivatie positieve verhalen over statushouders verspreidt binnen zijn sociale netwerk waar deze persoon naar verwachting overtuigingskracht heeft’.

5.3.2 Belangrijke elementen bij superpromoters

De intrinsieke motivatie van individuen wordt bepaald door:

- *De autonomie* (vrijheid waarin iemand kan handelen).
- *Verbondenheid* (die de persoon in kwestie voelt met een persoon, groep of cultuur)
- *Competentie* (die een persoon voelt om een actie te ondernemen) (Helsloot et al., 2014).

Het is daarom van belang dat de superpromoter volledig autonoom handelt, een mate van verbondenheid heeft met statushouders en een bepaalde competentie voelt om de boodschap over te brengen.

Met betrekking tot het *persoonlijke sociale netwerk* dient er sprake te zijn van een hechte verbinding tussen zender en ontvanger. Dit zorgt er namelijk voor dat complexe boodschappen beter overgedragen worden en dat gedragsverandering bij de ontvanger wordt bereikt (Helsloot et al., 2014). Superpromoters dienen een hechte verbinding te hebben met mensen die negatieve gevoelens hebben met betrekking tot statushouders om boodschappen over te brengen en gevoelsverandering te bereiken.

Indien de verbinding zwak is, is het alleen mogelijk om simpele boodschappen over te brengen, waarbij de ontvanger al uit zichzelf gemotiveerd was om die uit te voeren (Helsloot et al., 2014). Wanneer er sprake is van een zwakke verbinding heeft de boodschap van superpromoters alleen effect op mensen die al positieve gevoelens hebben met betrekking tot statushouders. Deze gevoelens zouden positief blijven of positiever kunnen worden.

De *boodschap* komt het beste over wanneer deze persoonlijk is gemaakt, maar het risico bestaat wel dat het een negatief effect op ontvangers kan hebben. De geloofwaardigheid bepaalt de overtuigingskracht van de zender (wanneer de boodschap als waarheidsgetrouw wordt gezien is de ontvangst van de boodschap beter) en de mate waarin de ontvanger zich kan *identificeren* met de zender. Daarnaast dient er sprake te zijn van gepercipieerde *congruentie* tussen de zender en zijn boodschap (Helsloot et al., 2014).

5.3.3 De gevaren

Aangezien er mensen zullen zijn met een sterk negatieve grondhouding ten opzichte van statushouders kan het gebeuren dat deze mensen de boodschap selectief ontvangen. Deze mensen kunnen dat vervolgens ervaren als motivatie voor een tegenactie. Dit kan leiden tot ‘antipromoters’. Daarnaast zal de inzet van superpromoters leiden tot aandacht in de media. Als negatief bijgevolg zal er aandacht komen voor het tegengestelde perspectief. Antipromoters krijgen daardoor ook meer media-aandacht.

Indien een boodschap niet overkomt zal dit kunnen leiden tot een compenserende tegenreactie van de ontvanger (Helsloot et al., 2014). Deze gevolgen zijn niet wenselijk aangezien het een gevoelig onderwerp betreft en meer negatieve gevoelens bij sociale huurders het laatste is wat dit onderzoek wil veroorzaken. Het is niet handig sociale huurders aan te wijzen die ‘superpromoters’ benoemd worden, maar het idee achter superpromoters kan wel relevant zijn. Er is in de wetenschappelijke literatuur nog geen antwoord op de vraag wanneer en hoe superpromoters kunnen worden ‘ingezet’ als modern communicatiemiddel (Helsloot et al., 2014).

5.3.4 Superpromoters in de praktijk

De woningcorporatie maakt gebruik van wijkbeheerders. Een wijkbeheerder fungeert als aanspreekpunt voor bewoners in een wijk. Dit varieert van leuke ideeën voor de buurt tot kleine ergernissen tot grote overlast. Daarnaast zijn er zogeheten buurtregisseurs (ook wel wijkagenten genoemd). Zij houden zich bezig met de leefbaarheid en veiligheid in een bepaalde buurt. De buurtregisseurs zijn geen onderdeel van een woningcorporatie zoals de woningcorporatie, maar zij zijn wel een belangrijk onderdeel voor de leefbaarheid in wijken.

Wijkbeheerders en buurtregisseurs kunnen de ‘rol’ van superpromoters op zich nemen. Niet alleen in de wijk, maar ook bijvoorbeeld bij wijkbijeenkomsten. Door positief ingesteld om te gaan met de vestiging van statushouders en door bij eventuele ‘spanningen’ nuance aan de situatie van statushouders aan te brengen kunnen zij mogelijk voor meer begrip zorgen bij sociale huurders en daarnaast weten de buurtbewoners beter wat er speelt in de buurt. Tevens kunnen wijkbeheerders (en/of buurtregisseurs) bij wijkbijeenkomsten onderwerpen met betrekking tot statushouders aansnijden. De wijkbeheerders weten goed wat er speelt in een wijk en kunnen hierop inspelen.

6. Resultaten 2

In de tweede interviewronde met experts is hen gevraagd te reflecteren op de resultaten van de enquête die naar de sociale huurders van de woningcorporatie is gestuurd. De experts zijn allereerst gevraagd te reflecteren op antwoorden met betrekking tot gevoelens die de sociale huurders hebben bij de komst van statushouders. Daarnaast is de experts gevraagd zelf na te denken over mogelijke (praktische) verbeteringen voor de woningcorporatie die negatieve gevoelens bij de komst van statushouders kunnen verminderen. Ten slotte is de experts gevraagd te reflecteren op verbeteringssuggesties voor de woningcorporatie die naar voren zijn gekomen in de enquête en het tweede theoretisch kader waarin wordt gegaan op mogelijke verbeteringen die negatieve gevoelens bij de komst van statushouders kunnen verminderen. De verbeteringen worden schuingedrukt om duidelijk te maken wat volgens de experts zou helpen.

6.1 Sociaal cultureel volgens expert 2

Aangezien de sociaal culturele categorie bestaat uit twee grote onderdelen wordt hoofdstuk 6.1 verdeeld in twee losse onderdelen: binding in de buurt en symbolische dreiging.

6.1.1 Sociaal cultureel volgens experts 2 – binding in de buurt

Uit de enquête is gebleken dat iets minder dan een op de drie sociale huurders vindt dat de binding in de buurt minder is geworden door de komst van statushouders. Voor sommige sociale huurders bestaat dus het gevoel dat door de komst van statushouders de eigen identiteit van verloren gaat.

6.1.1.1 Wijkbeheerders

In de interviews is de experts gevraagd hoe de binding in de buurt behouden of verbeterd kan worden. De experts benadrukken dat de woningcorporatie al erg veel doet om de leefbaarheid in de wijk te onderhouden en de binding in de buurt te waarborgen. De woningcorporatie heeft wijkbeheerders in de wijken lopen die op problemen af gaan en met mensen in gesprek gaan. Dit zorgt ervoor dat mensen die overlast geven aangesproken kunnen worden. Tevens kunnen wijkbeheerders aangesproken worden door bewoners die hen vervolgens naar de juiste instellingen kunnen doorverwijzen (Expert 6, persoonlijke communicatie, 11-08-2021). De wijkbeheerders doen bij de komst van nieuwe bewoners een welkomstbezoek en nazorg (Expert 2, persoonlijke communicatie, 19-08-2021). Statushouders hebben bij hun komst erg veel dingen die zij moeten leren, dus kan de nazorg veel hulp bieden.

6.1.1.2 Contact

Het is volgens de experts ontzettend belangrijk om mensen met elkaar in contact te laten brengen (Expert 1, persoonlijke communicatie, 19-08-2021). *Contact* komt de binding in een wijk zeer ten goede. Dit komt overeen met de resultaten uit het theoretisch kader. Contact heb je door mensen met elkaar te laten eten of koffie te laten drinken met elkaar.

De woningcorporatie kan fungeren als tussenpersoon door meer *kleinschalige bijeenkomsten en activiteiten* te organiseren waar alle bewoners in de wijk voor worden uitgenodigd (Expert 1, persoonlijke communicatie, 19-08-2021). Ook iets meer dan een op de vijf sociale huurders geeft aan dat (meer) bijeenkomsten en activiteiten een goed idee zijn voor de binding in de wijk. Grootschalige bijeenkomsten of activiteiten zijn geen goed idee volgens de experts, want dan is er minder aandacht voor individuen en daarnaast kan het eerder 'wij-zij' gevoelens oproepen. Er kunnen kleinschalige bijeenkomsten en activiteiten georganiseerd worden waarbij bewoners eten van hun eigen herkomst meenemen, zodat anderen daarvan kunnen proeven (Expert 2, persoonlijke communicatie, 19-08-2021).

Daarnaast is het verbindend als er opleveringsfeestjes georganiseerd worden wanneer er een nieuwe buurt komt (Expert 5, persoonlijke communicatie, 20-08-2021). Bijeenkomsten en activiteiten zorgen voor herkenning tussen bewoners (Expert 6, persoonlijke communicatie, 11-08-2021). Bij bijeenkomsten krijgen alle bewoners de kans hun gevoelens te uiten en mogelijk kan er dan over gepraat worden en kunnen bepaalde zaken verbeterd of opgelost worden (Expert 2, persoonlijke communicatie, 19-08-2021).

Ten slotte is het belangrijk de statushouders niet alleen uit te nodigen voor de bijeenkomsten en activiteiten, maar hen er ook actief mee naartoe te nemen (Expert 1, persoonlijke communicatie, 19-08-2021). Tevens is het belangrijk te denken aan verschillende soort activiteiten voor verschillende

doelgroepen, want jongeren vinden weer andere dingen leuk dan ouderen (Expert 5, persoonlijke communicatie, 20-08-2021).

6.1.1.3 Eerste kennismaking

Het is ontzettend belangrijk bij de komst van statushouders *een eerste kennismaking met de burens* te hebben. Officieel worden statushouders begeleid door VluchtelingenWerk, maar de woningcorporatie kan een rol als mediator vervullen door statushouders bij het eerste contactmoment te laten ondersteunen door wijkbeheerders (Expert 3 en Expert 4, persoonlijke communicatie, 11-08-2021). Dit kan bijvoorbeeld zodra statushouders de sleutel overhandigd krijgen wanneer zij een woning gaan betrekken. De kennismaking hoeft niet lang te duren (Expert 6, persoonlijke communicatie, 11-08-2021). Door minder op alleen de persoon te focussen, maar ook op de omgeving zou veel kou tussen bewoners uit de lucht gehaald kunnen worden (Expert 6, persoonlijke communicatie, 11-08-2021).

Van de bevroegde sociale huurders heeft 40,4% in de enquête aangegeven dat statushouders beter begeleid moeten worden. De rol van de woningcorporatie met betrekking tot begeleiding dient echter beperkt te blijven tot (het ondersteunen bij) het eerste contactmoment tussen statushouders en sociale huurders (Expert 1, persoonlijke communicatie, 19-08-2021). Het begeleiden van statushouders is en blijft namelijk een taak voor Vluchtelingenwerk. Zij werken echter voornamelijk met vrijwilligers en stagiaires, dus is begeleiding niet altijd even optimaal (Expert 3 en Expert 4, persoonlijke communicatie, 11-08-2021).

6.1.1.4 Spreiding

Meerdere experts hebben aangegeven dat de spreiding van statushouders te wensen overlaat. Er zouden nu te veel statushouders te dicht bij elkaar gehuisvest worden, waardoor het voor veel bewoners als overweldigend kan worden ervaren. Het is daarom goed voor de woningcorporatie te kijken hoe *statushouders beter gespreid* kunnen worden (Expert 6, persoonlijke communicatie, 11-08-2021; Expert 5, persoonlijke communicatie, 20-08-2021).

6.1.1.5 Beter geïnformeerd worden

Daarnaast vinden veel sociale huurders dat statushouders beter geïnformeerd dienen te worden over (ongeschreven) regels die in Nederland gelden. Dat proberen VluchtelingenWerk en wijkbeheerders van de woningcorporatie echter altijd al te doen door hun welkomstbezoek en nazorg (Expert 2, persoonlijke communicatie, 19-08-2021). Echter, kost het voor statushouders tijd om dingen te leren. Er zijn namelijk

heel veel dingen die statushouders moeten leren zodra zij in Nederland komen, zoals de Nederlandse taal (Expert 3 en Expert 4, persoonlijke communicatie, 11-08-2021). Wijkbeheerders doen er goed aan te blijven letten op de naleving van statushouders van de Nederlandse normen en waarden.

6.1.1.6 Het Buurtmaatjesproject

Het Buurtmaatjesproject wordt door experts meerdere keren genoemd als verbetering. Dit project richt zich op sociale huurders van de woningcorporatie die tijdelijk een steuntje in de rug kunnen gebruiken (Bindkracht10, z.d.). Het project wordt omschreven op hun eigen website:

Bindkracht10: “Een buurtmaatje zoekt de bewoner op en ondersteunt maximaal zes maanden, korter kan ook. Gemiddeld zal er 1 dagdeel per week contact zijn. De aard van de ondersteuning is afhankelijk van de vraag van een bewoner, zo help je de bewoner bv. op weg om aansluiting te vinden bij activiteiten en andere buurtbewoners, maak je hem/haar wegwijs in de wijk, ondersteun je praktisch bij dagelijkse bezigheden en ga je mee naar professionele hulp- en dienstverlenende organisaties. Er wordt een maatje gezocht die aansluit bij de vraag van de bewoner. Na vijf maanden vindt een evaluatie plaats”.

De experts zien voor statushouders goede kansen makkelijker contact te leggen met anderen door deel te nemen aan het Buurtmaatjesproject. (Nieuwe) statushouders waarvan wordt gedacht dat het goed zou zijn om in contact te komen met burens kunnen geselecteerd worden voor het project.

6.1.1.7 Vrijwilligerswerk

Een project waarbij *statushouders als vrijwilligers of dagbesteding* samen de tuinen van sociale huurders van de woningcorporatie onderhouden zou ook moeten zorgen voor meer contact tussen sociale huurders en statushouders. Daarnaast helpt dit project net zoals bij het Buurtmaatjesproject tegen eenzaamheid.

Volgens Expert 3 en Expert 4 (persoonlijke communicatie, 11-08-2021) zijn er veel statushouders die vrijwilligerswerk willen doen en het leuk vinden om in tuinen te werken samen met de bewoners. Bij het werken in tuinen op vrijwillige basis zijn er een aantal dingen waar je geen last van hebt waar je wel tegenaan loopt bij ‘echt’ (betaald) werk: werken naast de inburgering kan niet, beschikbaar vrijwilligerswerk is beperkt en taalbeheersing is van belang.

6.1.2 Sociaal cultureel volgens experts 2 – symbolische dreiging

Uit de enquête is gebleken dat er bij sociale huurders van de woningcorporatie gesproken kan worden van gevoelens van symbolische dreiging. Om dit gevoel te verminderen is de experts gevraagd hoe de woningcorporatie bewoners met verschillende culturele normen en waarden met elkaar in contact kan laten komen.

6.1.2.1 Bewonersblad

Volgens de experts gaat er, zoals eerder genoemd, al heel veel wel goed en worden problemen goed opgevangen door wijkbeheerder (Expert 2, persoonlijke communicatie, 19-08-2021; Expert 6, persoonlijke communicatie, 11-08-2021). Er dient meer nadruk te komen op de verrijkingen die migranten met zich meebrengen. Dit kan bijvoorbeeld gedaan worden door gebruik te maken van het bewonersblad van de woningcorporatie (Expert 3 en Expert 4, persoonlijke communicatie, 11-08-2021). Hierin kan iemand voorlichting geven door een stukje te schrijven over de cultuur van statushouders en tevens inzicht geven in de verschillen met de eigen cultuur (Expert 6, persoonlijke communicatie, 11-08-2021). VluchtelingenWerk heeft een eigen project genaamd Bekend en Bemind. Hierbij komen statushouders op scholen vertellen wat iemand heeft meegemaakt en de leerlingen krijgen de kans daar open vragen over te stellen (Expert 3 en Expert 4, persoonlijke communicatie, 11-08-2021). Dit wordt nu ook voor docenten en bedrijven gedaan.

Het begrip voor de situatie waarin statushouders verkeren kan ook bereikt worden door verhalen van statushouders in het bewonersblad te zetten. Zoals in hoofdstuk 5 is gezegd is het belangrijk dat het bewonersblad op papier beschikbaar is voor de sociale huurders en dat er ook in staat dat mensen die hulp nodig hebben voor vertaling ergens naartoe kunnen bellen of bij de wijkbeheerder terecht kunnen (Expert 3 en Expert 4, persoonlijke communicatie, 11-08-2021).

6.1.2.2 Meer aandacht aan kennismaking

Iets minder dan de helft van de sociale huurders heeft aangegeven dat (meer) aandacht geven aan kennismaking zou helpen gevoelens van symbolische dreiging te verminderen. De expert zijn het hiermee eens. Kennismaking kan zoals eerder genoemd door langs te gaan bij de burens. Door langs te gaan bij de burens zorg je ervoor dat je gezien en herkend wordt (Expert 5, persoonlijke communicatie, 20-08-2021). Zodra mensen weten dat statushouders geen overlast geven, geeft dat bepaalde rust aan mensen (Expert 6, persoonlijke communicatie, 11-08-2021).

Daarnaast geven de experts aan dat bijeenkomsten en activiteiten erg belangrijk zijn voor het verminderen van symbolische dreiging. Indien er ruimte is voor kennismaking met nieuwkomers zou dit toekomstige spanningen kunnen voorkomen (Expert 5, persoonlijke communicatie, 20-08-2021).

6.2 Veiligheid volgens experts 2

Uit de enquête is gebleken dat een derde van de sociale huurders het gevoel heeft dat hun veiligheid negatief wordt beïnvloed door de komst van statushouders. Tevens geeft ongeveer een kwart van de sociale huurders aan door de komst van statushouders bang te zijn slachtoffer te worden van fysiek geweld, vandalisme of ander (crimineel) handelen. Daarnaast is gevraagd naar de reden waarom zij bang zijn. De antwoorden hierop zijn onder te verdelen in drie categorieën: daadwerkelijk vervelende of bedreigende situaties te hebben ervaren (zoals vrouwonvriendelijkheid door mannelijke statushouders), negatieve berichtgeving (met betrekking tot statushouders) in de media en verschillen in culturele normen en waarden. Vervolgens is de experts gevraagd hoe de gevoelens van onveiligheid verminderd kunnen worden.

6.2.1 Elkaar kennen

Volgens de experts zou het al een heel groot deel oplossen als bewoners elkaar zouden kennen. De woningcorporatie heeft zoals eerder genoemd een rol om mensen met elkaar in contact te brengen. Het eerste contactmoment is hierbij zeer belangrijk (Expert 5, persoonlijke communicatie, 20-08-2021). De woningcorporatie dient zich te realiseren dat de focus kleinschalig moet liggen. Daarom is het al goed te focussen op contact tussen statushouders en hun naaste burens.

6.2.2 Balans

Daarnaast is het zoals eerder genoemd belangrijk een goede balans te houden tussen statushouders en andere sociale huurders (Expert 1, persoonlijke communicatie, 19-08-2021; Expert 5, persoonlijke communicatie, 20-08-2021). Er moeten niet te veel statushouder in een wijk geplaatst worden.

6.2.3 De rol van de wijkbeheerder

Tevens is het belangrijk dat de wijkbeheerder goed let op de veiligheid in de wijk. Sociale huurders dienen hun problemen bij de wijkbeheerder kenbaar te maken en de wijkbeheerder krijgt vervolgens de mogelijkheid te handelen (Expert 2, persoonlijke communicatie, 19-08-2021). Bij een melding gaat de wijkbeheerder altijd langs bij de huurders om uit te zoeken wat er aan de hand is en probeert dit zo goed

mogelijk op te lossen. Door aan sociale huurders goed kenbaar te maken dat de wijkbeheerder de aangewezen persoon is om naartoe te gaan bij problemen, kunnen problemen snel opgepakt worden.

6.3 Rechtvaardigheid volgens experts 2

Uit de enquête is gebleken dat meer dan een derde van de sociale huurders het niet logisch vinden dat statushouders sociale huurwoningen toegewezen krijgen. Dit komt overeen met de antwoorden van de experts in de eerste interviews. Vervolgens is de experts in de tweede interviews gevraagd hoe de woningcorporatie ervoor zou kunnen zorgen dat sociale huurders er meer begrip voor kunnen krijgen als sociale huurders het niet logisch vinden dat statushouders sociale huurwoningen toegewezen krijgen.

6.3.1 Uitleg geven

Volgens de experts is het belangrijk de sociale huurders uit te leggen waarom statushouders met voorrang sociale huurwoningen toegewezen krijgen. Wanneer een huurder hierover informeert of klaagt bij de woningcorporatie of bij een wijkbeheerder krijgen zij hier uitleg over. Het is echter aan te raden uitleg te geven in het bewonersblad van de woningcorporatie, zodat sociale huurders zich er beter van bewust worden waarom statushouders gehuisvest worden. Hier zouden bijvoorbeeld twee edities per jaar aan gewijd kunnen worden. Iets meer dan de helft van de sociale huurders heeft aangegeven dit een goed idee te vinden. Het bewonersblad wordt gebruikt om huurders te informeren over het beleid van de woningcorporatie en zaken die relevant kunnen zijn voor de sociale huurders. Het kan dus ook gebruikt worden om sociale huurders te informeren over statushouders (Expert 1, persoonlijke communicatie, 19-08-2021). Het is daarbij goed uit te leggen hoe de verdeling van huurwoningen bepaald wordt en het proces dat daaraan voorafgaat (Expert 3 en Expert 4, persoonlijke communicatie, 11-08-2021).

6.3.2 Het woningtekort verminderen door woonprojecten

Veel sociale huurders denken dat de oplossing ligt in het bouwen van meer huizen. Het bouwen van extra huizen vergt echter veel tijd en daar komt een heel proces bij kijken. Het probleem is echter dat er niet gebouwd moet worden om vervolgens leegstand te krijgen (Expert 6, persoonlijke communicatie, 11-08-2021). Om het woningtekort het hoofd te bieden zijn er ook zoals eerder genoemd woonprojecten gestart, waarbij al dan niet al bestaande gebouwen worden gebruikt om meerdere mensen te huisvesten. De bewoners hebben ieder een eigen kamer hebben en er is een gemeenschappelijk ruimte. Problemen die zich afspelen worden snel opgepakt en opgelost.

6.3.3 Andere manieren om meer begrip te kweken

Het is belangrijk te propageren dat mensen welkom zijn en hun gevoelens mogen delen bij wijkbeheerders (Expert 6, persoonlijke communicatie, 11-08-2021) en dat er een goede spreiding is van statushouders (Expert 1, persoonlijke communicatie, 19-08-2021; Expert 5, persoonlijke communicatie, 20-08-2021). Ten slotte zorgt het Buurtmaatjesproject voor meer begrip, doordat er contact is tussen sociale huurders en statushouders (Expert 2, persoonlijke communicatie, 19-08-2021).

6.4 Communicatie volgens experts 2

Uit de enquête is gebleken dat iets minder dan de helft van de sociale huurders vinden dat communicatie over de komst van statushouders bij hen in de directe omgeving voor hen van hulp zou zijn. Vervolgens is de sociale huurders gevraagd op welke manier communicatie over de komst van statushouders in de directe omgeving hen zou helpen.

6.4.1 Kennismaking met de burens

Ongeveer twee derde van de respondenten heeft aangegeven het een goed idee te vinden als statushouders bij de burens aan de deur komen om zich voor te stellen, eventueel met begeleiding van een wijkbeheerder. Vervolgens is de experts gevraagd wat zij van deze oplossing vinden. De experts zijn van ook mening dat kennismaken met de burens een goed idee is. Het haalt namelijk de kou uit de lucht (Expert 6, persoonlijke communicatie, 11-08-2021). Echter, hoeft dat niet per se met een wijkbeheerder. Dat kan namelijk ook gedaan worden door een medewerker of vrijwilliger van VluchtelingenWerk die de statushouder begeleidt of als onderdeel van het Buurtmaatjesproject. Er dient namelijk voor gewaakt te worden dat wijkbeheerders maatschappelijke werkers worden (Expert 2, persoonlijke communicatie, 19-08-2021).

6.4.2 Bijeenkomst en het bewonersblad van de woningcorporatie

Vervolgens is de experts gevraagd of het de communicatie zou verbeteren als er een open bijeenkomst of activiteit plaatsvindt die kan fungeren als introductieavondje. Daarnaast is hen gevraagd of het de communicatie zou verbeteren als de woningcorporatie informatie zou delen in hun bewonersblad. Het bewonersblad is een goed idee en kan het best op papier in de post bezorgd worden en niet digitaal, aangezien je hier meer sociale huurders mee bereikt, zoals ouderen. De bijeenkomst dient een algemeen karakter te hebben, onder het mom van je buur(t) leren kennen. Dit kan bijvoorbeeld een zomerfeest of

winterfeest zijn. Het vraagt dan van alle bewoners om energie te steken in contact leggen met de mensen in de buurt (Expert 3 en Expert 4, persoonlijke communicatie, 11-08-2021).

Sociale huurders vinden het tevens belangrijk dat er goed wordt gecommuniceerd en er goede begeleiding is naar de statushouders. De huurders denken dat het daarom gunstig kan zijn bij het voorstellen tussen huurders en statushouders aan de huurders te laten zien hoe statushouders begeleid worden. De experts denken echter dat dit beter gedaan kan worden met behulp van een bewonersblad. Hier kan het namelijk in gevisualiseerd worden. Tevens wordt het idee geopperd voor het bewonersblad een interview te doen met VluchtelingenWerk waarin de begeleiding van statushouders besproken en uitgelegd wordt (Expert 3 en Expert 4, persoonlijke communicatie, 11-08-2021).

6.5 Contact volgens experts

In het tweede theoretisch kader is naar voren gekomen dat sociaal kapitaal erg belangrijk is. Contacten tussen groepen onderling zijn een goede manier om bestaande vooroordelen tussen groepen weg te nemen. De experts zien de positieve effecten van contact in de praktijk terug. Contact zou er namelijk voor zorgen dat er meer begrip en acceptatie tussen mensen onderling komt.

De experts is vervolgens gevraagd hoe de woningcorporatie in de praktijk meer contact tussen sociale huurders en statushouders zou kunnen bewerkstelligen. De antwoorden die de experts op deze vraag geven is ook eerder genoemd in de eerdere paragrafen van dit hoofdstuk. Volgens de experts kan meer contact worden bewerkstelligd door meer (gevarieerde) buurtbijeekkomsten (voor verschillende leeftijdscategorieën) waarbij de nadruk ligt op het leren kennen van elkaar, de statushouders te begeleiden bij het eerste contactmoment tussen sociale huurders en statushouders, en het Buurtmaatjesproject (deze kan ook in het bewonersblad vermeld worden zodat mensen bewust worden dat het bestaat).

6.6 Gemengde woonprojecten volgens experts

In het tweede theoretisch kader is naar voren gekomen dat gemengde woonprojecten van grote waarde kunnen zijn voor het verminderen van de onveiligheidsgevoelens en negatieve gevoelens bij sociale huurders als gevolg van de komst van statushouders in de omgeving. Gemengde woonprojecten zijn projecten waarbij 'reguliere' sociale huurders of studenten samenwonen met bijvoorbeeld jongeren met een licht verstandelijke beperking, mensen die voorheen dakloos waren, psychische kwetsbare mensen of statushouders. Gemengde woonprojecten werden in de enquête ook veelvuldig genoemd als goede oplossing. De woningcorporatie heeft een aantal woonprojecten, bijvoorbeeld een oud belastingkantoor in de stad die nu gebruikt wordt voor woningen, waar verschillende soorten huurders in samenwonen.

Vooral door het grote aantal studenten in de stad zijn woonprojecten erg welkom en zorgen zij voor meer woongelegenheden, waar veel vraag naar is. De woonprojecten zijn ook goed voor het contact tussen statushouders en andere soorten huurders (Expert 2, persoonlijke communicatie, 19-08-2021). Door woonprojecten wordt meer wooncapaciteit voor onder andere statushouders gecreëerd en daarnaast zorgt het voor een betere toegang tot contact met anderen.

6.7 Superpromoters volgens experts

In dit onderzoek wordt een superpromoter gedefinieerd wordt als ‘een individu die vanuit zijn intrinsieke motivatie positieve verhalen over statushouders verspreidt binnen zijn sociale netwerk waar deze persoon naar verwachting overtuigingskracht heeft’. In het theoretisch kader is beschreven hoe wijkbeheerders en buurtregisseurs de rol van superpromoters op zich kunnen nemen. Zij kunnen voor begrip zorgen bij sociale huurders en weten door hun positie beter wat er speelt in de buurt, waardoor zij er ook beter op in kunnen spelen.

De experts is in de interviews gevraagd wat zij vinden van het concept ‘superpromoters’. De experts zijn van mening dat goed opgepast moet worden bij dit soort onderwerpen, aangezien het gevoelig kan liggen. Zij zien het samenleven tussen sociale huurders en statushouders als iets wat een natuurlijk proces moet blijven. Zodra mensen positief zijn over statushouders, zouden zij dat uit zichzelf moeten vertellen. De experts zijn echter wel van mening dat superpromoters in een natuurlijke vorm bestaan, bijvoorbeeld in de vorm van deelnemers aan het Buurtmaatjesproject, echter vinden zij niet dat mensen ervoor aangewezen moeten worden dit te doen. Daarnaast zou de woningcorporatie gezien kunnen worden als een indirecte vorm van een superpromoter door het bewonersblad van de woningcorporatie te gebruiken als middel om positieve verhalen te delen en op die manier positieve gevoelens op te wekken bij de lezer.

7. Conclusie

In de inleiding is naar voren gekomen dat een groot deel van zowel autochtonen als allochtonen vindt dat er sprake is van spanningen tussen de bevolkingsgroepen. Autochtonen zouden zelfs gevoelens van onveiligheid ervaren bij de komst van allochtonen. In dit onderzoek is gezocht naar een antwoord op de vraag: *‘Leidt de komst van statushouders naar woningen van de woningcorporatie tot een verminderd veiligheidsgevoel in de omgeving en wat kan de woningcorporatie daar in dat geval aan doen?’* Hiervoor is een onderzoek gedaan in de wetenschappelijke literatuur, zijn er (twee keer) interviews bij experts afgenomen en is er een enquête afgenomen onder bewoners van de woningcorporatie.

7.1 Problematiek rondom statushouders

Zoals in de inleiding ook benoemd, is er een veel grotere problematiek rondom statushouders dan alleen de vraag over het onveiligheidsgevoel dat hun komst naar een sociale huurwoning met zich mee kan brengen en gaan ze ergens wonen met al veel vooroordelen tegen zich. Incidenten worden uitvergroot over een hele populatie, vaak opgeblazen door de massamedia. Verder kan men zich ook afvragen of iemand die zich geconfronteerd ziet met een vooroordeel, zich niet ook makkelijker aan een vooroordeel conformeert. In Nederland kan de gemiddelde Nederlander zich niet voorstellen hoe het is als jouw eigen land verworpen is tot oorlogsgebied en jij jezelf, jouw gezin of familie in veiligheid wil brengen.

Mensen hebben de neiging bepaalde mensen of groepen aan te wijzen die volgens hen de oorzaak zijn voor onveiligheid, onzekerheidsgevoelens en steeds hoger wordende criminaliteitscijfers. De afgelopen 30 jaar worden vluchtelingen door sommige mensen afgeschilderd als ‘anders’ en zij zouden risico's en gevaren met zich meebrengen. Zij worden aangewezen als verklaring voor sociale instabiliteit en sociale onrust die onveiligheidsgevoelens en zelfs gevoelens van angst zouden teweegbrengen. Er bestaan zelfs rechtse partijen en extremistische groeperingen die zich keren tegen (de komst van) vluchtelingen en er is veel aandacht voor discussies over immigratie in de massamedia.

Er is echter een verschil tussen de subjectieve en de objectieve veiligheid. De daadwerkelijke dreiging is veel minder dan sommige mensen denken en wordt gevoeld door sentiment en beeldvorming. Voordat een statushouder een woning krijgt toegewezen, heeft diezelfde statushouder, nogmaals gesteld, vaak al een achterstand in zijn nieuwe buurt en wordt hij afgerekend op basis van beeldvorming. Dat er Europese afspraken zijn over de opvang van vluchtelingen die na een lange procedure statushouders worden en de afspraken van de gemeenten over de plaatsing van diezelfde statushouders gaat aan menigeen voorbij.

7.2 Vier categorieën van gevoelens

Om erachter te komen of er sprake is van een verminderd veiligheidsgevoel is in dit onderzoek allereerst gekeken welke categorieën van negatieve gevoelens sociale huurders ervaren door de komst van statushouders in de omgeving: sociaal-cultureel, veiligheid, rechtvaardigheid en communicatie.

De sociaal-culturele categorie heeft te maken met de identiteit van een buurt en het gevreesde effect van de komst van statushouders op onder andere de sociale samenhang van de buurt. Symbolische dreiging is een onderdeel van deze categorie en houdt in dat verschillen tussen groepen in culturele normen en waarden, religie, taal en identiteit gerelateerde vraagstukken aanleiding geven tot conflicten tussen deze groepen. Uit de resultaten is gebleken dat de meeste sociale huurders, net zoals de experts zeiden, het gevoel hebben dat de eigen identiteit van de buurt verloren gaat. Daarnaast is gebleken dat

er, net zoals de experts zeiden, gesproken kan worden van gevoelens van symbolische dreiging bij sociale huurders.

De veiligheids categorie kan onderverdeeld worden in realistische dreiging en fysieke dreiging. Realistische dreiging heeft te maken met het economische, politieke en/of fysieke welzijn van een groep mensen. De fysieke dreiging is een belangrijk onderdeel van de realistische dreiging en heeft betrekking op de angst van sociale huurders voor gevaar dat wordt veroorzaakt door geweld, vandalisme of ander (crimineel) handelen door statushouders. Uit de resultaten is gebleken dat een groot deel (een derde) van de sociale huurders het gevoel hebben dat hun veiligheid negatief wordt beïnvloed door de komst van statushouders. Dit zou volgens de sociale huurders komen door: daadwerkelijk vervelende of bedreigende situaties te hebben ervaren, negatieve berichtgeving in de media en verschillen in culturele normen en waarden.

De rechtvaardigheids categorie heeft te maken met gevoelens van oneerlijkheid die sociale huurders ervaren in relatie tot statushouders. Uit de resultaten is gebleken dat een groter deel van de sociale huurders het oneerlijk vinden dat statushouders een sociale huurwoning toegewezen krijgen.

De communicatie categorie heeft te maken met mogelijkheid tot inspraak en de vraag of er goed gecommuniceerd is over de plaatsing van statushouders. Uit de resultaten is gebleken dat er bij een deel van de sociale huurders sprake is van het NIMBY-syndroom en daarnaast vindt iets minder dan de helft van de sociale huurders dat zij wel communicatie over de komst van statushouders bij hen in de directe omgeving willen.

7.3 Verminderen van negatieve gevoelens

Vervolgens is gekeken hoe de negatieve gevoelens te verminderen zijn volgens de wetenschappelijke literatuur, de experts en de sociale huurders zelf. Uit de resultaten is gebleken dat woningcorporaties al erg veel doen om de leefbaarheid en binding in de buurt te waarborgen, waarbij wijkbeheerders een grote rol vervullen. In de volgende alinea's worden de oplossingen die uit de resultaten van dit onderzoek naar voren komen opgenoemd. Hierbij speelt contact een drijvende factor.

Contact tussen sociale huurders en statushouders is ontzettend belangrijk is voor de binding in de buurt. Het zorgt namelijk voor meer begrip en acceptatie tussen mensen onderling. De oplossingen die een rol spelen bij contact worden in deze paragraaf opgenoemd.

Door kleinschalige bijeenkomsten en activiteiten te organiseren kan de woningcorporatie contact initiëren. Bijeenkomsten en activiteiten zorgen daarnaast voor herkenning tussen sociale huurders en statushouders. Het is tevens belangrijk de statushouders actief mee te nemen naar de bijeenkomsten en activiteiten.

Een andere manier om contact te bewerkstelligen is door de statushouders (bij hun huisvesting) te ondersteunen bij een eerste kennismaking met de burens. Deze kennismaking dient kleinschalig te blijven, zodat het persoonlijk blijft.

Het Buurtmaatjesproject kan een belangrijk middel zijn om de negatieve gevoelens van sociale huurders bij de komst van statushouders in de omgeving te verminderen. Het biedt statushouders kansen makkelijker contact te leggen met anderen. Tevens kan het inzetten van statushouders bij vrijwilligerswerk zorgen voor meer contact tussen statushouders en sociale huurders.

Gemengde woonprojecten zijn een goede oplossing tegen schaarste op de woningmarkt en zorgt het voor statushouders ook nog voor meer mogelijkheden tot contact met andere bewoners. Daarnaast dient de woningcorporatie te kijken hoe de huisvesting van statushouders beter gespreid kan worden.

Naast manieren om contact tussen sociale huurders en statushouders te bevorderen zijn er ook andere dingen die de woningcorporatie kan doen om negatieve gevoelens te verminderen. Door gebruik te maken van hun bewonersblad kan meer nadruk gelegd worden op de verrijkingen die statushouders met zich meebrengen. Er kan meer begrip gekweekt worden door persoonlijke verhalen van statushouders en de redenen achter hun komst in het bewonersblad te zetten. Tevens kan uitgelegd worden hoe de verdeling van huurwoningen bepaald wordt en het proces dat daarbij komt kijken.

7.4 Antwoorden op de hoofdvragen

Het eerste deel van de hoofdvraag: ‘Leidt de komst van statushouders naar woningen van de woningcorporatie tot een verminderd veiligheidsgevoel in de omgeving’ kan beantwoord met een ‘ja’. Er zijn namelijk sociale huurders die aangeven symbolische dreiging, realistische dreiging en fysieke dreiging te ervaren door de komst van statushouders in de omgeving. Tevens geven de experts aan te zien dat sociale huurders deze gevoelens ervaren.

Het tweede deel van de hoofdvraag: “Wat kan de woningcorporatie daar in dat geval aan doen” heeft betrekking op drie belangrijke onderdelen, met name de eerste, die hierboven zijn beschreven en in hoofdstuk 9 in de aanbevelingen verder worden uitgewerkt: investeren in het bevorderen van contact tussen sociale huurders en statushouders, goed gebruik maken van hun bewonersblad en investeren in gemengde woonprojecten waar ook statushouders in kunnen wonen.

8. Discussie

In dit hoofdstuk wordt dieper ingegaan op de conclusies uit het onderzoek door de resultaten te interpreteren en te koppelen aan de verwachtingen. Vervolgens worden de beperkingen van het

onderzoek besproken. Ten slotte worden de implicaties van het onderzoek besproken en worden suggesties voor eventueel vervolgonderzoek gegeven.

8.1 Verwachtingen van het onderzoek

8.1.1 Weerstand

In nieuwsberichten wordt veel geschreven over statushouders en immigranten in het algemeen. Bepaalde gebeurtenissen waar immigranten bij betrokken zijn komen dikwijls groots in de media wat vervolgens zorgt voor ophef in de maatschappij. Er heerst veel sentiment rondom het onderwerp immigratie en het blijft voor sommige mensen een gevoelig onderwerp. Zoals in de inleiding is beschreven ervaren veel mensen, zowel autochtonen als allochtonen, spanning tussen bevolkingsgroepen. Daarnaast worden in het theoretisch kader diverse soorten negatieve gevoelens van sociale huurders als gevolg van de komst van immigranten benoemd. Daarom was de verwachting dat de experts veel gevallen hebben meegemaakt waarin sociale huurders negatief hebben gesproken over statushouders. Zij merkten echter weinig weerstand en weinig negatieve geluiden. Dat kan betekenen dat mensen daadwerkelijk geen negatieve gevoelens ervaren. Echter kan dat ook te maken hebben met het feit dat het een erg gevoelig onderwerp betreft en mensen vaak bang zijn als racistisch bestempeld te worden.

In de resultaten komt naar voren dat er wel degelijk sociale huurders zijn die met onveiligheidsgevoelens en andere negatieve gevoelens lopen als gevolg van de komst van statushouders. Maar liefst 40% zegt weerstand naar statushouders meegemaakt te hebben. Door de anonimiteit van de enquête durven mensen eerlijker antwoorden te geven. Zij kunnen namelijk niet aangesproken worden op hun uitspraken en tevens niet als racistisch bestempeld worden. Mogelijk daarom waren er in de enquête antwoorden veel haatreacties te zien naar statushouders of immigranten in het algemeen.

8.1.2 Eigen identiteit en symbolische dreiging

Zoals verwacht zijn er sociale huurders die het gevoel hebben dat de eigen identiteit van de buurt verloren gaat. Tevens klopt de verwachting dat sociale huurders gevoelens van symbolische dreiging ervaren. Dit is te verklaren doordat statushouders andere culturen hebben en het in sommige gevallen moeilijk vinden zich aan te passen aan de Nederlandse normen en waarden. Omdat er een groot contrast zit tussen de normen en waarden in de ene cultuur ten opzichte van die van de andere cultuur, is het logisch dat dit spanningen kan opleveren en mensen er negatieve gevoelens bij kunnen ervaren.

8.1.3 Onveiligheidsgevoel

Een derde van de respondenten heeft aangegeven dat hun veiligheidsgevoel negatief wordt beïnvloed als gevolg van de komst van statushouders in de omgeving. Dit laat de relevantie van dit onderzoek zien en de noodzaak voor maatregelen die deze gevoelens kunnen verminderen. Een groot deel van de respondenten die hebben aangegeven dat hun veiligheidsgevoel negatief wordt beïnvloed bestaat uit mensen die bang zijn door berichten in de media. Mensen laten zich vaak leiden door verhalen van anderen. De media weerspiegelen echter niet altijd de werkelijkheid en de nieuwsberichten zijn dikwijls uit hun verband getrokken. Er is een groot contrast tussen de subjectieve veiligheid en de objectieve veiligheid. Mensen zijn daarom vaak onterecht bang. Het is lastig te zeggen of de respondenten die hebben aangegeven bang te zijn voor de andere cultuur van statushouders terecht bang zijn. Er zijn vaak verkeerde opvattingen over andere culturen dan je eigen cultuur. Mensen zijn vaak bang voor het onbekende en weten niet altijd wat zij kunnen verwachten. De media zullen hier mogelijk (in)direct een grote rol in spelen.

8.1.4 Oneerlijkheid

Zoals verwacht is er een hele grote groep mensen (meer dan de helft van de respondenten) die het niet logisch vinden dat statushouders met voorrang sociale huurwoningen toegewezen krijgen. Deze klachten waren volgens de experts namelijk het meest voorkomend. Dat was te verwachten, omdat woningen schaars zijn en dat betekent dat een woning die betrokken wordt door statushouders niet betrokken kunnen worden door andere woningzoekenden die in veel gevallen al jaren op een woning wachten. Mogelijk zal het 'kennen' van de statushouders een stuk meer begrip teweegbrengen.

8.1.5 NIMBY-syndroom

Zoals verwacht zijn er mensen waarbij sprake is van het NIMBY-syndroom. Onverwachts is echter dat er eerst meer sociale huurders waren die aangaven het niet te willen dat statushouders in Nederland worden opgevangen en in een latere vraag minder mensen deze mening hebben. Mogelijk zien zij later toch het belang in van het opvangen van vluchtelingen. Als wij het niet doen, wie dan wel.

8.1.6 Belangrijke elementen

Zoals verwacht zijn contact, woonprojecten en het bewonersblad van de woningcorporatie belangrijke elementen gebleken in het verminderen van onveiligheidsgevoelens en andere negatieve gevoelens van sociale huurders als gevolg van de komst van statushouders. Deze elementen zorgen er namelijk voor

dat de twee bevolkingsgroepen meer met elkaar te maken krijgen en dit kan voor veel mensen zorgen voor meer begrip. Daarnaast haalt het kennen van iemand bepaalde spanning weg wat problemen kan voorkomen.

Onverwachts was echter dat alle geïnterviewde experts geen voorstander waren van het idee van superpromoters. Superpromoters bleken uit het theoretisch kader namelijk een goede manier om meer begrip en acceptatie te krijgen voor overheidsbeleid bij burgers. Superpromoters zouden echter voor een gevoelig onderwerp als statushouders en immigratie te veel negatieve effecten kunnen hebben. Daarnaast moeten positieve gevoelens bij mensen zelf ontstaan en dat kan het best door zelf in contact te komen met statushouders.

8.2 Beperkingen van het onderzoek

In dit hoofdstuk worden de beperkingen van het onderzoek besproken.

8.2.1 Interviews met sociale huurders en de beperkingen van een enquête

In dit onderzoek zijn geen interviews gedaan met sociale huurders. Met interviews kunnen de gevoelens van sociale huurders beter in kaart worden gebracht en kan de motivatie achter bepaalde uitspraken aan bod komen. In eventueel vervolgonderzoek kan dit wel een rol gaan spelen om beter inzicht te krijgen in de gevoelens van sociale huurders.

Aangezien het een gevoelig onderwerp betreft kunnen bepaalde vragen in de enquête als racistisch of discriminerend worden ervaren of worden opgevat alsof er wordt gewezen naar statushouders als de boosdoeners. Vandaar dat er zorgvuldig is nagedacht over de formulering van de enquêtevragen. Doordat er zorgvuldig geformuleerde vragen bedacht moeten worden kunnen sommige vragen niet op een manier gesteld worden zoals de onderzoeker het zou willen. Bij een enquête kan maar beperkt toelichting worden gegeven bij vragen. Voor elke onderzoeker kan het daarom verschillen welke vragen zij wel of niet neutraal genoeg achten om te stellen. Dat komt de herhaalbaarheid niet ten goede. In dit onderzoek is geprobeerd de enquêtevragen zo neutraal mogelijk te stellen door advies in te schakelen van de communicatieadviseur van de woningcorporatie.

Door COVID is ervoor gekozen om bewoners niet te interviewen. Daarnaast is ervoor gekozen een enquête te doen omdat er veel bewoners bevroegd moesten worden om een goede afspiegeling van de sociale huurders te krijgen. Er werd gestreefd naar 100 ingevulde vragenlijsten. Qua tijd is het niet haalbaar zo veel respondenten te interviewen. Ten slotte is ervoor gekozen een enquête af te nemen omdat dit de anonimiteit van de respondenten kan garanderen en sociaal wenselijke antwoorden daarmee worden voorkomen.

8.2.2 Generaliseerbaarheid van de resultaten

Daarnaast is het lastig te bepalen of bepaalde gevoelens die spelen bij bijvoorbeeld sociale huurders die in de buurt van een asielzoekerscentrum wonen ook spelen bij mensen die naast statushouders wonen. De meeste onderzoeken die zijn gebruikt in het theoretisch kader hebben namelijk geen betrekking op statushouders, maar op (asielzoekers die wonen in) Asielzoekerscentra. Daarom is het de vraag in hoeverre dit onderzoek te generaliseren is.

Daar tegenover staat dat veel mensen buitenlanders over een kam scheren. Zij maken dan bijvoorbeeld geen onderscheid tussen iemand die net is komen wonen in een AZC en een statushouder. Er is echter een groot verschil. Statushouders zijn namelijk mensen die al langer in Nederland wonen en cursussen hebben gevolgd en afgerond. Asielzoekers hebben deze (nog) niet afgerond kennen de taal in veel gevallen nog niet goed of helemaal niet.

In de enquête van dit onderzoek is niet gevraagd of mensen onderscheid maken tussen asielzoekers en statushouders. Echter is wel in de enquête uitleg gegeven over het verschil tussen de twee groepen. Op die manier is getracht mensen te laten begrijpen dat er wel degelijk een verschil tussen zit. Dit verhoogt de externe validiteit.

8.2.3 Focusgroepje

Het plan was om de resultaten van het onderzoek voor te leggen aan een focusgroep bestaande uit de huurdersvereniging Accio of uit meerdere experts die betrokken zijn bij statushouders. Een focusgroep is een kwalitatieve onderzoeksmethode waarbij een groep mensen in een bijeenkomst een specifiek onderwerp, in dit geval de resultaten uit de enquête, bespreken. Vervolgens ontstaat een creatieve discussie tussen de participanten tot stand wat kan leiden tot vernieuwde inzichten en uiteindelijk tot een algemene visie en denkwijze.

Helaas hadden zowel de huurdersvereniging als de gevraagde experts geen tijd of mogelijkheid mee te doen aan het de focusgroep, mede door COVID. Een focusgroep zou de interne validiteit van het onderzoek verhoogd hebben en mogelijk zelfs hebben geleid tot nieuwe inzichten. Dit maakt het een groot gemis. Echter, is er in dit onderzoek gebruik gemaakt van zowel twee rondes van interviews als een enquête onder (veel) sociale huurders. Daarom kan er al gesproken worden van een hoge interne validiteit.

8.2.4 Een klein deel van het vluchtelingenprobleem

Dit onderzoek vestigt zich alleen op de eindfase van het proces die vluchtelingen moeten doorlopen: de huisvesting van statushouders in woningen. Problemen en spanningen waar vluchtelingen mee te maken

krijgen beginnen eigenlijk al op het moment dat zij naar Nederland komen. In de eerste instantie is het een politiek vraagstuk waarbij landen verschillend omgaan met vluchtelingenbeleid. Vluchtelingen krijgen vanaf het begin al veel mensen tegen zich, omdat er een kleine groep mensen bij zitten die kwade bedoelingen hebben. Daarnaast is er een woningtekort in Nederland en dat is voor sommige Nederlanders al genoeg reden om vluchtelingen niet te accepteren.

Dit onderzoek kijkt niet naar de gebeurtenissen die zich afspeelen voor de huisvesting en belicht daarom maar een klein deel van het gehele vluchtelingenprobleem. In dit onderzoek is echter diep ingegaan op deze laatste fase van het proces die de vluchteling doorloopt en draagt in dat opzicht wel voor een groot deel bij aan het verbeteren van de integratie van vluchtelingen en daarnaast de leefbaarheid voor zowel autochtonen als allochtonen.

8.3 Implicaties van het onderzoek

De resultaten van dit onderzoek dragen bij aan het beter begrijpen van de gevoelens die worden opgeroepen bij mensen in Nederland als gevolg van de komst van statushouders. Onderwerpen die met immigratie te maken hebben liggen gevoelig en mensen durven er niet altijd vrij over te praten uit angst negatief beoordeeld te worden op hun uitspraken. Daarnaast bestaan er veel misopvattingen over statushouders die worden gevoed door de media en andere verhalen.

De resultaten in dit onderzoek brengen deze problemen in kaart en bieden tegelijkertijd oplossingen om de onveiligheidsgevoelens en andere negatieve gevoelens in kaart te brengen en te verminderen. Sommige problemen hebben woningcorporaties geen invloed op. De gevoelens die bij sommige mensen heersen worden in veel gevallen veroorzaakt door negatieve berichtgeving van de media. Om het probleem goed aan te pakken moet er een verandering plaatsvinden in de manier waarop in de media over vluchtelingen wordt geschreven. Hierdoor verandert het sentiment en doen mensen minder snel aannames op basis van verhalen die in veel gevallen uit hun verband zijn getrokken. De aanbevelingen in dit onderzoek kunnen woningcorporaties handvaten bieden de leefbaarheid in de wijken te verbeteren. Dit heeft vooral positieve invloed op statushouders, maar ook op de rest van de bewoners in de wijk.

Wanneer de huidige situatie niet verandert blijven er spanningen bestaan tussen de verschillende bevolkingsgroepen en blijven sommige mensen met onveiligheidsgevoelens en andere negatieve gevoelens lopen. Dit kan in veel situaties voorkomen worden door de kou uit de lucht te halen door bijvoorbeeld een eerste kennismaking.

8.4 Analyse: verschillen en overeenkomsten

In dit hoofdstuk worden de bevindingen uit de wetenschappelijke literatuur, de twee interviewrondes met experts en de enquête met sociale huurders gekoppeld aan elkaar. Het is hierbij de vraag of zij dezelfde uitkomsten hebben of dat er toch verschillen zijn. Het verschil tussen de opinies van experts en de sociale huurders is hierbij erg interessant. Allereerst worden de overeenkomsten (of verschillen) uiteengezet voor de vraag welke gevoelens sociale huurders ervaren bij de komst van statushouders. Vervolgens worden de overeenkomsten (of verschillen) uiteengezet voor de vraag hoe negatieve gevoelens, met in het bijzonder onveiligheidsgevoelens, van sociale huurders als gevolg van de komst van statushouders in de omgeving verminderd kunnen worden.

8.4.1 Analyse: Weerstand

Volgens de wetenschappelijke literatuur kan de komst van statushouders voor sommige mensen ervaren worden als bedreiging, die bijdragen aan instabiliteit en geweld. In de geschiedenis is er veel weerstand geweest naar 'de ander' waarbij de massamedia een grote rol heeft gespeeld.

Volgens de experts is weerstand op een hand te tellen, echter zouden sociale huurders het vaak niet zichtbaar laten merken als zij niet blij zijn. Het is daarom interessant te zien wat geanonimiseerde sociale huurders er zelf over te zeggen hebben.

Van de respondenten heeft 40,3% aangegeven weerstand te merken naar statushouders toe. Dit verschilt van het beeld wat de experts gaven in de interviews. Dit kan bijvoorbeeld komen doordat sociale huurders onderling toch andere opinies uiten over statushouders dan in het openbaar. Het gevoel bestaat dus wel dat er weerstand is onder sociale huurders.

8.4.2 Analyse: Sociaal-culturele categorie

Volgens de wetenschappelijke literatuur speelt de sociaal-culturele categorie een rol bij de gevoelens van sociale huurders als gevolg van de komst van statushouders.

Volgens de experts is er een buurtidentiteit te zien, maar een stuk minder dan vroeger het geval was. Dat komt onder andere doordat mensen meer op zichzelf gericht zijn. Ook denken de experts dat voor sommigen het gevoel kan bestaan dat de eigen identiteit van de buurt verloren gaat. Dit zou vooral komen door een bepaald sentiment dat er speelt. Daarnaast zou er gesproken kunnen worden van symbolische dreiging. Hierbij hebben sociale huurders het gevoel dat hun culturele normen en waarden bedreigd worden door de komst van andere culturele normen en waarden. De uitspraken van de experts en de literatuur komen overeen.

De resultaten uit de enquête komen volledig overeen met de resultaten uit de wetenschappelijke literatuur en de interviews met experts: er is sprake van een buurtidentiteit, de binding in de buurt is minder geworden, sommige sociale huurders hebben het gevoel dat de eigen identiteit verloren gaat en er zou sprake zijn van symbolische dreiging.

8.4.3 Analyse: Veiligheids categorie

Volgens de wetenschappelijke literatuur speelt de veiligheids categorie een rol bij de gevoelens van sociale huurders als gevolg van de komst van statushouders.

Volgens de experts zou er zowel sprake zijn van ervaren realistische dreiging als ervaren fysieke dreiging. Deze gevoelens van dreiging zou echter niet overeenkomen met de werkelijke dreiging die statushouders met zich meebrengen.

De resultaten uit de enquête komen volledig overeen met de resultaten uit de wetenschappelijke literatuur en de interviews met de experts: er is sprake van een ervaren realistische en fysieke dreiging bij sociale huurders als gevolg van de komst van statushouders in de omgeving.

8.4.4 Analyse: Rechtvaardigheids categorie

Volgens de wetenschappelijke literatuur speelt de rechtvaardigheids categorie een rol bij de gevoelens van sociale huurders als gevolg van de komst van statushouders.

Volgens experts zijn er sociale huurders die het oneerlijk vinden dat statushouders een sociale huurwoning toegewezen krijgen.

De resultaten uit de enquête komen volledig overeen met de resultaten uit de wetenschappelijke literatuur en de interviews met de experts: er is sprake van een gevoel van oneerlijkheid bij sociale huurders als gevolg van de komst van statushouders. Er zijn zelfs meer sociale huurders die het niet logisch vinden dat statushouders sociale huurwoningen toegewezen krijgen dan sociale huurders die het wel logisch vinden.

8.4.5 Analyse: Communicatie categorie

Volgens de wetenschappelijke literatuur speelt de communicatie categorie een rol bij de gevoelens van sociale huurders als gevolg van de komst van statushouders.

Volgens experts speelt het NIMBY-syndroom een rol bij de sociale huurders. In wijken met veel koopwoningen wordt zelfs veel weerstand geboden wanneer woningcorporaties iets willen ondernemen met betrekking tot de huisvesting van statushouders. Daarnaast zouden sociale huurders volgens de experts graag zeggenschap hebben over de plaatsing van statushouders.

De resultaten uit de enquête komen overeen met de resultaten uit de wetenschappelijke literatuur en de interviews met de experts: er is bij sommige sociale huurders sprake van het NIMBY-syndroom en daarnaast zouden sociale huurders meer communicatie willen over de komst van statushouders.

8.4.6 Analyse: Contact

Volgens de wetenschappelijke literatuur en de resultaten uit de enquête speelt contact een ontzettend belangrijke rol om onveiligheidsgevoelens en andere negatieve gevoelens bij sociale huurders als gevolg van de komst van statushouders te verminderen. Tegelijkertijd bevordert contact ook de integratie van statushouders. De resultaten uit de tweede interviewronde laten hetzelfde beeld zien. Volgens de experts zorgt contact voor meer begrip en acceptatie tussen mensen onderling.

8.4.7 Analyse: Gemengde woonprojecten

Volgens de wetenschappelijke literatuur en de resultaten uit de enquête zijn gemengde woonprojecten een goede oplossing om het woningtekort te verminderen en meer contact tussen statushouders en andere sociale huurders te bewerkstelligen. De experts sluiten hierbij aan.

8.4.8 Analyse: Superpromoters

Volgens de wetenschappelijke literatuur is het concept superpromoters beschreven die mogelijk onveiligheidsgevoelens en andere negatieve gevoelens bij sociale huurders als gevolg van de komst van statushouders kunnen verminderen. De experts zijn van mening dat superpromoters al in een natuurlijk vorm bestaan, maar dat het niet een 'gemaakt' iets moet worden.

8.5 Suggesties voor vervolgonderzoek

Naar aanleiding van de bovenstaande discussie zijn drie suggesties voor eventueel vervolgonderzoek geformuleerd:

- Interview sociale huurders om de motivatie achter hun antwoorden beter in kaart te brengen en vragen beter toe te kunnen lichten. Dit verhoogt de betrouwbaarheid van het onderzoek en zorgt voor meer begrip bij de respondenten.

- Probeer met een focusgroep een creatieve discussie te creëren om de resultaten van het onderzoek onder meerdere invalshoeken te laten bekijken, wat voor andere, mogelijk vernieuwde, resultaten kan zorgen.
- Probeer te onderzoeken wat het daadwerkelijke effect in de praktijk is van een eerste kennismaking met de burens en het betrekken van statushouders bij kleinschalige bijeenkomsten en activiteiten. Het effect op zowel de sociale huurders als de statushouders is hierbij interessant.

9. Aanbevelingen

In dit hoofdstuk worden aanbevelingen aan de woningcorporatie gegeven die ertoe moeten bijdragen onveiligheidsgevoelens en andere negatieve gevoelens bij sociale huurders als gevolg van de komst van statushouders te verminderen. Deze aanbevelingen onder de aandacht te brengen bij de woningcorporatie kunnen helpen de spanningen tussen de bevolkingsgroepen autochtonen en allochtonen te verminderen.

De woningcorporatie doet er goed aan:

- De rol van wijkbeheerders optimaal te benutten. Wijkbeheerders vervullen een ontzettend grote rol in de buurt en dragen daarbij voor een groot deel bij aan de leefbaarheid en binding in de buurt. Zij dienen daarom als goede tussenpersonen voor het oplossen van problemen van en tussen bewoners en zo ook tussen sociale huurders en statushouders. Het welkomstbezoek en de nazorg is voor statushouders erg positief en kan hen helpen bij hun integratieproces.
- Contact tussen bewoners te bevorderen. Contact is ontzettend belangrijk en is de kern voor een goede relatie tussen buurtbewoners en in het bijzonder voor statushouders. Contact is er al door simpele activiteiten door bijvoorbeeld buurtbewoners koffie met elkaar te laten drinken. Door kleinschalige bijeenkomsten en activiteiten te organiseren waar statushouders actief bij worden betrokken kan de woningcorporatie contact bevorderen. Opleveringsfeestjes zijn een goed voorbeeld voor zulke contact bevorderende bijeenkomsten en activiteiten. Het is belangrijk een soort herkenning tussen de sociale huurders en statushouders te creëren. Er dienen verschillende soorten bijeenkomsten en activiteiten georganiseerd te worden voor verschillende doelgroepen, zodat het voor iedereen mogelijk en interessant is deel te nemen. De eerste kennismaking tussen sociale huurders en statushouders is erg belangrijk om de kou uit de lucht te krijgen en eventuele spanningen te voorkomen. Bij het betrekken van de woning kan de woningcorporatie een eerste kennismaking stimuleren door statushouders aan te sporen of te assisteren bij de burens langs te gaan. Tevens kan hiervoor samengewerkt worden met de begeleiders van VluchtelingenWerk.

- Te zorgen voor een goede spreiding van statushouders en zo een goede balans in de verschillende wijken te bewerkstelligen. Door goed te spreiden wordt voorkomen dat economisch en sociaal zwakkere wijken met een lage ‘draagkracht’ een relatief hoge ‘draaglast’ krijgen. Door goed de draaglast te spreiden worden de economisch en sociaal zwakkere wijken minder belast en wordt voorkomen dat de wijken nog zwakker worden.
- Te investeren in het Buurtmaatjesproject. Dit project biedt statushouders, maar ook andere bevolkingsgroepen goede kansen met anderen in contact te komen en te integreren in de samenleving. Door te investeren in dit project draagt de woningcorporatie bij aan betere integratiemogelijkheden en zo ook aan de leefbaarheid in de wijk. Een project dat hierop aan kan sluiten is een project waarbij statushouders vrijwilligerswerk of dagbesteding kunnen doen waarbij tuinen in de buurt worden opgeknapt. Dit zorgt voor meer contact en herkenning in de wijk en voor statushouder is het een leuke bezigheid.
- Te investeren in gemengde woonprojecten. Woonprojecten zijn een goede oplossing tegen het woontekort. Daarnaast dragen zij bij aan meer contact tussen bewoners, wat voor statushouders erg belangrijk is.
- De kansen te benutten die het bewonersblad van de woningcorporatie kan bieden. In het bewonersblad kan geschreven worden over statushouders, hun cultuur en de verschillen met de eigen cultuur, de verrijkingen die hun komst kan brengen, hoe de verdeling van huurwoningen bepaald wordt en het proces dat daaraan voorafgaat en waarom statushouders met voorrang sociale huurwoningen toegewezen krijgen. Dit zorgt voor een stukje begrip en bovendien is het voor veel bewoners erg leuk om te lezen. Het is erg belangrijk het blad op papier aan te bieden, zodat het voor iedereen toegankelijk is om te lezen.

10. Literatuurlijst

- AD.nl. (2017, 12 april). *CBS: vooral autochtoon somber over integratie*. Algemeen Dagblad. Geraadpleegd op 18 december 2020, van <https://www.ad.nl/binnenland/cbs-vooral-autochtoon-somber-over-integratie~a8fcef46/?referrer=https%3A%2F%2Fwww.google.com%2F>.
- Afdeling Openbare Orde & Veiligheid Dordt. (2012). Verkennde notitie over de beïnvloeding van de veiligheidsbeleving van Dordtse inwoners. *Verkennde notitie over de beïnvloeding van de veiligheidsbeleving van Dordtse inwoners*. Published. <https://docplayer.nl/15103662-Verkennde-notitie-over-de-beïnvloeding-van-de-veiligheidsbeleving-van-dordtse-inwoners.html>.
- Ager, A., & Strang, A. (2008). Understanding Integration: A Conceptual Framework. *Journal of Refugee Studies*, 21(2), 166–191. <https://doi.org/10.1093/jrs/fen016>.
- Agozino, B. (2000). Theorizing Otherness, the War on Drugs and Incarceration. *Theoretical Criminology*, 4(3), 359–376. <https://doi.org/10.1177/1362480600004003006>.
- Amnesty International. (2019, 22 januari). *Vluchtelingen en migranten hebben recht op goede behandeling*. Geraadpleegd op 17 december 2020, van <https://www.amnesty.nl/wat-wedoen/themas/vluchtelingen-en-migranten>.
- Bansak, K., Hainmueller, J. & Hangartner, D. (2016). *How economic, humanitarian, and religious concerns shape European attitudes toward asylum seekers*. *Science*, 354, 217-222.
- Ben-Nun Bloom, P., Arikan, G., & Lahav, G. (2015). The effect of perceived cultural and material threats on ethnic preferences in immigration attitudes. *Ethnic and Racial Studies*, 38(10), 1760–1778. <https://doi.org/10.1080/01419870.2015.1015581>.
- Berry, M., Garcia-Blanco, I. & Moore, K. (2016). *Press coverage of the refugee and migrant crisis in the EU: a content analysis of five European countries*. Genève: UNHCR.
- Bindkracht10. (z.d.). *Buurtmaatjesproject: Een goede buur helpt je verder*. Buurtmaatjes. Geraadpleegd op 24 november 2021, van <https://www.maatjesnijmegen.nl/projecten/18>.
- Blokland, T. (2008). Oog voor elkaar: Veiligheidsbeleving en sociale controle in de grote stad. /. Published. <https://doi.org/10.5117/9789089640437>.
- Brouwer, S. (2017). *Integratie op wijkniveau - Perceptie en houding vanuit de ontvangstbevolking jegens recente statushouders*. Master's Thesis. <https://dspace.library.uu.nl/handle/1874/373804>.
- Bruinsma, G. J. N., & Bernasco, W. (2004). De Stad en Sociale Onveiligheid - Een State-of-the-Art van wetenschappelijke kennis in Nederland. *Nederlands Studiecentrum Criminaliteit en Rechtshandhaving*. Published. http://www.wimbernasco.nl/Manuscripts/Nederlands/Bruinsma_etal2004.pdf.

- Centraal Bureau voor de Statistiek. (2020, 9 december). *Hoeveel asielzoekers komen naar Nederland?* Geraadpleegd op 17 december 2020, van <https://www.cbs.nl/nl-nl/dossier/dossier-asiel-migratie-en-integratie/hoeveel-asielzoekers-komen-naar-nederland->.
- Coenders, M., Lubbers, M., & Scheepers, P. (2005). Resistance to Immigrants and Asylum Seekers in the European Union. *European Yearbook of Minority Issues Online*, 5(1), 1–34. <https://doi.org/10.1163/22116117-90000034>.
- Coenders, M., & Scheepers, P. (1998). Support for Ethnic Discrimination in the Netherlands 1979–1993: Effects of Period, Cohort, and Individual Characteristics. *European Sociological Review*, 14(4), 405–422. <https://doi.org/10.1093/oxfordjournals.esr.a018247>.
- Corenblum, B., & Stephan, W. G. (2001). White fears and native apprehensions: An integrated threat theory approach to intergroup attitudes. *Canadian Journal of Behavioural Science / Revue canadienne des sciences du comportement*, 33(4), 251–268. <https://doi.org/10.1037/h0087147>.
- Crawford, A. (2012). *Crime and Insecurity: Governance and Safety in Europe (2002–04-01)*. Willan.
- Daley, C. (2007). Exploring community connections: community cohesion and refugee integration at a local level. *Community Development Journal*, 44(2), 158–171. <https://doi.org/10.1093/cdj/bsm026>.
- Davelaar, M., Gruppen, A., & Knevel, J. (2018). *Goede buren. Lessen uit gemengde woonprojecten in Utrecht*. <https://www.hu.nl/onderzoek/publicaties/goede-buren-lessen-uit-gemengde-woonprojecten-in-utrecht>.
- Dear, M. (1992). Understanding and Overcoming the NIMBY Syndrome. *Journal of the American Planning Association*, 58(3), 288–300. <https://doi.org/10.1080/01944369208975808>.
- De Gruijter, M., & Razenberg, I. (2017). *Verkenning: Integratiekansen van Eritrese vluchtelingen in Nederland*. Kennisplatform Inclusief Samenleven. <https://ggdgelderlandzuid.nl/wp-content/uploads/2017/03/KIS-rapport-maart-2017-Integratiekansen-voor-eritrese-vluchtelingen.pdf>.
- Den Ridder, J., Mensink, W., Dekker, P., & Schrijver, E. (2016). *COB 2016 2 - Burgerperspectieven* (1ste editie). Sociaal en Cultureel Planbureau.
- Desforges, D., Lord, C., Ramsey, S., Mason, J., Van Leeuwen, M., West, S., & Lepper, M. (1991). Effects of Structured Cooperative Contact on Changing Negative Attitudes Toward Stigmatized Social Groups. *Journal of Personality and Social Psychology*, 60(4), 531–544.
- Dorsman, B. (2021, maart). *Magical housing for status holders*. https://pure.tue.nl/ws/portalfiles/portal/173221688/Dorsman_1388274_USRE.pdf.
- Entzinger, H. (2014). Voortgaande immigratie en nieuwe maatschappelijke scheidslijnen Een verkenning van mogelijke ontwikkelingen. *Voortgaande immigratie en nieuwe maatschappelijke scheidslijnen Een verkenning van mogelijke ontwikkelingen*. Published. <https://www.google.com/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=&ved=2ahUKEwjhiu>

La9r30AhUOg_0HHX3-

D6QQFnoECAoQAQ&url=https%3A%2F%2Fwww.wrr.nl%2Fbinaries%2Fwrr%2Fdocumenten%2Fworking-papers%2F2014%2F12%2F22%2Fvoortgaande-immigratie-en-nieuwe-maatschappelijke-scheidslijnen.-een-verkenning-van-mogelijke-ontwikkelingen%2FWP001-Voortgaande-immigratie-nieuwe-maatschappelijke-scheidslijnen.pdf&usg=AOvVaw0YrqxbvqyF4nmQyzkMn99T.

- Eysink Smeets, M., & Boot, A. (2017). Publieke zorgen rond de instroom van vluchtelingen. *Tijdschrift voor Veiligheid*, 16(2–3), 90–107. <https://doi.org/10.5553/tvv/187279482017016002007>.
- Fernbrant, C., Essén, B., Östergren, P. O., & Cantor-Graae, E. (2011). Perceived Threat of Violence and Exposure to Physical Violence Against Foreign-Born Women: A Swedish Population-Based Study. *Women's Health Issues*, 21(3), 206–213. <https://doi.org/10.1016/j.whi.2010.12.001>.
- Gijsberts, M., & Dagevos, J. (2004). Concentratie en wederzijdse beeldvorming tussen autochtonen en allochtonen. *Migrantenstudies*. Published. https://www.researchgate.net/publication/292315535_Concentratie_en_wederzijdse_beeldvorming_tussen_autochtonen_en_allochtonen.
- Granovetter, M. S. (1973). The Strength of Weak Ties. *American Journal of Sociology*, 78(6), 1360–1380. <https://www.jstor.org/stable/2776392>.
- Helsloot, I., & Scholtens, A. (2014). *Superpromoters in risico- en crisiscommunicatie*. Crisislab. <http://hdl.handle.net/20.500.12832/2058>.
- Hindriks, P., Verkuyten, M., & Coenders, M. (2014). Interminority Attitudes. *Social Psychology Quarterly*, 77(1), 54–74. <https://doi.org/10.1177/0190272513511469>.
- Kivisto, P., & Olzak, S. (1994). The Dynamics of Ethnic Competition and Conflict. *The American Historical Review*. Published. <https://doi.org/10.1086/ahr/99.1.312-a>.
- Kloosterman, R. (2018). *Opvattingen over vluchtelingen in Nederland*. Den Haag: Centraal Bureau voor de Statistiek.
- Kreis, R. (2017). #refugeesnotwelcome: Anti-refugee discourse on Twitter. *Discourse and Communication*, 11, 498–514. <https://doi.org/10.1177/1750481317714121>
- Leidelmeijer, K., & Van Kamp, I. (2004, mei). *Kwaliteit van de Leefomgeving en Leefbaarheid. Naar een begrippenkader en conceptuele inkadering* (Nr. 80330). <https://www.rivm.nl/bibliotheek/rapporten/630950002.pdf>.
- Lerner, M. (2013). *The Belief in a Just World*. Springer Publishing.
- Letki, N. (2008). Does Diversity Erode Social Cohesion? Social Capital and Race in British Neighbourhoods. *Political Studies*, 56(1), 99–126. <https://doi.org/10.1111/j.1467-9248.2007.00692.x>.

- Lima-Nunes, A., Pereira, C. R., & Correia, I. (2013). Restricting the scope of justice to justify discrimination: The role played by justice perceptions in discrimination against immigrants. *European Journal of Social Psychology*, 43(7), 627–636. <https://doi.org/10.1002/ejsp.1981>.
- Lin, N., Cook, K., & Burt, R. S. (2017). *Social Capital: Theory and Research* (1ste editie). Routledge. <https://doi.org/10.4324/9781315129457>.
- Lubbers, M., Coenders, M. T. A., & Scheepers, P. L. H. (2006). Objections to Asylum Seeker Centres: Individual and Contextual Determinants of Resistance to Small and Large Centres in the Netherlands. *European Sociological Review*, 22(3), 243–257. <https://doi.org/10.1093/esr/jci055>.
- Michels, A., & De Graaf, L. (2010). Examining Citizen Participation: Local Participatory Policy Making and Democracy. *Local Government Studies*, 36(4), 477–491. <https://doi.org/10.1080/03003930.2010.494101>.
- Ministerie van Algemene Zaken. (2019, 11 juli). *Hebben asielzoekers met een verblijfsvergunning voorrang op een sociale huurwoning?* Rijksoverheid.nl. Geraadpleegd op 17 december 2020, van <https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/asielbeleid/vraag-en-antwoord/hebben-vergunninghouders-voorrang-bij-het-toewijzen-van-een-sociale-huurwoning>.
- Ministerie van Justitie en Veiligheid. (2020, 30 september). *Hoe verloopt het aanvragen van asiel?* Rijksoverheid.nl. Geraadpleegd op 17 december 2020, van <https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/asielbeleid/vraag-en-antwoord/procedure-asielzoeker>.
- NU.nl. (2020a, december 17). *Noodverordening in Heerlense wijk vanwege conflict rond Syrisch gezin*. NU - Het laatste nieuws het eerst op NU.nl. Geraadpleegd op 17 december 2020, van <https://www.nu.nl/binnenland/6097381/noodverordening-in-heerlense-wijk-vanwege-conflict-rond-syrisch-gezin.html>.
- NU.nl. (2020b, december 17). *Onrust in Heerlen bij conflict rond Syrisch gezin, politie neemt maatregelen*. NU - Het laatste nieuws het eerst op NU.nl. Geraadpleegd op 17 december 2020, van <https://www.nu.nl/binnenland/6097310/onrust-in-heerlen-bij-conflict-rond-syrisch-gezin-politie-neemt-maatregelen.html>.
- Ongenaert, D. (2014). Heroes or zeroes? Een kritische discoursanalyse naar Vlaamse krantenberichtgeving over westerse en niet-westerse hulpagentschappen tijdens Haiyan. *Universiteit Gent*. Published. https://libstore.ugent.be/fulltxt/RUG01/002/217/631/RUG01-002217631_2015_0001_AC.pdf.
- Oppelaar, J., & Wittebrood, K. A. (2006). *Angstige burgers?* Sociaal en Cultureel Planbureau.
- Pettigrew, T. F., & Tropp, L. R. (2006). A meta-analytic test of intergroup contact theory. *Journal of Personality and Social Psychology*, 90(5), 751–783. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.90.5.751>.

- Putnam, R. D. (2000a). Bowling alone. *Proceedings of the 2000 ACM conference on Computer supported cooperative work - CSCW '00*. Published. <https://doi.org/10.1145/358916.361990>.
- Putnam, R. D. (2000b). *Bowling Alone: The Collapse and Revival of American Community*. Simon & Schuster.
- Reijndorp, A. (2004). *Stadswijk*. NAI Uitgevers.
- Römkens, R. (2015). De Keulse kwestie: over de culturalisering van geweld en genderongelijkheid. *Sociologie*, 11(3), 565–575. <https://doi.org/10.5117/sociologie/157433142015011003013>.
- Rovers, G. B. (1997). *De buurt een broeinest?* Ars Aequi Libri.
- Sampson, R. J. (1997). Neighborhoods and Violent Crime: A Multilevel Study of Collective Efficacy. *Science*, 277(5328), 918–924. <https://doi.org/10.1126/science.277.5328.918>.
- Savelkoul, M., Gesthuizen, M., & Scheepers, P. (2011). Explaining relationships between ethnic diversity and informal social capital across European countries and regions: Tests of constrict, conflict and contact theory. *Social Science Research*, 40(4), 1091–1107. <https://doi.org/10.1016/j.ssresearch.2011.03.003>.
- Savelkoul, M., Scheepers, P., Tolsma, J., & Hagendoorn, L. (2010). Anti-Muslim Attitudes in The Netherlands: Tests of Contradictory Hypotheses Derived from Ethnic Competition Theory and Intergroup Contact Theory. *European Sociological Review*, 27(6), 741–758. <https://doi.org/10.1093/esr/jcq035>.
- Scheepers, P., Gijsberts, M., & Coenders, M. (2002). Ethnic Exclusionism in European Countries. Public Opposition to Civil Rights for Legal Migrants as a Response to Perceived Ethnic Threat. *European Sociological Review*, 18(1), 17–34. <https://doi.org/10.1093/esr/18.1.17>.
- Snippe, J., Mennes, R., & Bieleman, B. (2013). Vertrouwd maakt veilig. *Intraval*. Published. https://www.breuerintraval.nl/wp-content/uploads/2019/01/b121_OVT-12.pdf.
- Sobolewska, M., Galandini, S., & Lessard-Phillips, L. (2016). The public view of immigrant integration: multidimensional and consensual. Evidence from survey experiments in the UK and the Netherlands. *Journal of Ethnic and Migration Studies*, 43(1), 58–79. <https://doi.org/10.1080/1369183x.2016.1248377>.
- Sumner, W. G. (1907). Folkways, a Study of the Sociological Importance of Usages, Manners, Customs, Mores and Morals. *The American Journal of Psychology*, 18(3), 376. <https://doi.org/10.2307/1412602>.
- Tajfel, H. (1982). Social Psychology of Intergroup Relations. *Annual Review of Psychology*, 33(1), 1–39. <https://doi.org/10.1146/annurev.ps.33.020182.000245>.
- Tinnemans, K., Fermin, A., & Davelaar, M. (2019, april). *Gemengd wonen met statushouders*. Kennisplatform Integratie & Samenleving.

<https://www.kis.nl/sites/default/files/bestanden/Publicaties/gemengd-wonen-met-statushouders.pdf>.

- Tolsma, J., Lubbers, M., & Coenders, M. (2007). Ethnic Competition and Opposition to Ethnic Intermarriage in the Netherlands: a Multi-Level Approach. *European Sociological Review*, 24(2), 215–230. <https://doi.org/10.1093/esr/jcm047>.
- Vanden Boer, L., Pauwels, K., & Callens, M. (2005, september). *Onveiligheidsgevoelens, angst en slachtofferervaring bij ouderen*. Vlaamse overheid. <https://www.vlaanderen.be/publicaties/onveiligheidsgevoelens-angst-en-slachtofferervaring-bij-ouderen>.
- Vogelaar, R. (2009). *De Superpromoter* (1ste editie). Van Duuren Media.
- Watson, B. R., & Riffe, D. (2013). Perceived Threat, Immigration Policy Support, and Media Coverage: Hostile Media and Presumed Influence. *International Journal of Public Opinion Research*, 25(4), 459–479. <https://doi.org/10.1093/ijpor/eds032>.
- Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid. (2015, december). *Geen tijd verliezen: van opvang naar integratie van asielmigranten* (Nr. 4). WRR. <https://www.wrr.nl/publicaties/policy-briefs/2015/12/16/geen-tijd-verliezen-van-opvang-naar-integratie-van-asielmigranten>.

11. Bijlagen

11.1 Bijlage 1: Interviewschema 1^e ronde

Goedendag (naam respondent),

Ik wil u alvast bedanken voor het vrijmaken van uw tijd om mij te woord te staan en mij te helpen bij mijn onderzoek. Voor het aanvullende deel van mijn onderzoek is de interactie met experts die te maken krijgen met de huisvesting van statushouders van groot belang.

Graag stel ik mijzelf even aan u voor. Mijn naam is Robert van Eeghen, en ik ben student aan de Radboud Universiteit Nijmegen. Momenteel doe ik de Master Besturen van Veiligheid en ik loop stage bij een middelgrote woningcorporatie in het oosten van Nederland. Als onderdeel van mijn opleiding en stage doe ik onderzoek naar de komst van statushouders naar woningen van de woningcorporatie en de gevoelens, in het bijzonder gevoelens van onveiligheid, die dit oproept bij sociale huurders in de omgeving. Hierbij wordt de vraag gesteld wat de woningcorporatie voor rol kan spelen bij deze gevoelens.

Het eerste onderdeel van het onderzoek bestond uit een wetenschappelijk literatuuronderzoek naar de gevoelens die sociale huurders ervaren bij de komst van statushouders in de omgeving. Dit interview is onderdeel van het tweede onderdeel van het onderzoek, namelijk het interviewen van experts om verder inzicht te verkrijgen in de gevoelens van sociale huurders bij de komst van statushouders in de omgeving. Als derde onderdeel worden enquêtes afgenomen met de sociale huurders zelf.

De opzet van het interview ziet er als volgt uit: er worden in totaal 20 vragen gesteld. Als eerste worden er algemene vragen gesteld. Vervolgens komen vragen over de gevoelens die zijn gevonden in de wetenschappelijke literatuur aan bod. In de wetenschappelijke literatuur zijn vier verschillende categorieën gevonden die elk aan bod komen in dit interview. Ten slotte sluit ik het interview af met een extra vraag. Door meerdere experts te interviewen kan ik informatie vanuit verschillende invalshoeken met elkaar combineren.

Het interview zal alleen gebruikt worden voor het onderzoek en uw antwoorden zullen daarom alleen door mij en mijn beoordelaars worden gelezen. Indien u het wil, zal ik het eindresultaat van het onderzoek naar u toesturen.

Tot slot wil ik aangeven dat dit interview opgenomen wordt, om er zo een transcript van te kunnen maken en de antwoorden te kunnen verwerken in het onderzoek. Ik wil u vragen of alles duidelijk is? Dan zal ik nu graag willen beginnen met het interview.

- Algemene vragen:
  - *Bij welke organisatie bent u werkzaam?*
  - *Wat is uw taakomschrijving binnen deze organisatie?*
  - *Op welke manier krijgt u tijdens het werk te maken met statushouders?*
  - *Wat zijn uw ervaringen met de huisvesting van statushouders?*
  - *Op welke manier reageren sociale huurders op de komst van statushouders?*
  - *Vindt u dat er sprake is van weerstand van sociale huurders bij de komst van statushouders?*
    - *Zo ja, hoe uit dat zich?*

Nu komen de vragen over de vier gevonden categorieën van gevoelens aan bod.

- De eerste vragen gaan over de **sociaal-culturele categorie**:
  - De sociaal-culturele categorie heeft te maken met de identiteit van een buurt en het gevreesde effect van de komst van statushouders op onder andere de sociale samenhang van de buurt.
    - *Vindt u dat er gesproken kan worden van een buurtidentiteit?*
      - *Zo ja, hoe uit dat zich?*
    - *Denkt u dat de komst van statushouders sociale huurders het gevoel kan geven dat de eigen identiteit van de buurt verloren gaat?*
      - *Zo ja, waarom?*
  - Symbolische dreiging houdt in dat verschillen tussen groepen in culturele normen en waarden, religie, taal en identiteit gerelateerde vraagstukken aanleiding geven tot conflicten tussen deze groepen.
    - *Denkt u dat de komst van statushouders gevoelens van symbolische dreiging teweegbrengt bij sociale huurders?*
      - *Zo ja, waarom?*
  - Ethnocentrisme is het idee dat de eigen cultuur en manier van leven superieur is aan die van de cultuur en manier van leven van een ander. Men ziet zichzelf daarnaast daadwerkelijk als beter dan de ander.
    - *Denkt u dat er sprake is van ethnocentrisme bij sociale huurders in relatie tot statushouders?*

- De volgende vragen gaan over de **veiligheids categorie**:
  - De veiligheids categorie is onder te verdelen in *realistische dreiging* en *fysieke dreiging*.
    - Realistische dreiging houdt in dat economische, politieke zorgen en zorgen over het sociale welzijn bij de in-group (een sociale groep met wie een persoon zich identificeert als lid) maakt dat mensen vinden dat zij meer recht hebben op schaarse middelen als banen en recht op ondersteuning en bescherming dan de out-group (de groep met wie iemand zich niet identificeert). Realistische dreiging is te onderscheiden in sociaaleconomische factoren op microniveau en macroniveau.
      - Op microniveau moet men denken aan vaardigheden, diploma's en werkervaringen.
        - *Denkt u dat de komst van statushouders gevoelens van realistische dreiging op microniveau teweegbrengt bij sociale huurders?*
      - Op macroniveau moet men denken aan bijvoorbeeld de arbeidsmarkt en woningmarkt in zijn geheel.
        - *Denkt u dat de komst van statushouders gevoelens van realistische dreiging op macroniveau teweegbrengt bij sociale huurders?*
    - Fysieke dreiging houdt in dat mensen bang kunnen zijn voor gevaar dat veroorzaakt wordt door fysieke bedreigingen, in dit geval door geweld, vandalisme of ander (crimineel) handelen door statushouders. Er is een onderscheid te maken in objectieve sociale veiligheid en subjectieve sociale veiligheid.
      - Objectieve sociale onveiligheid houdt de daadwerkelijke onveiligheid in, bijvoorbeeld gemeten in het aantal geregistreerde incidenten.
        - *Denkt u dat sociale huurders te maken krijgen met fysiek geweld, vandalisme en/of ander (crimineel) handelen van statushouders?*
      - Subjectieve sociale onveiligheid houdt in dat mensen de angst kunnen hebben om slachtoffer te worden van fysiek geweld, vandalisme en/of ander (crimineel) handelen van anderen.
        - *Denkt u dat sociale huurders het gevoel hebben slachtoffer te kunnen worden van fysiek geweld, vandalisme of ander handelen (zoals verkrachting) door statushouders?*

- De volgende vragen gaan over de **rechtvaardigheids categorie**:
  - Mensen kunnen gevoelens van oneerlijkheid ervaren.
    - *Denkt u dat sociale huurders het gevoel kunnen hebben dat statushouders worden voorgetrokken?*
      - *Zo ja, waarom?*
      - (Denk aan voorrang op woningen, makkelijker aanspraak maken op sociale voorzieningen, bezuiniging op hun zorg).
  - Er kan een onderscheid worden gemaakt tussen een ‘civic view’ en een ‘ethnic view’. In een civic view zijn er democratisch onderhandelbare criteria die bepalen of iemand lid is van de gemeenschap. Hier staat men open voor nieuwkomers. In een ethnic view daarentegen worden groepen afgebakend door afkomst en culturele homogeniteit, waarbij mensen die geen lid zijn van de autochtone meerderheid worden buitengesloten.
    - *Denkt u dat sociale huurders gemiddeld een civic view of een ethnic view hebben?*
      - *Kunt u uw keuze verklaren?*

- De volgende vragen gaan over de **communicatie categorie**:
  - Voor gemeenten kan het erg lastig zijn in welke mate een burger inspraak moet hebben in een project waartegen van tevoren al weerstand verwacht kan worden. Er kan sprake zijn van het Not-In-My-BackYard-syndroom. Mensen hebben niet iets tégen statushouders, en vinden het prima als zij in Nederland komen wonen, maar zij hoeven er liever niet naast of in de buurt te wonen.
    - *Denkt u dat er bij sociale huurders sprake is van het Not-In-My-BackYard-syndroom?*
  - Als reactie op dit syndroom is de ‘Not-In-My-BackYard-wetgeving’ in het leven geroepen waarin het rijk en de provincies de bevoegdheid krijgen om omstreden projecten op te kunnen leggen aan gemeenten zonder gedwarsboemd te worden door bijvoorbeeld de inspraak van burgers. Burgers vinden transparantie echter belangrijk.
    - *Denkt u dat sociale huurders vinden dat er goed wordt gecommuniceerd over de plaatsing van statushouders?*
    - *Denkt u dat sociale huurders meer zeggenschap zouden willen over de plaatsing van statushouders?*

Dit waren de algemene vragen en de vragen over de vier categorieën. Om een geheel beeld te kunnen schetsen van de gevoelens van sociale huurders wil ik u nog een extra vraag stellen waar u gerust de tijd voor mag nemen.

- *Zijn er andere gevoelens van sociale huurders met betrekking tot de komst van statushouders die u of uw collega's in het werk bent tegengekomen die niet behoren tot een van de vier genoemde categorieën of nog niet zijn genoemd in dit interview?*

Afsluiting:

Dit was de laatste vraag en hiermee is er een einde gekomen aan het interview. Ik wil graag nog een tweede keer aangeven dat het interview is opgenomen en dat de antwoorden alleen te beluisteren zijn door mij en mijn beoordelaars. Indien u het eindresultaat van het onderzoek ook wil lezen, zal ik het naar u toesturen. Heeft u verder nog vragen aan mij over het interview? Graag wil ik u vragen of ik u voor een tweede keer mag interviewen waar in het tweede interview de focus ligt op oplossingen voor (eventuele) negatieve gevoelens. Ik wil u bedanken voor uw tijd en voor het beantwoorden van de vragen.

11.2 Bijlage 2: Enquête

(Inleidend stuk e-mail)

Beste heer, mevrouw,

Mijn naam is Robert en ik loop stage bij een middelgrote woningcorporatie in het oosten van Nederland. Ik doe de opleiding Besturen van Veiligheid aan de Radboud Universiteit Nijmegen. Voor mijn studie vraag ik of u wil meewerken aan een onderzoek.

Dagelijks nemen mensen wereldwijd de moeilijke beslissing hun huis te verlaten in de hoop ergens anders een beter leven te kunnen leiden. Als deze mensen worden erkend als vluchteling krijgen zij een verblijfsvergunning en een woning in Nederland. Deze mensen worden dan statushouders genoemd.

Voor mijn stage bij de woningcorporatie doe ik onderzoek naar het veiligheidsgevoel van sociale huurders door de komst van statushouders in de omgeving. Veiligheid is een belangrijk onderdeel van de leefbaarheid in de wijk. Met mijn onderzoek probeer ik erachter te komen wat voor gevoelens sociale huurders ervaren bij de komst van statushouders. Dit doe ik onder andere door u als huurder vragen te stellen over gevoelens die u zelf ervaart of hebt ervaren door de komst van statushouders. Daarnaast stel ik u vragen over welke verbeteringen mogelijk zijn.

Door het invullen van de bijgevoegde vragenlijst helpt u mij met mijn onderzoek. Het invullen van de vragenlijst duurt ongeveer 10 minuten.

Uw gegevens blijven volledig anoniem en worden alleen gebruikt voor mijn onderzoek. De antwoorden worden alleen gedeeld binnen de woningcorporatie en nooit met anderen. Er zijn geen goede of foute antwoorden.

Ik wil u alvast hartelijk bedanken voor het invullen van mijn vragenlijst.

Met vriendelijke groet,

Robert.

(Inleidend stuk vragenlijst)

In dit onderzoek wordt gekeken naar het gevoel van veiligheid bij sociale huurders door de komst van statushouders. Bij de komst van statushouders kunnen ook andere gevoelens een rol spelen. In deze vragenlijst worden eerst een aantal algemene vragen gesteld. Vervolgens worden vragen gesteld om

erachter te komen welke gevoelens u hebt gehad door de komst van statushouders. Daarnaast vragen wij u naar mogelijke verbeteringen.

Vraag 1: In welke wijk/stadsdeel woont u?

Vraag 2: Wat is uw geslacht?

- Man
- Vrouw
- Anders

Vraag 3: Wat is uw leeftijd?

- (...)

Vraag 4: Woont u naast of in de buurt van statushouders?

- Ja
- Nee

Vraag 5: Hoe zijn uw ervaringen met statushouders?

- Erg positief
- Een beetje positief
- Neutraal
- Een beetje negatief
- Erg negatief

Vraag 6: Merkt u in uw omgeving weerstand naar statushouders toe?

- Ja, veel weerstand
- Ja, weinig weerstand
- Nee, geen weerstand
- Weet ik niet

In hoeverre bent u het eens met de volgende stelling?

Vraag 7: 'Bewoners van uw buurt voelen zich verbonden met de buurt'.

- Helemaal mee eens
- Mee eens
- Neutraal
- Niet mee eens
- Helemaal niet mee eens

Vraag 8: 'Is de binding met de buurt door de komst van statushouders in de afgelopen jaren veranderd'.

- Ja, de binding is meer geworden.
- Nee, de binding is niet veranderd.
- Ja, de binding is minder geworden.

Vraag 9: Indien de binding minder wordt, hoe denkt u dat de woningcorporatie de binding in de buurt kan behouden of verbeteren? Er zijn meerdere antwoorden mogelijk.

- (Meer) buurtactiviteiten organiseren waar ook de statushouders voor worden uitgenodigd.
- Statushouders beter begeleiden.
- Iemand langs laten komen die sociale huurders vertelt over de komst van statushouders en meer informatie geeft.
- (Meer) aandacht geven aan kennismaking en contact met de statushouders.
- Anders, namelijk..

Culturele normen en waarden zijn gewoonten en (gedrags-)regels van mensen uit een bepaalde cultuur of samenleving, zoals eetgewoonten en religieuze gewoonten.

Vraag 10: Heeft de komst van statushouders de culturele normen en waarden in uw buurt veranderd?

- Ja, de culturele normen en waarden zijn veranderd door de komst van statushouders, maar ik ben hier niet bang voor.
- Ja, de culturele normen en waarden zijn veranderd door de komst van statushouders en ik ben hier wel bang voor.
- Nee, de culturele normen en waarden zijn niet veranderd door de komst van statushouders en hier ben ik ook niet bang voor.

- Nee, de culturele normen en waarden zijn niet veranderd door de komst van statushouders, maar ik ben hier wel bang voor.
- De culturele normen en waarden zijn veranderd, maar niet door de komst van statushouders.

In hoeverre bent u het eens met de volgende stelling?

Vraag 11: ‘Verschillen tussen culturele normen, waarden, religie, taal en identiteit zorgen voor problemen.’

- Helemaal mee eens
- Mee eens
- Neutraal
- Niet mee eens
- Helemaal niet mee eens

Vraag 12: Hoe denkt u dat de woningcorporatie buurtbewoners met verschillende culturele normen en waarden met elkaar in contact kan laten komen? Er zijn meerdere antwoorden mogelijk.

- Leuke buurtbijeenkomsten organiseren, bijvoorbeeld voor elkaar koken.
- Iemand voorlichting laten geven over de cultuur van statushouders en inzicht geven in de verschillen met de eigen cultuur.
- (Meer) aandacht geven aan kennismaking met statushouders.
- Anders

Vraag 13: ‘De komst van statushouders heeft invloed op mijn gevoel van veiligheid’.

- Ja, mijn gevoel van veiligheid wordt heel positief beïnvloed.
- Ja, mijn gevoel van veiligheid wordt een beetje positief beïnvloed.
- Nee, mijn gevoel van veiligheid wordt niet beïnvloed.
- Ja, mijn gevoel van veiligheid wordt een beetje negatief beïnvloed.
- Ja, mijn gevoel van veiligheid wordt heel negatief beïnvloed.

In de media wordt veel aandacht besteed aan nieuws over fysiek geweld, vandalisme en ander crimineel handelen door mensen. Wanneer het gaat om vluchtelingen of statushouders lijkt de media hier extra aandacht aan te besteden. Voor sommige mensen kan dit ervoor zorgen dat zij banger zijn slachtoffer te worden van fysiek geweld, vandalisme of ander crimineel handelen van vluchtelingen of statushouders.

In hoeverre bent u het eens met de volgende stelling?

Vraag 14: ‘Door de komst van statushouders ben ik bang(er) slachtoffer te worden van fysiek geweld, vandalisme of ander (crimineel) handelen’.

- Helemaal mee eens
- Mee eens
- Neutraal
- Niet mee eens
- Helemaal niet mee eens

Vraag 15: Indien u bij vraag 14 ‘helemaal mee eens’ of ‘mee eens’ hebt geantwoord. Hoe komt dat denkt u? Indien u dit niet hebt geantwoord, mag u deze vraag overslaan.

- (..)

In hoeverre bent u het eens met de volgende stelling?

Vraag 16: ‘Ik vind het logisch dat statushouders sociale huurwoningen toegewezen krijgen’.

- Helemaal mee eens
- Mee eens
- Neutraal
- Niet mee eens
- Helemaal niet mee eens

Vraag 17: Als sociale huurders het niet logisch vinden dat statushouders sociale huurwoningen toegewezen krijgen, hoe kan de woningcorporatie er dan toch voor zorgen dat sociale huurders er meer begrip voor krijgen?

- Sociale huurders uitleggen waarom statushouders met voorrang sociale huurwoningen toegewezen krijgen.
- Anders..

In hoeverre bent u het eens met de volgende stellingen?

Vraag 18: 'Statushouders die zijn gevlucht voor oorlog of vervolging in hun land moeten opgevangen worden in Nederland'

- Helemaal mee eens
- Mee eens
- Neutraal
- Niet mee eens
- Helemaal niet mee eens

Vraag 19: 'Ik vind het prima als statushouders naast mij of in de omgeving komen wonen'.

- Helemaal mee eens
- Mee eens
- Neutraal
- Niet mee eens
- Helemaal niet mee eens

Vraag 20: Indien u bij vraag 19 'niet mee eens' of 'helemaal niet mee eens' hebt geantwoord. In hoeverre bent u het dan eens met de volgende stelling?: 'Statushouders mogen in een andere buurt gehuisvest worden'. Indien u dit niet hebt geantwoord, mag u deze vraag overslaan.

- Helemaal mee eens
- Mee eens
- Neutraal
- Niet mee eens
- Helemaal niet mee eens

Vraag 21: Zou communicatie over de komst van statushouders bij u in de directe omgeving u helpen?

- Ja.
- Nee.

Vraag 22: Indien u bij vraag 21 'ja' hebt geantwoord. Op welke manier zou communicatie over de komst van statushouders bij u in de directe omgeving u helpen? Er zijn meerdere antwoorden goed. Indien u 'nee' hebt geantwoord, mag u deze vraag overslaan.

- De statushouders komen bij u aan de deur om zich voor te stellen, eventueel met behulp van een wijkbeheerder.
- Anders..

Vraag 23: Zijn er andere gevoelens die nog niet zijn genoemd in deze vragenlijst die u hebt of hebt gehad door de komst van statushouders?

- Nee
- Ja, namelijk (...)

Dit is het einde van de vragenlijst.

De antwoorden van alle respondenten worden naast elkaar gehouden en worden gebruikt om te kijken of er verbeteringen mogelijk zijn. Dit doe ik door een advies te schrijven aan het leefbaarheidsteam van de woningcorporatie. Dit advies blijft dan ook alleen binnen de woningcorporatie. Ontzettend bedankt voor het invullen!

11.3 Bijlage 3: Interviewschema 2^e ronde

Goedendag (naam respondent),

Ik wil u alvast bedanken voor het nogmaals vrijmaken van uw tijd om mij voor een tweede keer te woord te staan en mij te helpen bij mijn onderzoek.

Zoals u weet doe ik als onderdeel van mijn opleiding en stage onderzoek naar de komst van statushouders naar woningen van een middelgrote woningcorporatie in het oosten van Nederland en de gevoelens, in het bijzonder gevoelens van onveiligheid, die dit oproept bij sociale huurders in de omgeving. Hierbij wordt de vraag gesteld wat de woningcorporatie voor rol kan spelen bij deze gevoelens.

Het eerste onderdeel van het onderzoek bestond uit een wetenschappelijk literatuuronderzoek naar de gevoelens die sociale huurders ervaren bij de komst van statushouders in de omgeving. Vervolgens heb ik experts, waaronder u, geïnterviewd om erachter te komen welke gevoelens sociale huurders ervaren bij de komst van statushouders in de omgeving. Vervolgens heb ik een enquête gestuurd naar 1000 sociale huurders van de woningcorporatie met daarin vragen over wat voor gevoelens zij ervaren bij de komst van statushouders en welke verbeteringen hierbij volgens hen mogelijk zijn.

Dit interview is onderdeel van het vierde onderdeel van het onderzoek, namelijk het voor de tweede keer interviewen van experts om erachter te komen hoe negatieve gevoelens van sociale huurders bij de komst van statushouders in de omgeving verminderd kunnen worden.

De opzet van het interview ziet er als volgt uit: er worden in totaal 29 vragen gesteld. Als eerste worden er algemene vragen gesteld. Vervolgens komen de vier categorieën uit het eerste interview aan bod. Ten slotte wordt er nog een paar afsluitende vragen gesteld.

Het interview zal alleen gebruikt worden voor het onderzoek en uw antwoorden zullen daarom alleen door mij en mijn beoordelaars worden gelezen.

Tot slot wil ik aangeven dat dit interview opgenomen wordt, om er zo een transcript van te kunnen maken en de antwoorden te kunnen verwerken in het onderzoek. Ik wil u vragen of alles duidelijk is? Dan zal ik nu graag willen beginnen met het interview.

Algemene vragen:

Uit de enquête is gebleken dat 23,6% van de respondenten negatieve ervaringen hebben of hebben gehad met statushouders, waarvan 14% erg negatief.

- Hoe kijkt u tegen deze resultaten aan?

Uit de enquête is gebleken dat 40,3% van de respondenten wel weerstand merken naar statushouders toe, waarvan 17,5% veel weerstand. Dit ligt in contrast met hetgeen de experts hebben gezegd; zij merken niet veel weerstand naar statushouders.

- Hoe kijkt u tegen deze resultaten aan?

Sociaal culturele categorie:

Uit de enquête is gebleken dat 22,8% van de respondenten vindt dat bewoners van hun buurt zich niet verbonden voelen met de buurt. Op de vraag of de binding met de buurt door de komst van statushouders in de afgelopen jaren is veranderd geeft 36% van de respondenten aan dat de binding wel is veranderd. 6,1% zegt dat de binding meer is geworden, maar 29,8% geeft aan dat de binding minder is geworden. Dus de meerderheid van de respondenten geeft net zoals de experts aan dat er gesproken kan worden van een buurtidentiteit. Dat iets minder dan een op de drie sociale huurders aangeeft dat de binding minder is geworden geeft net zoals de experts aangaven aan dat voor sommige sociale huurders het gevoel kan bestaan dat door de komst van statushouders de eigen identiteit van de buurt verloren gaat.

- Hoe kijkt u tegen deze resultaten aan?
- Hoe zou volgens u de binding in de buurt behouden of verbeterd kunnen worden?

Deze vraag is ook voorgelegd aan de sociale huurders.

40,4% van de respondenten geeft aan dat het beter begeleiden van statushouders zou helpen de binding in de buurt te behouden of te verbeteren.

- Wat vindt u van deze oplossing?

30,7% geeft t aan dat (meer) aandacht geven aan kennismaking en contact met de statushouders zou helpen.

- Wat vindt u van deze oplossing?

26,3% geeft aan dat iemand langs laten komen die sociale huurders vertelt over de komst van statushouders en informatie geeft zou helpen.

- Wat vindt u van deze oplossing?

21,9% geeft aan dat (meer) buurtactiviteiten organiseren waar ook de statushouders voor worden uitgenodigd zou helpen.

- Wat vindt u van deze oplossing?

Daarnaast hebben veel respondenten aangegeven het een goed idee te vinden als statushouders beter geïnformeerd worden over (ongeschreven) regels die in Nederland gelden zoals hoe afval gescheiden dient te worden. De wijk schoonhouden is een van de belangrijkste punten dat beter kan volgens de respondenten.

- Wat vindt u van deze oplossing?

In de enquête is gevraagd of de komst van statushouders de culturele normen en waarden in hun buurt heeft veranderd. 9,6% van de sociale huurders geeft aan dat de culturele normen en waarden niet zijn veranderd, maar zij zijn hier wel bang voor. 27,1% geeft aan dat de culturele normen en waarden wel zijn veranderd, waarvan 17,5% aangeeft hier wel bang voor te zijn. Op de stelling ‘verschillen tussen culturele normen en waarden, religie, taal en identiteit zorgen voor problemen’ antwoordt 42,1% het ermee eens te zijn, waarvan 18,4% helemaal mee eens. Aangezien 17,5% van de sociale huurders aangeeft verandering te zien in de culturele normen en waarden en hier bang voor te zijn, 9,6% aangeeft geen verandering te zien maar hier wel bang voor te zijn en 42,1% aangeeft het eens te zijn met de stelling dat culturele verschillen zorgen voor problemen, kan er gesproken worden van gevoelens van symbolische dreiging. Dit komt overeen met de resultaten uit de interviews.

- Hoe kijkt u tegen deze resultaten aan?
- Hoe zou de woningcorporatie volgens u bewoners met verschillende culturele normen en waarden met elkaar in contact kunnen laten komen?

Deze vraag is ook voorgelegd aan de sociale huurders.

45,6% gaf aan dat er (meer) aandacht gegeven moet worden aan kennismaking met statushouders.

- Wat vindt u van deze oplossing?

35,1% gaf aan het een goed idee te vinden om iemand voorlichting te laten geven over de cultuur van statushouders en tevens inzicht te laten geven in de verschillen met de eigen cultuur.

- Wat vindt u van deze oplossing?

23,7% vindt dat er leuke buurtbijeenkomsten georganiseerd moeten worden waarbij bijvoorbeeld sociale huurders en statushouders voor elkaar gaan koken.

- Wat vindt u van deze oplossing?

Daarnaast hebben veel respondenten aangegeven het een goed idee te vinden als statushouders goed voorgelicht worden over de Nederlandse culturele normen en waarden en zich hier ook echt aan aanpassen. Hier valt ook het correct scheiden van afval onder.

- Wat vindt u van deze oplossing?

Veiligheidscategorie:

In de enquête is gevraagd of de komst van statushouders invloed heeft op hun gevoel van veiligheid. Van de respondenten heeft 39,5% aangegeven dat hun gevoel van veiligheid wel wordt beïnvloed. Een kwart van de respondenten (23,7%) geeft aan dat hun gevoel van veiligheid een beetje negatief wordt beïnvloed en de overige 9,6% geeft aan dat hun gevoel van veiligheid heel negatief wordt beïnvloed door de komst van statushouders. In totaal geeft dus ongeveer een derde van de respondenten aan dat hun veiligheid negatief wordt beïnvloed door de komst van statushouders.

Vervolgens is de respondenten gevraagd in hoeverre zij het eens zijn met de stelling 'door de komst van statushouders ben ik bang(er) slachtoffer te worden van fysiek geweld, vandalisme of ander (crimineel) handelen'. Ongeveer een kwart van de respondenten geeft aan het eens te zijn met de stelling, waarvan 14% mee eens en 11,4% helemaal mee eens. De antwoorden op de eerste vraag (de komst van statushouders heeft invloed op mijn gevoel van veiligheid) en de tweede vraag (door de komst van statushouders ben ik bang(er) slachtoffer te worden van fysiek geweld, vandalisme of ander (crimineel) handelen) komen met elkaar overeen. Ook komen deze antwoorden overeen met hetgeen de experts hebben gezegd in de interviews. Er zijn dus sociale huurders die banger zijn door de komst van statushouders.

- Hoe kijkt u tegen deze resultaten aan?

Vervolgens is de respondenten die hebben geantwoord wel banger te zijn gevraagd hoe het volgens hen komt dat zij banger zijn. De antwoorden hierop zijn onder te verdelen in drie categorieën. De eerste categorie bestaat uit redenen die betrekking hebben op het daadwerkelijk vervelende of bedreigende situaties te hebben ervaren, zoals vrouwonvriendelijkheid door mannelijke statushouders. Ongeveer een kwart van de respondenten heeft een antwoord gegeven die behoort tot deze categorie.

De tweede categorie bestaat uit redenen die betrekking hebben op negatieve berichtgeving in de media. Sociale huurders lezen over bijvoorbeeld geweldsdelicten door statushouders en zijn hierdoor bang(er) ook slachtoffer te worden. Ongeveer een kwart van de respondenten heeft een antwoord gegeven die behoort tot deze categorie.

De derde categorie bestaat uit redenen die betrekking hebben op verschillen in culturele normen en waarden. Sociale huurders hebben het gevoel dat statushouders zich niet willen aanpassen aan de Nederlandse culturele normen en waarden. Er zou daardoor sprake zijn van een culturele kloof. Dit komt overeen met de symbolische dreiging die eerder in dit hoofdstuk is behandeld. Ongeveer de helft van de respondenten heeft een antwoord gegeven die behoort tot deze categorie.

- Hoe kijkt u tegen deze resultaten aan?
- Hoe zou volgens u deze gevoelens van onveiligheid verminderd kunnen worden?

Rechtvaardigheidscategorie:

In de enquête is gevraagd in hoeverre de respondenten het eens zijn met de volgende stelling: ‘ik vind het logisch dat statushouders sociale huurwoningen toegewezen krijgen’. Van de respondenten heeft 30,7% aangegeven het wel met de stelling eens te zijn, waarvan 17,5% mee eens en 13,2% helemaal mee eens. De overige 37,7% heeft aangegeven het niet met de stelling eens te zijn, waarvan 18,4% niet mee eens en 19,3% helemaal niet mee eens. Er zijn dus meer sociale huurders die het niet logisch vinden dat statushouders sociale huurwoningen toegewezen krijgen dan sociale huurders die het wel logisch vinden. Dit komt overeen met de antwoorden van de experts. Zij gaven ook aan dat er klachten zijn van sociale huurders die het oneerlijk vinden dat statushouders een sociale huurwoning toegewezen krijgen.

- Hoe kijkt u tegen deze resultaten aan?
- Hoe zou de woningcorporatie volgens u ervoor kunnen zorgen dat sociale huurders er toch meer begrip voor kunnen krijgen als sociale huurders het niet logisch vinden dat statushouders sociale huurwoningen toegewezen krijgen?

Deze vraag is ook voorgelegd aan de sociale huurders.

Ongeveer de helft (54,4%) zegt het een goed idee te vinden sociale huurders uit te leggen waarom statushouders met voorrang sociale huurwoningen toegewezen krijgen. Dit kan bijvoorbeeld in het nieuwsblad van de woningcorporatie.

- Wat vindt u van deze oplossing?

Daarnaast hebben de meeste sociale huurders aangegeven dat statushouders geen voorrang gegeven moet worden. Zij vinden dat iedereen gelijkwaardig behandeld moeten worden of het eigen volk voorrang moet krijgen omdat zij al langer op de wachtlijst staan. Doordat wooncorporaties een bepaalde jaarlijkse doelstelling in het aantal gehuisveste statushouders opgelegd krijgen is het niet mogelijk hieraan te voldoen. De overige sociale huurders vinden dat er meer sociale huurwoningen gebouwd moeten worden om meer mensen een woning te kunnen bieden.

- Wat vindt u van deze oplossing?

Communicatiecategorie:

Uit de interviews is naar voren gekomen dat er vanuit de woningcorporatie niet wordt gecommuniceerd over de komst van statushouders. Het communiceren over de komst van statushouders zou volgens alle experts niet verstandig zijn. In de enquête is gevraagd of communicatie over de komst van statushouders bij hen in de directe omgeving voor hen van hulp zou zijn. 47,4% van de respondenten heeft als antwoord 'ja' gegeven.

Vervolgens is de respondenten die 'ja' hebben geantwoord gevraagd op welke manier communicatie over de komst van statushouders in de directe omgeving hen zou helpen. Hierbij mochten meerdere antwoorden gekozen worden. De enige vooraf bedachte antwoordoptie 'de statushouders komen bij u aan de deur om zich voor te stellen, eventueel met begeleiding van een wijkbeheerder' is door 67,9% van de respondenten gekozen.

- Wat vindt u van deze oplossing?

De sociale huurders konden daarnaast zelf een antwoord typen. Zij hebben aangegeven graag een open bijeenkomst te zien wat kan fungeren als introductieavondje. Daarnaast zouden zij het een goed idee vinden als de woningcorporatie informatie zou delen in het bewonersblad van de woningcorporatie. Aangezien sociale huurders deze in de post krijgen en niet digitaal worden hiermee meer sociale huurders zoals ouderen mee bereikt. Ook in de wetenschappelijke literatuur wordt genoemd dat (tijds) informatievoorziening aan (individuele) buurtbewoners bijvoorbeeld via kennismakingsbijeenkomsten bijdragen aan het creëren, vergroten en/of versterken van draagvlak voor de huisvesting van statushouders in de buurt, dorp of stad.

- Wat vindt u van deze oplossingen?

Ten slotte vinden sociale huurders het belangrijk dat er goed wordt gecommuniceerd en er goede begeleiding is naar de statushouders. Het zou daarom gunstig kunnen zijn bij het voorstellen tussen

sociale huurders en statushouders aan de sociale huurders te laten zien hoe statushouders begeleid worden.

- Wat vindt u van deze oplossing?

Om alle mogelijke oplossingen behandeld te hebben wil ik u graag nog een paar **extra vragen stellen**. In de wetenschappelijke literatuur komt naar voren dat sociaal kapitaal erg belangrijk is. Sociaal kapitaal komt neer op de vorm en frequentie van contacten die een individu heeft. Contacten tussen groepen onderling zijn een goede manier om bestaande vooroordelen tussen groepen weg te nemen. Het ontbreken van onderling contact heeft een grote invloed op xenofobische en racistische beelden binnen een gemeenschap. Er is zelfs een direct verband tussen de mate van contact tussen groepen en de mate van tolerantie tussen groepen.

- Ziet u deze positieve effecten in de praktijk ook terug?
- Hoe zou de woningcorporatie volgens u in de praktijk meer contact tussen sociale huurders en statushouders kunnen bewerkstelligen?

Een 'superpromoter' wordt gedefinieerd als een enthousiasteling die zijn enthousiasme deelt of overdraagt en anderen hiermee beïnvloedt'. Een superpromoter heeft in deze definitie vooral betekenis (gekregen) in het bedrijfsleven, dat wil zeggen dat een superpromoter door zijn enthousiasme bijdraagt aan het verkopen van een product. In de situatie van het verbeteren van het gevoel bij de komst van statushouders past het meer om superpromoter te definiëren als 'een individu dat vanuit zijn intrinsieke motivatie positieve verhalen over statushouders verspreidt binnen zijn sociale netwerk waar deze persoon naar verwachting overtuigingskracht heeft'.

- Wat vindt u van het concept 'superpromoters'?
- Is het volgens u voor de woningcorporatie in de praktijk mogelijk superpromoters in te zetten?
En zo ja, hoe?

Afsluiting:

Dit was de laatste vraag en hiermee is er een einde gekomen aan het interview. Graag wil ik nog een tweede keer aangeven dat het interview is opgenomen en dat de antwoorden alleen te beluisteren zijn door mij en mijn beoordelaars. Heeft u verder nog vragen aan mij over het interview? Ik wil u wederom bedanken voor uw tijd en voor het nogmaals beantwoorden van de vragen.